

**STRATÉGIA ROZVOJA VIDIEKA
TRENČIANSKEHO
SAMOSPRÁVNEHO KRAJA
2013-2020**

A.	ANALITICKÁ ČASŤ	
	Východiskový stav	4
	Stav prírodného prostredia	8
	Sociálno-ekonomické podmienky	11
	Dopravná a technická infraštruktúra	15
	Sociálna oblasť	25
	Ľudské zdroje	28
	Ekonomika vidieka	29
	Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	30
	Vidiecky turizmus a služby	38
	Energie a obnoviteľné zdroje	43
	Analýza činnosti a pôsobenia subjektov aktívnych v oblasti vidieckeho rozvoja v Trenčianskom kraji	51
B.	STRATEGICKÁ ČASŤ	
	Vízia a ciele	58
	Opatrenia a aktivity na dosiahnutie cieľov	60
C.	IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	
	Časový harmonogram	73
	Možnosti a zdroje financovania aktivít	75
	Systém pre monitoring a hodnotenie (definovanie merateľných ukazovateľov)	79
	Inštitucionálny rámec pre implementáciu SRV TSK vrátane nástrojov TSK pre podporu vidieka	84
D.	PRÍLOHY	
	Akčný plán	90
	Zoznam registrovaných producentov ekologického poľnohospodárstva	92

ENRD - Portál o rozvoji vidieka

KOLEKTÍV SPRACOVATEĽOV SRC TSK

Oblasť	Meno
Hlavný riešiteľ	doc. RNDr. Pavol Plesník, PhD.
Zodpovední riešitelia	doc. Ing. Anna Micháľková, PhD. Mgr. Rastislav Kočan Ing. Monika Krošľáková PhD. Ing. Peter Sitányi DipMgmt

Predslov

Trenčiansky samosprávny kraj (TSK) už viac rokov dokazuje, že vidiecke oblasti a ich budúcnosť považuje za významnú súčasť rozvoja celého regiónu. Ďalším dôkazom toho je i táto stratégia, ktorá má ambíciu analyzovať súčasnú situáciu a zároveň nasmerovať aktivity TSK vo vzťahu k vidieku tak, aby existujúce ale i pripravované nástroje vytvorené predovšetkým na základe rozpočtu TSK podporili zlepšenie podmienok života vo vidieckych oblastiach kraja. Berúc v úvahu vyššie uvedené, autori dokumentu v spolupráci s rôznymi sociálno-ekonomickými partnermi pôsobiacimi v rozvoji vidieka v kraji kládli dôraz predovšetkým na prioritné výzvy, ktorým vidiek v TSK čelí a ich riešenia hľadali prostredníctvom existujúcich nástrojov rozpočtu TSK v praktickej implementácii stratégie a iba doplnkovo navrhli aj iné nástroje, napríklad Európske fondy. Týmto spôsobom sa stratégia rozvoja vidieka stáva nielen významným sektorovým rozvojovým dokumentom, ale aj praktickým nástrojom implementácie politiky rozvoja vidieka v kraji, ktorý svojim obsahom a formou dopĺňa Program sociálneho a hospodárskeho rozvoja Trenčianskeho regiónu.

Program PRV TSK 2013-2020 je pripravený v súlade so Stratégiou Európa 2020. Vybrané operácie v rámci 19-tich fokusových oblastí prispievajú k 9-tim tematickým cieľom (č.1-č.6, č.8, č.9-č.10) Stratégie Európa 2020, pričom z pohľadu alokácií finančných prostriedkov bude program prispievať najmä k tematickému cieľu číslo 3 „Zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov, sektora poľnohospodárstva a sektora rybného hospodárstva a akvakultúry, tematickému cieľu číslo 5 „Podpora prispôsobovania sa zmenám klímy, predchádzania a riadenia rizika“ a tematickému cieľu číslo 6 „Ochrana životného prostredia a presadzovanie efektívnosti zdrojov.

A. VÝCHODISKOVÝ STAV

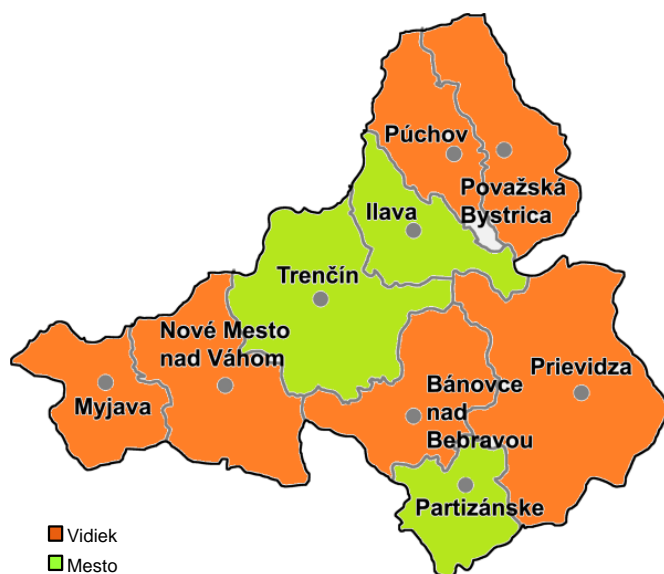
Slovensko je podľa údajov EUROSTAT¹ druhou najvidieckejšou krajinou EÚ hneď po Fínsku, s hustotou obyvateľstva 109/km² s 85 %-ným podielom vidieckych oblastí so 48 % občanov žijúcich vo vidieckych oblastiach. Čísla jednoznačne podčiarkujú význam vidieckeho priestoru pre rozvoj krajiny a jeho regiónov. Trenčiansky kraj s rozlohou 4500 km² v ktorom žije viac ako desatina (11,1 %) obyvateľstva SR má hustotu zaľudnenia 131,5 obyvateľov na km² a patrí k husto obývaným krajom SR. Podľa stupňa urbanizácie patrí do kategórie **ostatný vidiecky región**. V regióne sa prejavuje proces starnutia obyvateľstva, kde podiel detskej zložky mierne klesá a narastá podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku. Rozvoj vidieka je vo všeobecnosti termín používaný na označenie činností a iniciatív, ktoré sú zamerané na zvýšenie životného štandardu v mimomestských oblastiach, v krajine a vo vidieckych sídlach. Aktivity rozvoja vidieka sú zamerané hlavne na sociálny a ekonomický rozvoj oblastí a sú súčasťou SPP (Spoločná poľnohospodárska politika). Rozvoj vidieka na Slovensku napreduje aj prostredníctvom opatrení **Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 a Operačného programu Rybné hospodárstvo SR**. Samostatnou, ale neoddeliteľnou podporou sú schémy financované prostredníctvom priamych platieb. Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 (PRV 2014 – 2020) sa zameriava na **šesť hlavných oblastí**, a to podpora prenosu znalostí a inovácií, zvýšenie životaschopnosti a konkurencieschopnosti, inovačných technológií a udržateľného hospodárenia, podpora organizácie, spracovania, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík, obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, podpora efektívnosti zdrojov a klímy a podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja. V rámci **Operačného programu Rybné hospodárstvo** získajú investície Západné, Stredné a Východné Slovensko, teda kraje, na ktoré sa sústreďujú nenávratná finančná podpora v celi Konvergencia. V prípade Slovenska je to celé jeho územie s výnimkou Bratislavského kraja. Priame platby sú súčasťou I. piliera Spoločnej poľnohospodárskej politiky a predstavujú priamu podporu a stabilizáciu príjmov poľnohospodárov financovaných EÚ zo zdrojov Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF). Priame platby sú vo všeobecnosti poskytované poľnohospodárom ako plošné odviazané podpory, pričom časť prostriedkov EPZF je možné viazať na konkrétne sektory a komodity prostredníctvom tzv. viazaných priamych platieb.

- 1 EUROSTAT, euro usitalo, Výbor pre rozvoj vidieka, Fínsko má rovnaký počet obyvateľov no podstatne väčšiu rozlohu.
- 2 Prameň: Eurostat, JRC, EFGS, REGIO-GIS in EU, 2010. Prepočty VÚEPP

Trenčiansky samosprávny kraj má dva výrazné vidiecke regióny (OECD), kde žije takmer 64 tisíc obyvateľov kraja čo predstavuje viac ako desatinu populácie Trenčianskeho kraja (11,1 %) avšak z toho počtu 17 038 ľudí žije v troch mestách a čiste na vidieku **8 percent obyvateľov kraja** (46 873). Najvidieckejším okresom sú Bánovce nad Bebravou s hustotou obyvateľstva 79,9/km² a okres Myjava s hustotou obyvateľstva 82,3/km². Okres Bánovce nad Bebravou je špecifický tým, že sa v ňom nachádzajú iba menšie obce a okresné mesto, ktoré má skoro dvadsať tisíc obyvateľov. Tieto malé vidiecke obce však tvoria prirodzenú reprodukčnú základňu pracovných síl pre poľnohospodársku prvovýrobu. V sídelnej štruktúre tvoria vidiecke obce rozhodujúcu zložku. Najväčším problémom malých obcí je nedostatočná infraštruktúra a nedostupnosť základných služieb. Okres Myjava je charakteristický kopaničiarskym osídlením, nachádzajú sa v ňom mimo okresného mesta len menšie obce. V týchto regiónoch sa nachádza 60 obcí. Za menej rozvinutý región² sa považuje región, ktorého hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa je nižší ako 75 % priemeru HDP EÚ-27. V roku 2010 predstavoval HDP na vidieku len 57,7 % úrovne štátov EÚ-27 (CCI 8). Podiel pôdohospodárstva na HDP v r.2012 predstavoval 3,63 %.

Okresy Nové Mesto nad Váhom, Púchov, Považská Bystrica a Prievidza v ktorých sa nachádza 135 obcí majú charakter ostatné vidiecke oblasti, žije tam viac ako polovica obyvateľov kraja - viac ako 306 tis., z toho 37 % vo ôsmich mestách (114 831) a zvyšných 63 % na vidieku (191 967). Posledné tri okresy (Trenčín, Partizánske a Ilava) majú štruktúru prevažne mestského typu. Na vidieku tu žije iba 41 % obyvateľstva čo predstavuje takmer 90 tisíc ľudí (89 360) .

Vidiek vs Mesto (Rozdelenie podľa hustoty obyvateľov)

	Osoby na km ²
Trenčiansky kraj	131,5
Okres Bánovce nad Bebravou	79,9
Okres Ilava	168,2
Okres Myjava	82,9
Okres Nové Mesto nad Váhom	107,8
Okres Partizánske	154,8
Okres Považská Bystrica	136,5
Okres Prievidza	142,5
Okres Púchov	118,8
Okres Trenčín	168,6

19

Program rozvoja vidieka na Slovensku, ktorý Európska komisia oficiálne schválila 13.2.2015, načrtáva priority Slovenska pri využívaní verejných prostriedkov vo výške 2,1 miliardy eur, ktoré sú k dispozícii počas sedemročného obdobia od roku **2014 do roku 2020** (1 545 miliónov eur z rozpočtu EÚ a 534 miliónov eur z vnútroštátnych finančných prostriedkov). Cieľom Stratégie rozvoja vidieka TSK je navrhnúť víziu smerovania vidieka a odstránenie diskriminačných disparít.

Na roky 2014-2020 má Slovensko viac ako 3 miliardy eur na priame platby farmárom a viac ako 1,5 miliardy eur na rozvoj vidieka. Na toto obdobie sa podpora pre väčšinu európskych krajín znížila, no pre Slovensko stúpila približne o 700 miliónov eur. V súčasnosti sú európske dotácie pre Slovensko na úrovni európskeho priemeru. Európske prostriedky ponúkajú ďalšiu šancu posilniť slovenské poľnohospodárstvo, pritiahnúť doň mladých ľudí, podporiť kvalitné lokálne potraviny, oživiť spracovateľský sektor a mať tak životaschopný vidiek.

Faktory

- Nezamestnanosť
- Nízka úroveň príjmov – slabá kúpna sila
- Nízka produkčná výkonnosť
- Neúplná technická vybavenosť a infraštruktúra
- Nedostatočná spolupráca a koordinácia v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve
- Odliv pracovných síl do zahraničia z titulu blízkosti hraníc, pričom za vysokokvalifikované pracovné sily nie sú náhrady
- Pokles v ťažbe uhlia, problémy súvisiace s útlmovým programom.

Všetky uvedené faktory spôsobujú nízku konkurencieschopnosť a atraktivnosť vidieckych oblastí kraja.

- zvyšovať efektivitu poľnohospodárskej produkcie a kvalitu života vidieckej populácie,
- rozvíjať nové ekologicky orientované služby a MSP,
- vybudovať rýchlostnú komunikáciu R2,
- využiť geotermálne pramene pre ďalší rozvoj tradičného kúpeľníctva a CR.

Z tohoto pohľadu predstavuje vidiek TSK významný sociálny, ekonomický, prírodný a materiálny determinant budúceho rozvoja.

Prírodné podmienky

Región je bohatý na povrchovú vodu, podzemné vody, geotermálne pramene ako aj minerálne vody. Na území sa nachádzajú ložiská hnedého uhlia, lignitu a najmä stavebných zdrojov. V kraji sa nachádza 132 chránených území, čo je viac ako dvojnásobok krajského priemeru na Slovensku. Najviac chránených území je vyhlásených v okresoch Nové Mesto nad Váhom a Trenčín. Najmenej chránených území je v okresoch Púchov, Partizánske a Myjava. V kraji sa nachádza 5 chránených oblastí s 2. stupňom ochrany: Malé Karpaty, Biele Karpaty, Strážovské vrchy, Ponitrie, Kysuce. Z prírodných zdrojov majú značné zastúpenie minerálne vody. Na území kraja sa nachádzajú zdroje prírodných minerálnych vôd, ktoré sú známe pod značkami Lucka, Mitická, Šivarina, Iwa, Matúšov prameň. Na území sa nachádzajú významné kúpeľné územia Bojnice, Nimnica a Trenčianske Teplice. Prírodné liečivé zdroje v Bojniciach, Nimnici a Trenčianskych Tepliciach a prírodné minerálne zdroje v Trenčianskych Miticiach, Mníchovej Lehote a Lúke nad Váhom majú vymedzené ochranné pásma a vzťahujú sa na ne ustanovenia § 26 až 28, resp. § 50 ods. 17 zákona č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách. Podmienky sú výhodné pre rozvoj agroturizmu a kúpeľníctva.

Trenčiansky samosprávny kraj je z geomorfologického hľadiska súčasťou Alpsko-himalájskej geomorfologickej sústavy, podsústavy Karpaty a Panónska panva. Povrch Trenčianskeho kraja je pomerne členitý – s prevahou nížinného a pahorkatinového reliéfu s prechodom do kotlinového a kotlinovo-pahorkatinového až vrchovinového reliéfu. Z hľadiska typologického ide o prolúviálno-fluviálny reliéf, sedimentový fluviálno-denudačný reliéf a fluviálne rezaný rázsochový reliéf. Najväčší podiel na znečisťovaní ovzdušia TSK má energetika, chemický priemysel a lokálne kúreniská. Veľký podiel na vysokej úrovni znečistenia v tejto oblasti má nízka kvalita palivovo-energetických zdrojov, využívané uhlie okrem síry obsahuje najmä arzén. Klimatické pomery TSK sú vzhľadom na geomorfologické pomery územia veľmi rôznorodé. Zastúpená je nížinná, kotlinová i horská klíma, nachádzajú sa tu územia zaradené do klimatických okrskov: mierne chladného; mierne teplého veľmi vlhkého, vrchovinového; mierne teplého vlhkého s chladnou až studenou zimou dolinový/kotlinový; mierne teplého mierne vlhkého s miernou zimou pahorkatinového; teplého, mierne suchého s miernou zimou; teplého suchého s miernou zimou. Priemerné ročné teploty sa pohybujú od 2 až do 10 °C a priemerné ročné zrážky od 500 mm až do 1000 mm.

Pôda je základnou zložkou životného prostredia, predstavuje významný krajinný prvok s nezastupiteľnou energetickou a bioprodukčnou funkciou. Kvalita pôdneho krytu je výrazným činiteľom podmieňujúcim existenciu určitých druhov rastlinstva a živočíšstva, zároveň je i významným prírodným zdrojom s nezastupiteľnou produkčnou funkciou a je jedným z najdôležitejších existenčných faktorov ľudskej spoločnosti.

Výmera a štruktúra pôdy

Výmera a štruktúra pôdy v TSK je uvedená v tabuľke č.1.

Tabuľka č. 1: Štruktúra a výmera (ha) pôdy v TSK v roku 2012

Kraj/okres	Celková výmera	Poľnohospodárska Pôda	Lesné pozemky	Vodné plochy	Zastavané plochy	Ostatné plochy
Bánovce n/B	46 194	19 056	24 202	441	1 707	787
Ilava	35 850	12 844	18 780	627	1 966	1 633
Myjava	32 744	18 888	10 867	225	1 875	888
Nové Mesto n/V	57 999	29 209	21 864	932	3 307	2 688
Partizánske	30 103	13 878	13 539	401	1 646	638
Považská Bystrica	46 315	12 855	28 919	104	2 474	1 032
Prievidza	95 987	34 547	53 266	867	4 694	2 614
Púchov	37 511	13 385	19 996	734	2 125	1 270
Trenčín	67 482	28 159	30 770	1 091	4 037	3 424
TNSK	450 185	182 822	222 202	6 353	23 832	14 975

Zdroj: ŠÚ SR

Z pôdných druhov sú najrozšírenejšie stredne ťažké piesočnato hlinité pôdy (71,30 %) a ťažké ílovitohlinité pôdy (18,14 %). Hlboké pôdy zaberajú 46,39 %, pôdy stredne hlboké 23,54 % a pôdy plytké 30,07 % celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy. Z hľadiska kvality prevažujú pôdy zaradené do nižších stupňov kvality (9. stupeň – 24,86 %; 8. stupeň – 9,20 %; 7. stupeň – 14,84 %, 6. stupeň – 20,91 %; 5. stupeň – 13,21 %; 4. stupeň – 5,72 %; 3. stupeň – 4,54 %; 2. stupeň – 6,10 %; 1. stupeň – 0,61 %).

Hydrologické a hydrogeologické pomery

Z hydrologického hľadiska sa územie kraja nachádza v povodí rieky Dunaj, v troch čiastkových povodiach - Váh, Nitra a Morava. Z hľadiska dopadov zmeny klímy na zásoby podzemných vôd možno povodia rozdeliť do troch skupín* (pričom vo všetkých skupinách je dokumentovaný pokles). Do prvej skupiny možno zaradiť povodie Nitry s miernym dopadom klimatickej zmeny na zásobovanie podzemných vôd, do druhej skupiny povodí s významným vplyvom klimatickej zmeny na zásoby podzemných vôd je zaradené povodie Váhu a do tretej s veľmi výrazným vplyvom klimatickej zmeny na zásoby podzemných vôd je zaradené povodie Moravy. Najvýznamnejšiu oblasť z hľadiska tvorby zásoby podzemných vôd v TSK predstavuje údolná niva Váhu. Vodárenské zdroje podzemných vôd využívané na hromadné zásobovanie pitnou vodou v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Ilava sa nachádzajú prevažne vo vymedzených vodohospodárskych oblastiach zasahujúcich do pohorí Strážovské a Súľovské vrchy, Javorníky a Biele Karpaty. Najvýznamnejšie pramene s vysokou výdatnosťou vystupujú v širšom okolí obcí Pružina, Domaniža, Domanižanská Lehota, Sádočné a v Manínska tiesňava. Tieto vodárenské zdroje majú dominantný význam pre zásobovanie najväčších SKV Pružina-Púchov-Dubnica a SKV Považská Bystrica.

Povrchové vody

Vodné toky

Základnú hydrologickú sieť územia TSK tvoria rieky:

Váh (okresy Považská Bystrica, Púchov, Trenčín, Ilava a Nové Mesto nad Váhom),

Nitra (okresy Prievidza a Partizánske)

Myjava (okres Myjava).

Z ďalších významnejších vodných tokov na území TSK možno uviesť toky Vlára, Nitrica, Handlovka, Jablonka, Bebrava – Radiša, Súčanka, Drietomica, Dubová a ďalšie.

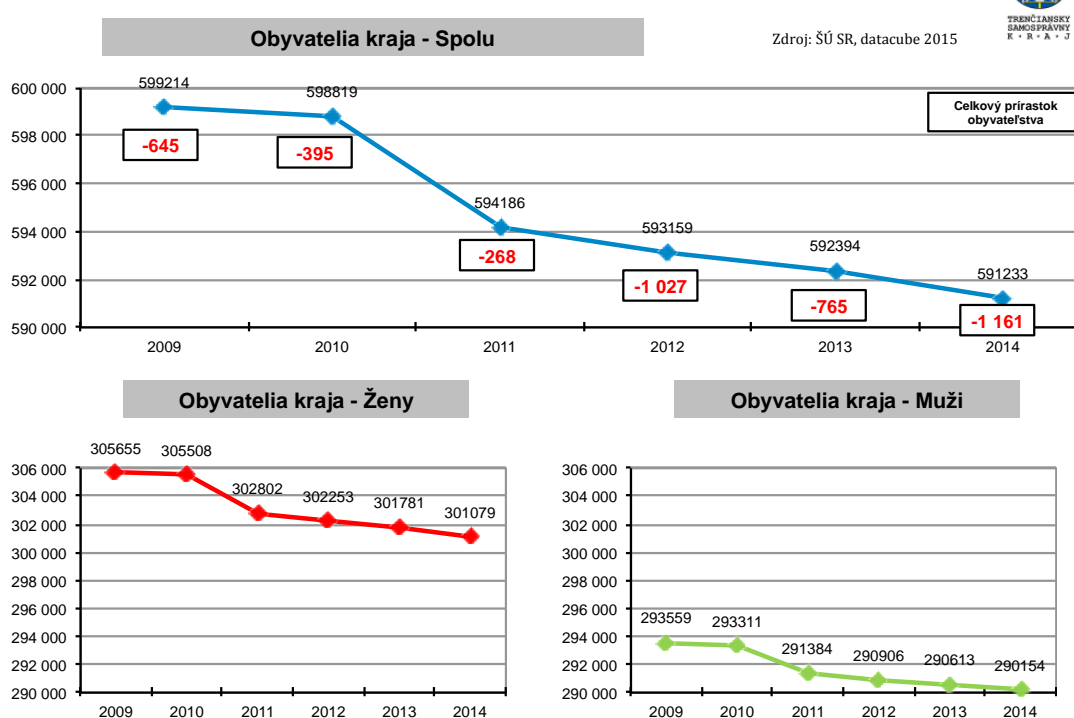
Vodné plochy

Na území TSK sa nachádza viacero veľkých vodných nádrží (nad 1 mil. m³), napr. Nosice, Dubník II, Veľké Uherce, Dolné Kočkovce, Bánovce Prusy, Nitrianske Rudno, Trenčianske Biskupice i malých vodných nádrží (do 1 mil.m³), napr. Brestovec, Myjava, Stará Myjava a ďalšie.

SOCIÁLNO-EKONOMICKÉ PODMIENKY

V Trenčianskom kraji žije približne 600 tisíc obyvateľov a hustota zaľudnenia predstavuje 131 obyvateľov na km² čo je nad slovenský priemer, kde hustota dosahuje hodnoty 109 obyvateľov na km². Najhustejšie osídlené sú oblasti v údolí rieky Váh. Územie ako väčšina Európskeho regiónu zaznamenáva nepriaznivý demografický vývoj a tým je starnutie obyvateľstva. Index starnutia dosiahol hodnotu viac ako 115 percent. Kým v roku 2009 bol priemerný vek obyvateľa 39 rokov, v roku 2014 je viac ako 41 rokov a prognóza do roku 2035 hovorí o viac ako 47 rokoch. Dôležitým faktorom je úbytok obyvateľstva, v roku 2014 prišiel región o 1161 obyvateľov. Ten je zaznamenaný zvýšenou migráciou -623 a prirodzeným (ne)prírastkom - 538 obyvateľov kraja.

Graf č. 1: Vývoj stavu trvale bývajúcего obyvateľstva TSK kraj

Trenčiansky samosprávny kraj z hľadiska sídiel má spolu 276 obcí, z toho je 18 so štatútom mesta. V kraji sa nachádza deväť okresov: Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov a Trenčín. Najväčším mestom je Trenčín s viac ako 55 tis. obyvateľmi.

V sídelnej štruktúre kraja prevažujú obce s počtom obyvateľov do 1 999. Z celkového počtu obcí tvoria až 83 %, žije v nich však iba 29,5 % z celkového počtu obyvateľov kraja. V skupine 2 000 – 4 999 obyvateľov je 31 obcí, v ktorých žije 93 823 obyvateľov. Vo veľkostných skupinách 5 000 – 9 999 obyvateľov, 10 000 – 19 999 obyvateľov a 20 000 – 49 999 obyvateľov sa nachádza zhodne 5 obcí. V kategórii 50 000 a viac obyvateľov je v kraji iba krajské mesto Trenčín s 55 886 obyvateľmi. Priemerne veľká obec v Trenčianskom kraji má 2 146 obyvateľov, o 272 viac ako priemer Slovenska.

Medzi vidiekom a mestskými regiónmi je výrazný rozdiel v rozložení vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva. Vo vidieckych regiónoch v r. 2011 trvale bývalo 12,3 % vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov, zatiaľ čo v mestských regiónoch to bolo až 26,2 %. Na vidieku je podiel obyvateľstva so základným vzdelaním výrazne vyšší ako v mestských regiónoch. Mierne nižší ako v mestských regiónoch je na vidieku podiel obyvateľstva so stredoškolským vzdelaním.

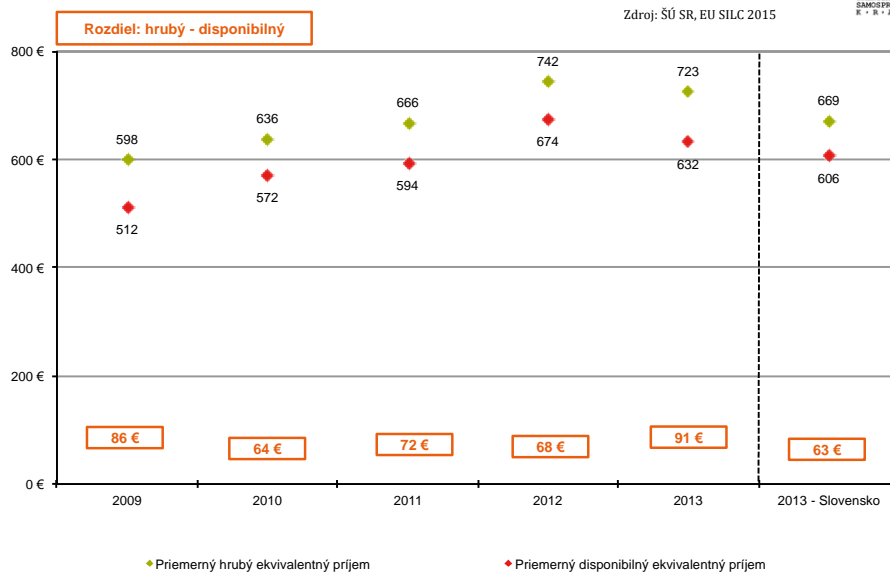
Príjmy a životné podmienky DOMÁCNOSTÍ

Celkový disponibilný príjem domácnosti predstavuje príjem vypočítaný ako suma zložiek hrubého osobného príjmu všetkých členov domácnosti plus zložky hrubého príjmu na úrovni domácnosti mínus pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi domácnosťami, daň z príjmu a príspevky na sociálne poistenie. Podľa výsledkov EU SILC 2014 bol medián ekvivalentného disponibilného príjmu domácnosti na osobu a na mesiac 567 eur, čo predstavuje mierny nárast o 6 eur oproti roku 2013. Aj naďalej mali najvyšší príjem osoby v Bratislavskom kraji, kde medián ekvivalentného disponibilného príjmu na osobu bol 695 eur - v TSK bol na úrovni 604 eur.

Graf č. 3

Vývoj priemerného hrubého a disponibilného ekvivalentného príjmu TSK

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2015

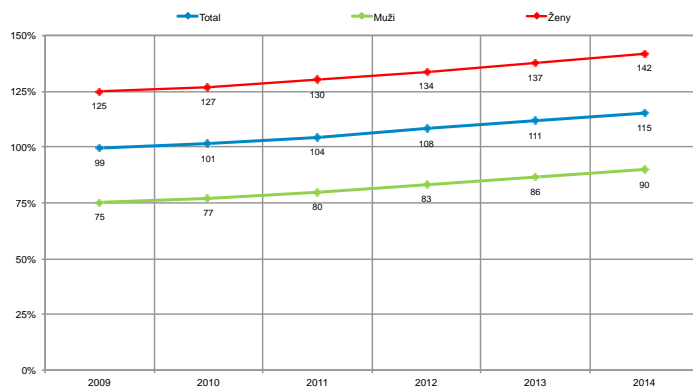

Index starnutia

Podľa poslednej prognózy Výskumného demografického centra (infostat) má byť priemerný vek obyvateľa Trenčianskeho kraja v roku 2035 až 47,58 roku

Graf č. 4
Vývoj indexu starnutia v TSK (2009-2014)

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

Osoby pod hranicou chudoby a miera rizika chudoby

Chudoba predstavuje mnohodimenzionálny sociálny jav a pri jej meraní a definovaní sa vychádza z merania konkrétneho konceptu. Zdrojovou základňou údajov pre meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa od roku 2005 stalo EU SILC³. Podľa posledného zisťovania je v Trenčianskom kraji ohrozených chudobou takmer **9 percent obyvateľov kraja** (SR 12,6 %) čo predstavuje viac ako 52 tisíc občanov TSK. Základné ukazovatele merania chudoby uvádza tabuľka č. 2

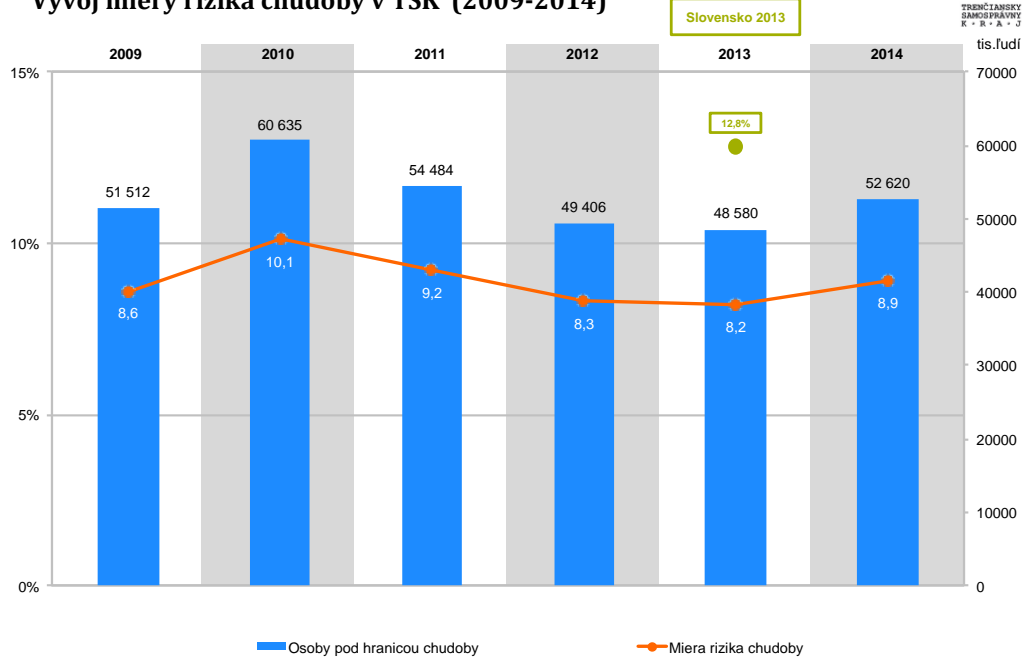
Tabuľka č. 2 Vývoj hlavných ukazovateľov DOMÁCNOSTI V TSK (2009-2014)

Ukazovateľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hospodáriace domácnosti (eur/mesiac)	212 965	212 965	212 965	212 965	208 839	NA
Priemerný hrubý ekvivalentný príjem	598,33	636,43	666,28	742,41	723,49	NA
Priemerný disponibilný ekvivalentný príjem	512,00	572,25	593,94	674,01	632,31	NA
Osoby pod hranicou chudoby- 60% mediánu	51 512	60 635	54 484	49 406	48 580	52 620
Miera rizika chudoby- 60% mediánu (%)	8,6	10,1	9,2	8,3	8,2	8,9
Index starnutia %	99,43	101,31	104,31	108,03	111,41	115,30
Mediánový vek (Rok)	38,3	38,70	39,30	39,70	40,20	40,60
Priemerný vek obyvateľa (Rok)	39,67	39,96	40,35	40,68	41,00	41,34
Podiel osôb v predproduktívnom veku %	13,41	13,36	13,39	13,31	13,34	13,29
Podiel osôb v produktívnom veku %	73,26	73,10	72,65	72,32	71,81	71,38
Podiel osôb v poproduktívnom veku %	13,33	13,54	13,96	14,37	14,86	15,33
Sobáše	2 875	2 770	2 671	2 722	2 642	2 803
Rozvody	1 542	1 386	1 245	1 171	1 241	1 240
Potraty	1 727	1 604	1 632	1 555	1 561	1 444

Zdroj: ŠÚ SR 2015

Graf č.5
Vývoj miery rizika chudoby v TSK (2009-2014)

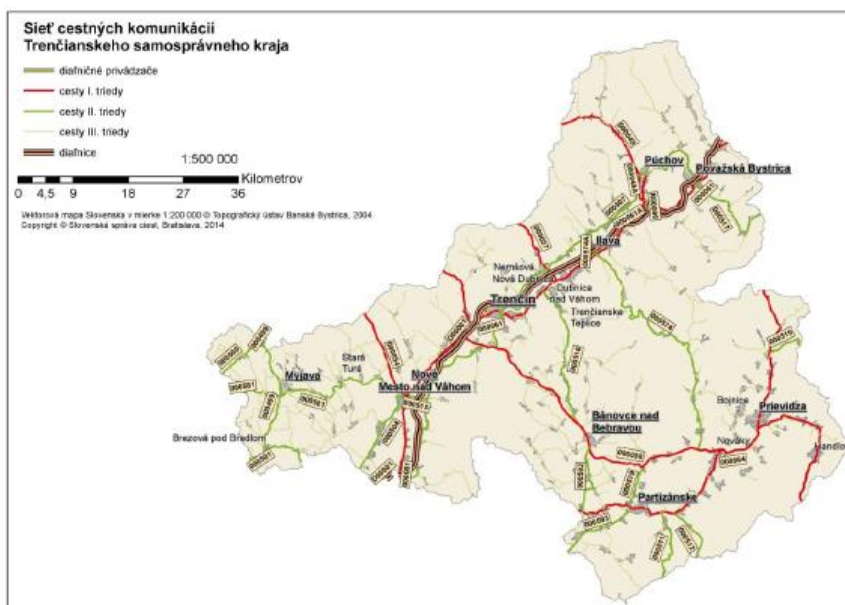
Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2015

DOPRAVNÁ A TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Trenčiansky kraj disponuje veľmi dobre rozvinutým systémom cestnej a železničnej dopravy. Chýba mu napojenie na medzinárodnú leteckú dopravu a napojenie na medzinárodnú vodnú sieť. (Mapa č 2., Zdroj NDS). Územím regiónu prechádzajú najdôležitejšie dopravné ťahy Slovenska. Nosnými sú medzinárodné transeurópske koridory, zaradené do siete TEN-T. Jedná sa o Baltsko – jadranský koridor Va v smere Bratislava – Žilina, ktorý sa napája na koridor VI Žilina – Katovice.

Mapa č. 2 Sieť cestných komunikácií TSK - Zdroj: Slovenská správa ciest 2015

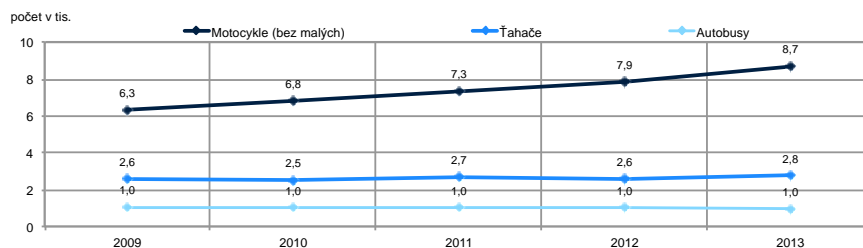
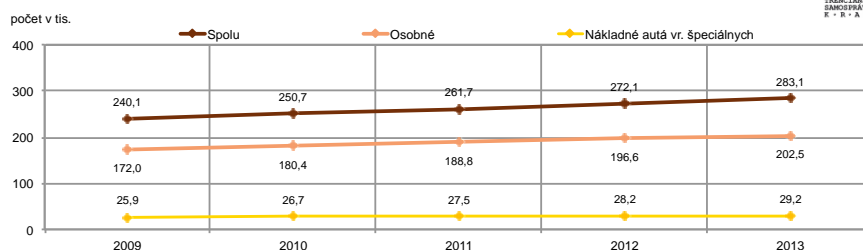
Aj napriek dostatočne rozvinutej cestnej sieti v Trenčianskom kraji je problémom zabezpečenie dostatočného prepojenia centier osídlenia a ich funkčného územia na sieť TEN-T. Toto prepojenie je vo veľkej miere zabezpečované cestami II. a III. triedy. Nevyhovujúce prepojenie je medzi Považím a Ponitím - zlá kvalita ciest II. a III. triedy. Celková dĺžka diaľnic v Trenčianskom kraji bola v roku 2014 64,84 km, rýchlostných ciest 1,69 km a ciest I. triedy 302,21 km. Celková dĺžka ciest II. a III. triedy v Trenčianskom kraji dosahovala v roku 2014 1482,86 km, čo predstavuje 79 % z celkovej dĺžky ciest v Trenčianskom kraji. Cesty II. triedy z toho tvorili 347,711 km a cesty III. triedy 1135,145 km. Po prepočítaní dĺžky ciest na km plochy má tento región hodnotu 0,33 km ciest na kmy, čo je nad republikový priemer. Základným problémom ciest II. a III. triedy je ich zlý stavebno-technický stav, ktorý má vplyv na zhoršení dostupnosti regiónov a bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky.

Stavebno-technický stav ciest II. a III. triedy

Strediská údržby v Trenčianskom kraji spravujú celkovo 3497,711 km ciest II. triedy a 1135,145 kilometrov ciest III. triedy. Na základe vyhodnotenia hlavných prehliadok vykonaných v roku 2012 je z celkovej dĺžky ciest II. triedy v správe kraja 27,8 % v nepriaznivom stave (nevyhovujúci + havarijný). Pri cestách III. triedy z celkovej dĺžky v správe kraja vykazuje nepriaznivý stav dokonca až 21,6 % ciest. Trenčiansky kraj disponuje menšou hustotou ciest na 1000 obyvateľov, čo môže v dôsledku nárastu motorizácie prispievať k zhoršovaniu stavu ciest nižšieho dopravného významu.

Stav motorizácie TSK – nárast v medziobdobí (2009-2013)

Graf č.6
Vývoj počtu motorových vozidiel v TSK (2009-2013)

Verejná osobná doprava v TSK

Železničná doprava

Na území Trenčianskeho kraja sa nachádza **10 železničných tratí**, z ktorých trate č. 120 a 125 sú súčasťou dopravnej infraštruktúry paneurópskych multimodálnych koridorov ITF (ECMT). Ide o dopravnú líniu Bratislava – Trenčín – Žilina – Košice – Užhorod označenú ako multimodálny koridor č. Va a líniu Púchov – Strelenka – Hranice na Morave, zaradenú medzi mimokoridorové siete TEN-T. Trate sú súčasťou Európskej siete železničných tratí AGC č. E63 a E40.

Autobusová doprava

Verejná pravidelná autobusová doprava osôb má strategický význam pri zabezpečovaní prepravných potrieb obyvateľstva a obslužnosti územia. Pre naplnenie potrieb obyvateľstva má TSK vypracovaný Plán dopravnej obslužnosti kraja, ktorého výsledkom je zabezpečovanie dopravnej obslužnosti pravidelnej autobusovej dopravy s cieľom minimalizovať súbežné prepravy a vytvoriť funkčnú nadväznosť autobusovej dopravy na železničnú dopravu a na mestskú hromadnú dopravu a podporu integrovaných dopravných systémov. V rámci TSK realizuje verejnú autobusovú dopravu (MHD, prímestská autobusová doprava, diaľková autobusová doprava) viacero dopravcov. Prímestskú, t. j. regionálnu autobusovú dopravu zabezpečuje SAD Trenčín, a. s. a SAD Prievidza, a. s. na základe zmluvy o výkone vo verejnom záujme vo vnútroštátnej pravidelnej autobusovej doprave – prímestskej autobusovej doprave uzatvorenej medzi TSK a dopravcami do roku 2019, resp. 2023. MHD je zabezpečovaná v jednotlivých mestách nasledovne:

- mesto Trenčín, Nové Mesto n/Váhom – SAD Trenčín, a. s.
- mesto Prievidza a Bojnice, mesto Partizánske, mesto Handlová – SAD Prievidza a. s.
- mesto Púchov - Autobusová doprava, a. s., Púchov
- mesto Považská Bystrica – MDS, a. s. Považská Bystrica

V súlade so zákonom č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov (ďalej len Zákon o cestnej doprave) a s nariadeniami EÚ udelil TSK prihladnuc na Plán dopravnej obslužnosti TSK *dopravné licencie súkromným dopravcom*, ktorí vykonávajú autobusovú dopravu na prímestských autobusových a diaľkových linkách.

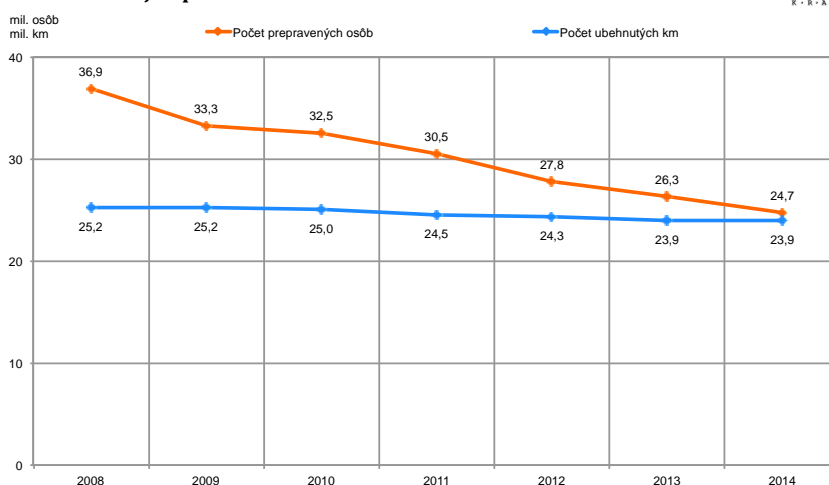
Prímestská autobusová doprava na území TSK tvorí cca 80 % celkovej verejnej osobnej dopravy. Prímestskú autobusovú dopravu na území TSK realizujú dvaja zmluvní dopravcovia SAD Prievidza a.s. a SAD Trenčín, a.s. v súlade s platnou legislatívou a nariadeniami EÚ, plánom dopravnej obslužnosti TSK, schválenými cestovnými poriadkami a na základe Zmluvy o výkone vo verejnom záujme vo vnútroštátnej pravidelnej autobusovej doprave – prímestskej autobusovej doprave na území TSK. Uzatvorením zmluvy dopravcovia podliehajú prepravnej, prevádzkovej a tarifnej povinnosti.

K zvýšeniu kvality v poskytovaní služieb v oblasti verejnej osobnej dopravy (VOD) by jednoznačne prispelo zavedenie integrovaného dopravného systému, ktorý v TSK v súčasnosti neexistuje. Na základe doterajšej vzájomnej spolupráce a podpory v oblasti VOD v rámci funkčného regiónu územia Trenčianskeho samosprávneho kraja a Žilinského samosprávneho kraja v súlade so strategickým plánom rozvoja verejnej osobnej dopravy Slovenskej republiky do roku 2020 bolo 31.03.2015 podpísané Memorandum o spolupráci v oblasti VOD, ktoré zahŕňa vzájomnú spoluprácu a podporu s využitím vedomostí a skúseností účastníkov Memoranda, s cieľom prehĺbiť vzájomnú spoluprácu a väzby v oblasti VOD za účelom jej skvalitnenia, efektívneho a hospodárneho využitia finančných prostriedkov určených na tento účel z jednotlivých rozpočtov účastníkov tohto Memoranda. V zmysle napĺňania stratégie tvorby integrácie VOD deklarovanej v Strategickom pláne rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020, ktorého súčasťou je aj Strategický plán rozvoja verejnej osobnej dopravy SR do roku 2020, prijatom uznesením Vlády SR č. 311 z 25. júna 2014, by mala byť hlavnou úlohou v rámci budúceho fungovania integrovaného dopravného systému (ďalej len „IDS“) spoločná dohoda na úrovni TSK a ŽSK ako spoločného funkčného regiónu.

Na 209-tich autobusových linkách (SAD Trenčín, a.s. – 123 liniek, SAD Prievidza a.s. – 86 liniek) prímestskej autobusovej dopravy bolo v roku 2014 prepravených 24 749 079 osôb. So 445-timi autobusmi prímestskej dopravy vykázali dopravcovia 23 881 915 ubehnutých kilometrov (v tom: 22 221 715 tarifných km podľa schválených cestovných poriadkov), obslúžili celkovo 276 obcí a miest v rámci TSK.

Vzhľadom na situáciu v oblasti VOD, kedy od roku 2008 zaznamenávame pokles prepravených osôb aj napriek skvalitneniu služieb v oblasti dopravy (obnova vozového parku, výmena označovníkov, zavedenie wi-fi systému a pod)

Graf č. 7
Prehľad počtu prepravených osôb a počtu ubehnutých km v prímestskej autobusovej doprave

v súčasnosti zaznamenávame pokles prepravených osôb až o takmer 30 % (28,78 %) oproti r. 2008. Klesajúci trend prepravených osôb je spôsobený viacerými objektívnymi faktormi:

- pokles študentov a žiakov na stredných školách v súvislosti s demografickým vývojom
- nárast mobility – individuálneho automobilizmu

V prímestskej autobusovej doprave v TSK je zmluvnými dopravcami používaný elektronický odbavovací systém, ktorý umožňuje cestujúcim používať okrem klasického jednorazového cestovného lístka (ktorý platí len na príslušný spoj) aj bezkontaktnú čipovú kartu (ktorej výhodou je bezhotovostný platový styk). Pre zvýšenie kvality cestovania bolo zavedené na viac frekventovaných linkách prímestskej dopravy (čo predstavuje cca 1/3 autobusov) wi-fi pripojenie.

Cyklistická doprava

Cyklistická doprava je jedna z foriem zdravej a ekologickej dopravy, ktorá je rovnocenným druhom dopravy v mnohých krajinách Európskej únie. Horšia situácia je na Slovensku, konkrétne aj v Trenčianskom samosprávnom kraji. Z celkového počtu obcí a miest TSK (276) *nie je ani jedna obec či mesto, ktoré by sa mohlo pochváliť rozvinutou cyklistickou infraštruktúrou*. Toto možno povedať aj o extraviláne miest a obcí, absentuje tu vzájomné prepojenie segregovanou cyklistickou infraštruktúrou. Má to za následok časté dopravné nehody, resp. strety cyklista – motorové vozidlo.

Naopak, vyznačenie a obnova cykloturistických trás sa vyvíja v TSK priaznivo. V závere roka 2013 bolo evidovaných v TSK 1486,7 km cykloturistických trás. Podľa významu môžeme deliť cykloturistické trasy na:

- Červené – cyklomagistrály 424,8 km,
- Modré – významné regionálne trasy 475,1 km,
- Zelené – regionálne trasy 350,8 km,
- Žlté – spojnice, okruhy, miestne trasy 236,0 km.

Cykloturistické trasy v rámci TSK sú pod gesciou Slovenského cykloklubu.

Vláda Slovenskej republiky dňa 7. mája 2013 schválila na svojom rokovaní Uznesenie Vlády Slovenskej republiky č. 223 „Národnú stratégiu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike.“ Týmto krokom dostala cyklistická doprava a cykloturistika nový impulz na jej systematické budovanie a financovanie. Integrovaný regionálny operačný program dáva novú

možnosť ako bezpečne prepojiť mestá a obce v Trenčianskom kraji kvalitnou cyklistickou infraštruktúrou. Javí sa ako jediný program s touto podporou, nakoľko program cezhraničnej spolupráce je v tejto oblasti obmedzený na cezhraničný dosah a program rozvoja vidieka je orientovaný svojou podporou na vidiecke obce s konkretizáciou okrem iných oblastí na cykloturistiku.

Plánovaná Vážska cyklotrasa

Využíva existujúce ochranné hrádze rieky Váh, prípadne účelové komunikácie pri päte hrádze derivačného kanála. Cyklotrasa začína na hranici so Žilinským krajom a končí v Hornej Strede na hranici s Trnavským samosprávnym krajom. Cyklotrasa by mala pretínať a zároveň spájať *34 katastrov miest a obcí* na území TSK. Z toho najväčšie mestá sú Nové Mesto nad Váhom, Dubnica nad Váhom, Trenčín, Nemšová, Púchov, Považská Bystrica, Ilava a ďalšie obce na Považí.

[Vážska cyklotrasa](#)

- Základná kostra cyklistických komunikácií v kraji na ktoré sa budú napájať cyklistické komunikácie alebo cykloturistické trasy,
- Trenčiansky samosprávny kraj – zastrešenie celého projektu – príprava, projektové dokumentácie, realizácia,
- Obce a mestá – súčinnosť pri vysporiadaní pozemkov.

Plánovaná cyklotrasa [Handlová – Prievidza](#).

Projekt počíta s prepojením miest Handlová, Prievidza, Bojnice, Nováky a Partizánske v dĺžke takmer 70 kilometrov. Predpokladá využitie miestnych komunikácií a pozemkov pri vodnom toku Handlovka. V Prievidzi a Bojniciach budú využité pozemky vedľa rieky Nitra, smerom na Nováky a Partizánske miestne a účelové komunikácie a priľahlé pozemky vedľa rieky Nitra.

Oblasť mäkkého turizmu a cestovného ruchu s dominujúcou cykloturistikou je významným prvkom sociálneho rozvoja celého územia Euroregiónu. Práve hospodárska kríza priniesla nielen pre stredné a slabšie sociálne vrstvy „objavenie“ a posilňovanie domácej a susedskej (cezhraničnej) turistiky. Podľa údajov partnera projektu - Centrály cestovného ruchu Východní Moravy v roku 2012 navštívilo cyklotrasu Bečva v Janove za 8 mesiacov 192 000 ľudí a v takom istom čase na Baťovom kanáli 171 000 ľudí. TSK má plán [budovania cyklotrás](#) uvedených na svojej stránke TSK „Región pre cyklistov“.

Infraštruktúra- Vodovody

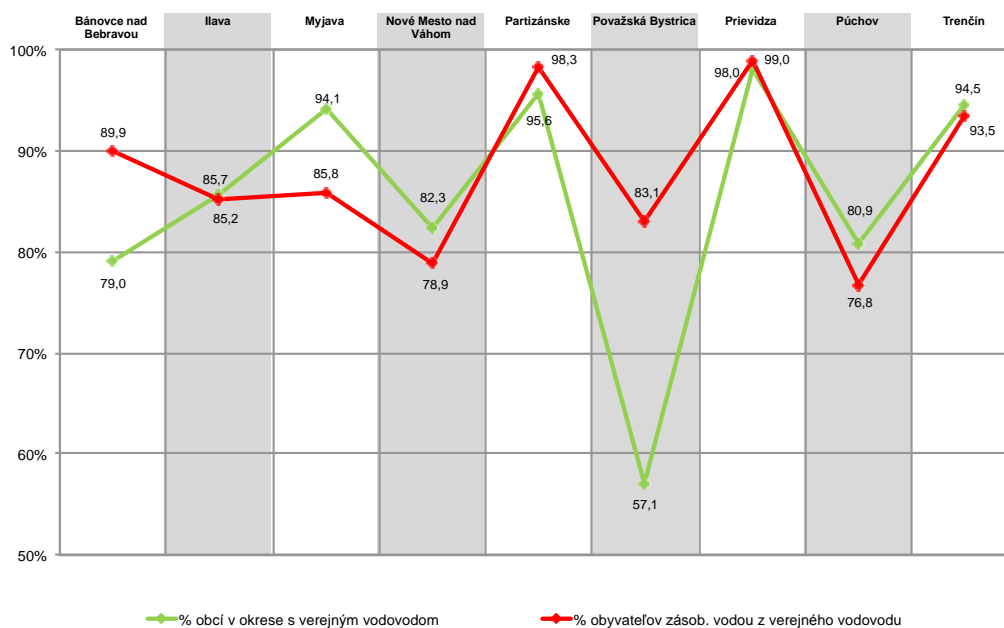
Zásobovanie obyvateľstva vodou

V roku 2012 bolo v TSK zásobovaných vodou z verejného vodovodu 532 782 obyvateľov v 237 obciach, čo predstavovalo 89,81 % z celkového počtu obyvateľov TSK.

Graf č. 8

Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejného vodovodu

Zdroj: VUVH

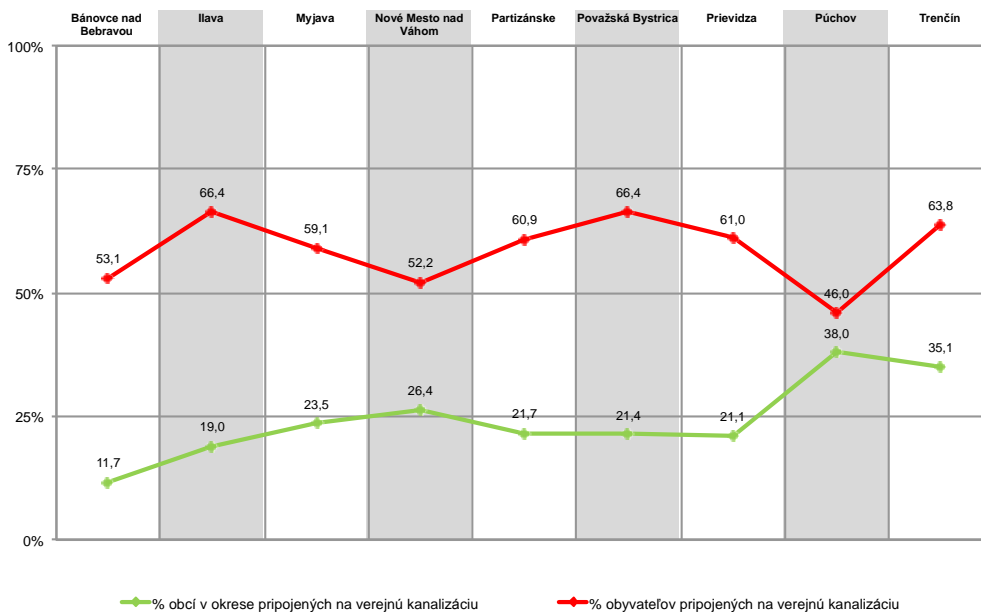

Zdroj: VUVH

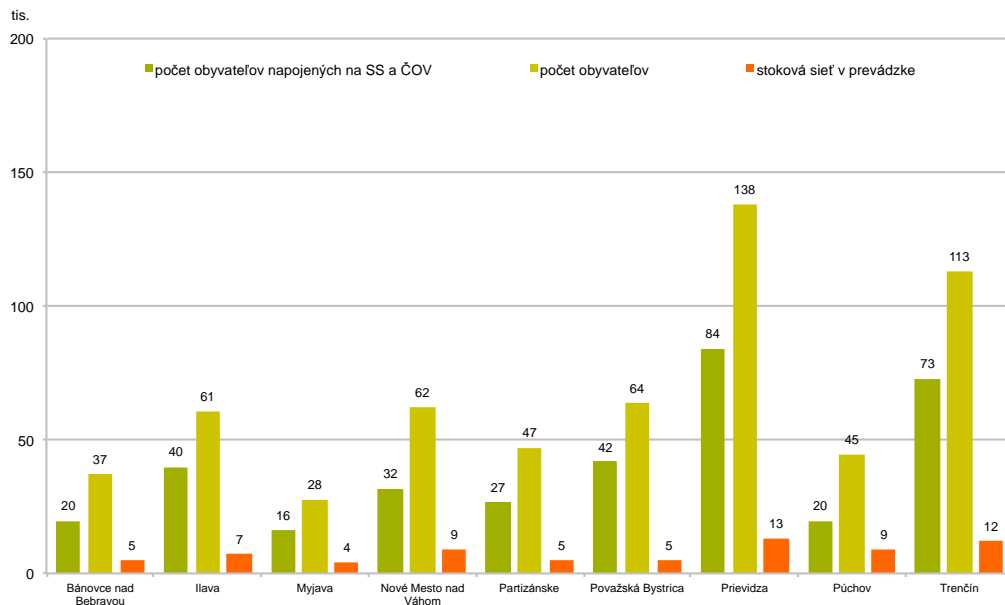
Kanalizácia a ČOV - Výstavba verejných kanalizácií za výstavbou verejných vodovodov zaostáva. K 31.12.2012 bolo v TSK pripojených na verejnú kanalizáciu 355 962 obyvateľov, čo je cca 60 %. Stav vo vidieckych oblastiach kraja je najhorší v Bánovciach nad Bebravou, kde je na verejnú kanalizáciu pripojených iba niečo viac ako desatina obyvateľov.

Graf č.9
Podiel obyvateľov pripojených na verejnú kanalizáciu

Zdroj: VUVH

Graf č. 10
Prehľad stavu v odvádzaní a čistení odpadových vôd v TSK – okresy 2011

Minerálne a termálne zdroje

Územie TSK je pomerne bohaté na minerálne a termálne zdroje (cca 188 prameňov), ktoré sa nachádzajú okrem okresov Ilava a Myjava na území všetkých ostatných okresov kraja:

- Trenčín (91) – Adamovské Kochanovce (7), Dolná Súča (5), Dubodiel (2), Horná Súča (1), Horné Sŕnie (1), Hrabovka (3), Chocholná (7), Kostolná-Záriečie (2), Trenčín-Kubrá (2), Melčice (1), Mníchova Lehota (10), Selec (2), Soblahov (5), Trenčianske Jastrabie (7), Trenčianske Mitice (6), Trenčianske Teplice (13), Trenčianska Turná (4), Záblatie (2), Závažie (6), Zemianske Lieskové (2), Zlatovce (2), Velčice (1);
- Prievidza (32 prameňov) – Bojnice (18), Handlová (2), Chalmová (9), Opatovce nad Nitrou (1), Koš (1), Laskar (1);
- Považská Bystrica (31) – Belušké Slatiny (15), Nimnica (10), Nosice (2), Streženice (3), Zubák (1);
- Partizánske (11) – Malé Bielice (6), Veľké Bielice (4), Brodzany (1);
- Považská Bystrica (10) – Považská Bystrica (7), Veľká Udiča (2), Horná Mariková (1);
- Nové Mesto nad Váhom (8) – Bošáca (2), Modrová (2), Nová Bošáca (3), Nová Lehota (1);
- Bánovce nad Bebravou (5) – Chudá Lehota (2), Šišov (1), Libichava (1), Bánovce nad Bebravou (1).

Osobitnú skupinu medzi minerálnymi vodami predstavujú prírodné liečivé vody, ktoré sa používajú na balneoterapeutické účely najmä v zdravotníckych zariadeniach a prírodných liečebných kúpeľoch (napr. Trenčianske Teplice, Nimnica, Bojnice). Prírodné minerálne vody sa využívajú na pitné účely najmä na miestnej úrovni (napr. Chocholná, Selec, Soblahov, Mníchova Lehota). Geotermálne vody sa využívajú ako zdroj energie v poľnohospodárstve a tiež v cestovnom ruchu (napr. Bánovce nad Bebravou, Malé Bielice, Partizánske, Chalmová).

SOCIÁLNA OBLASŤ

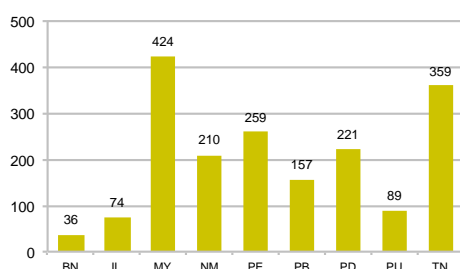
V TSK je zaznamenaný trvalý úbytok obyvateľstva. Najvýraznejší je vo vidieckych oblastiach. V roku 2014 klesol počet obyvateľov oproti roku 2001 o 2,26 %. V roku 2014 TSK zaznamenal viac vystáňovaných obyvateľov ako sa do kraja nasťahovalo. Neustále narastá počet neaktívneho obyvateľstva kraja, ktorých je už viac ako štvrtina (viac ako 26 %). Nepriaznivý demografický vývoj vytvára podmienky na nárast nákladov v sociálnej oblasti.

Graf č. 11
Vývoj ukazovateľov sociálnych služieb

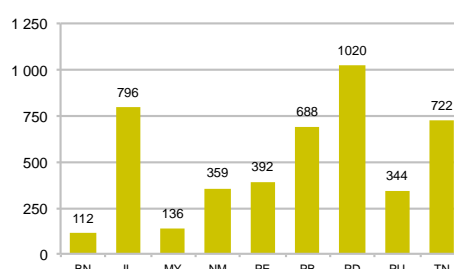
Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

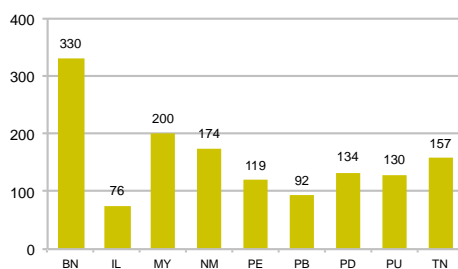
Počet **Kapacita zariadení komunitných služieb**

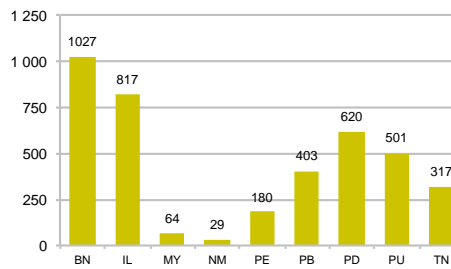
Počet **Kapacita celoročných pobytových zariadení**

Počet **Počet obyvateľov na lôžko**

Počet **Počet obyvateľov na 1 miesto**

Najväčšia koncentrácia sociálnych zariadení je v okrese Trenčín, Prievidza a Nové Mesto nad Váhom, najmenšia v okresoch **Bánovce nad Bebravou, Myjava a Púchov**. (Graf č. 10). Na základe dostupných informácií možno konštatovať kvantitatívne rozsiahlu, ale nerovnomerne rozloženú sieť sociálnych zariadení. Väčšina sociálnych služieb je umiestnená v starších budovách, ktoré si vyžadujú značné finančné zdroje na ich rekonštrukciu, modernizáciu, resp. prispôsobenie pre telesne postihnutých občanov. Je to dôsledok dlhodobého deficitu zdrojov na ich obnovu a rozvoj materiálo-technickej základne. Sociálne služby poskytujú verejní poskytovatelia, ktorými sú samosprávny kraj, mestá a obce a nimi zriadené alebo založené zariadenia a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, ktorými sú neziskové organizácie, občianske združenia, cirkevné organizácie, Slovenský Červený kríž, fyzické osoby.

Oblasť sociálnej pomoci

Okrem deficitného dôchodkového systému je pravdepodobný nárast nákladov v oblasti sociálnej pomoci. Sociálnu pomoc môžeme stručne charakterizovať ako garanciu zdrojov nevyhnutných na dôstojný ľudský život v záujme

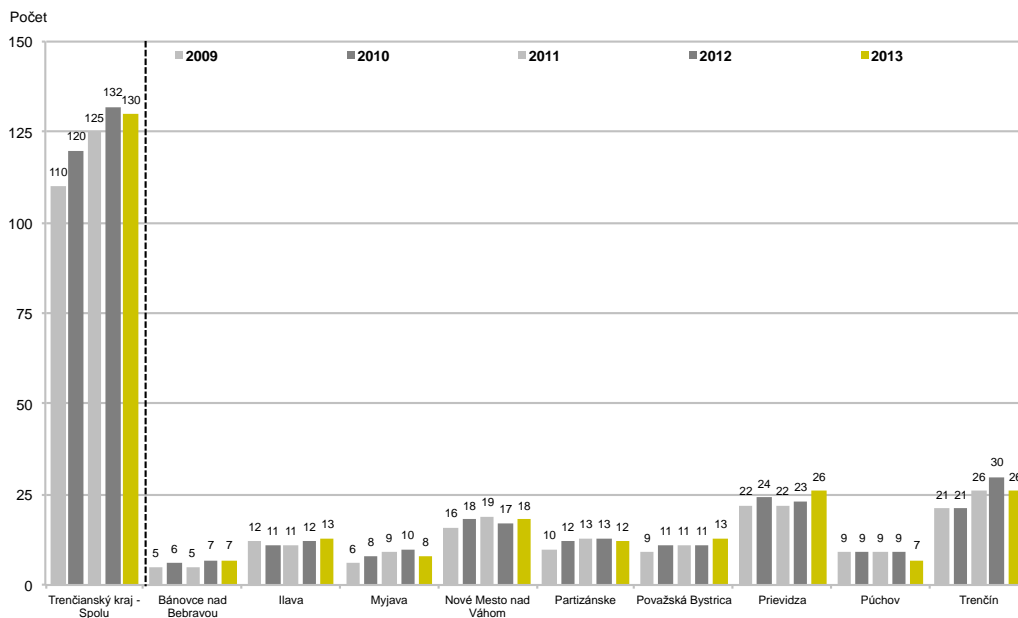

zachovania jeho nezávislosti a samostatnosti, riešenia nepriaznivej sociálnej situácie. Za nástroje systému považujeme nástroje sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

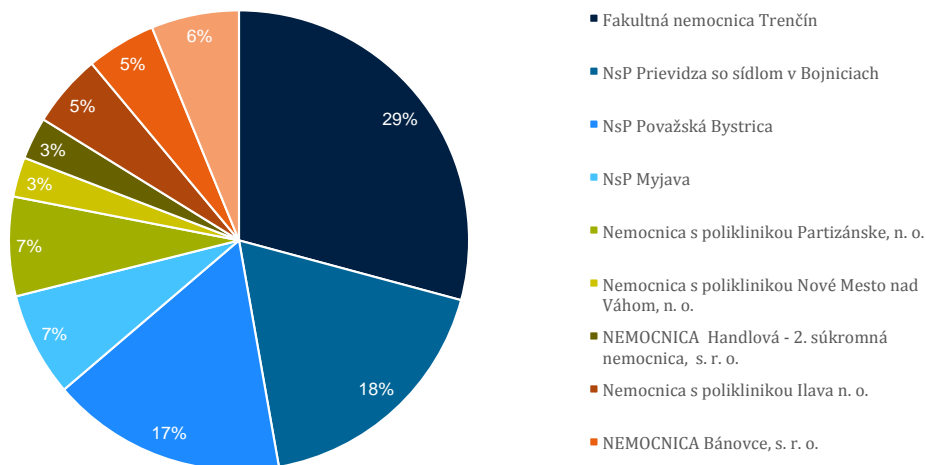

Graf č. 12
Vývoj sociálnych zariadení v okresoch TSK (2009-2013)

Najväčšie zastúpenie majú zariadenia zriadené alebo založené mestami a obcami. Druhé najpočetnejšie zastúpenie majú neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, ktoré sa zameriavajú najmä na pobytové sociálne služby celoročnou formou pobytu pre ľudí v dôchodkovom veku. Vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti zabezpečuje dostupnosť sociálnej služby pre fyzickú osobu, ktorá je odkázaná na sociálnu službu a právo výberu sociálnej služby za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách. Je dôležité zamerať sa na dostupnosť sociálnych služieb, ktorá môže byť miestna – prístup občanov k sociálnym službám, zriaďovanie zariadení sociálnych služieb a poskytovanie sociálnych služieb v prirodzenom prostredí. (Počty sociálnych zariadení sú uvedené v grafe č.11). V TSK je rozsiahla, ale nerovnomerne rozložená sieť sociálnych zariadení. Z pohľadu počtu miest kapacít zariadení poskytujúcich sociálne služby v okresoch na 1000 obyvateľov sú nadkapacitne vybavené okresy Považská Bystrica, Ilava a Myjava a podpriemerne okresy Prievidza, Púchov a Bánovce nad Bebravou. Najhoršie vybaveným okresom na počet kapacít na 1000 obyvateľov je okres Bánovce nad Bebravou – 35 % priemeru TSK. V okrese Bánovce nad Bebravou medzi nedostatkové služby patrí zariadenie opatrovateľskej služby ako aj rehabilitačné stredisko, zariadenia podporovaného bývania, núdzové bývanie, domov na pol ceste, denné centrum, útulok a nocľaháreň. V okrese Ilava medzi nedostatkové služby patrí rehabilitačné stredisko, zariadenie podporovaného bývania, zariadenie núdzového bývania, domov na pol ceste ako aj denný stacionár a útulok. V okrese Myjava nie je zastúpené rehabilitačné stredisko, zariadenie podporovaného bývania a denný stacionár.

Graf č. 13
Podiel lôžok v nemocniciach

Zdroj: Národné centrum zdravotníckych informácií 2015

Jedným z cieľov Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012-2015 je deinštitucionalizácia pobytových zariadení s celoročnou formou poskytovania sociálnej služby. Cieľovou skupinou deinštitucionalizácie sociálnych služieb sú občania v ekonomicky aktívnom veku, ktorí sú celoročne obyvateľmi sociálnych domovov.

TSK ako zriaďovateľ zariadení sociálnych služieb má ďalej povinnosť dodržiavať maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného svojho zamestnanca a minimálny percentuálny podiel odborových zamestnancov na celkovom počte zamestnancov podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a povinnosť splniť do 31. 12. 2015.

Z dôvodu zvýšenia kvality a zefektívnenia pomoci prijímateľov sociálnych služieb a v súlade so zákonom o sociálnych službách TSK plánovalo rozšíriť druh poskytovaných sociálnych služieb predovšetkým o špecializované zariadenia a zariadenia podporovaného bývania. Tieto ciele TSK splnilo, pričom do budúcnosti má v pláne zriadiť ďalšie zariadenia podporovaného bývania, čím sa podporí deinštitucionalizácia sociálnych služieb.

LUDSKÉ ZDROJE

Vzdelanostná úroveň pracujúcich v sektore poľnohospodárstva (podľa ŠÚ SR - VZPS) je horšia ako v ostatných zložkách národného hospodárstva. Počet osôb pracujúcich na farmách v roku k 31.10.2010 bol v TSK 7 329 osôb, čo predstavuje osempercentný podiel z ľudí zamestnaných na farmách na Slovensku. Žien bolo zamestnaných viac (9 % celoslovenského podielu). Inými ako zárobkovými činnosťami ako je poľnohospodárska produkcia sa zaoberalo viac ako jedenásť percent fariem v TSK. Graf č.15

Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí je prepojený s riešením zamestnanosti na vidieku. Vidiecke obce tvoria prirodzenú reprodukčnú základňu pracovných síl pre poľnohospodársku prvovýrobu. V sídelnej štruktúre tvoria vidiecke obce rozhodujúcu zložku. Najväčším problémom malých obcí je nedostatočná infraštruktúra a nedostupnosť základných služieb. Na vidieku bola miera zamestnanosti nižšia a tvorila len 55 %. Je tu viditeľný rozdiel v podiele pracujúcich na vidieku a v mestských regiónoch. Terciárny sektor sa však vo vidieckych oblastiach nedá rozvíjať z dôvodu nedostatočnej zahustenosti obyvateľstva. Primárny sektor predstavuje potenciál pre zvyšovanie zamestnanosti na vidieku. V oblasti zamestnanosti a sociálnej súdržnosti sú problémovými oblasťami najmä celková miera nezamestnanosti, dlhodobá nezamestnanosť, zamestnávanie starších pracovníkov a príslušníkov marginalizovaných rómskych komún.

Pre vidiecke regióny je ďalej charakteristický postupný a kontinuálny nárast počtu podnikateľov (samostatne zárobkovo činné osoby), a tým aj nárast podielu na celkovom počte podnikateľov v TSK. Naopak, čo sa týka dynamiky rastu podnikateľských subjektov ako právnických osôb, táto je na vidieku nižšia ako v mestských regiónoch a je spôsobená nižšou ekonomickou silou a nižšou infraštruktúrnou vybavenosťou.

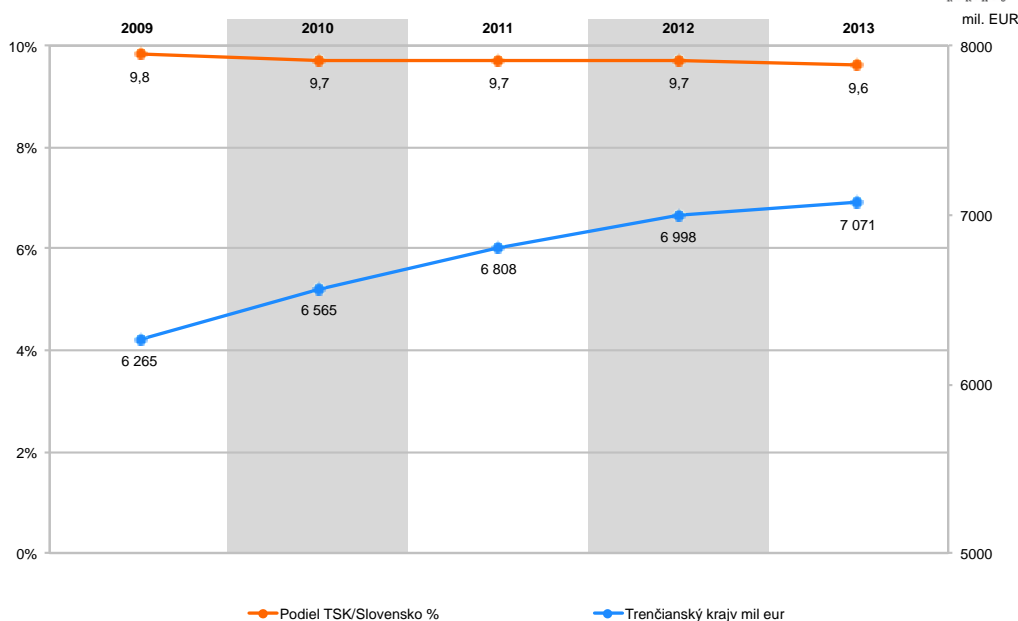
Zvyšovanie atraktívnosti fariem pre verejnosť a tým zlepšovanie ich pozície najmä v prípade predaja z dvora a agroturistických aktivít. Zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov v poľnohospodárstve v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Nadštandardný prístup k životným podmienkam zvierat si vyžaduje zvýšené nároky na pracovné sily (najmä pri individuálnej manipulácii so zvieratami alebo pri znížení zaťaženia podlahovej plochy ustajňovacích priestorov), čo podporuje celoročnú zamestnanosť najmä vidieckeho obyvateľstva.

EKONOMIKA VIDIEKA

Hrubý domáci produkt na obyvateľa TSK dosiahol v priemere v roku 2013 len 85 % hodnoty HDP na obyvateľa Slovenska. Jeho výška bola rozdielna na vidieku a v mestských oblastiach. V roku 2010 predstavoval HDP na vidieku len 57,7 % úrovne štátov EÚ-27.

Graf č.14
Vývoj HDP - Celkovo

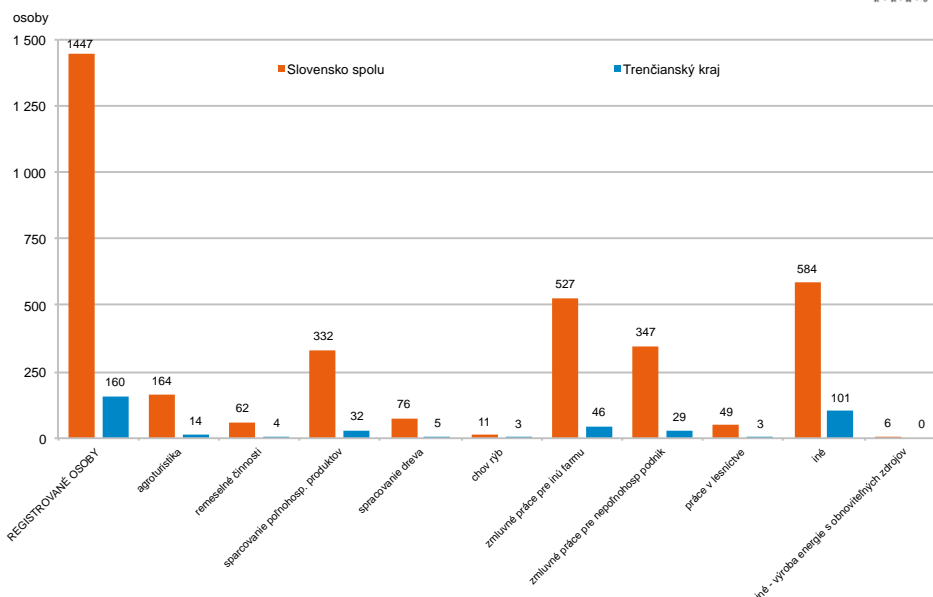
Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

Hrubá pridaná hodnota (HPH) za rok 2013 dosiahla v TSK 6451 mil. eur. Najviac z tejto hodnoty vyprodukoval terciárny sektor (60,5 %), menej sekundárny (35,9 %) a najmenej primárny sektor (3,6 %). Podiel sektorov poľnohospodárstva a rybolovu bol na úrovni 3 % a umenia a cestovného ruchu na úrovni 2 % z tejto hodnoty (HPH). Produktivita práce v mestských oblastiach bola o 58 % vyššia ako vo vidieckych oblastiach.

Zastavenie vytlačania pracovnej sily, rozvoj vidieka formou podpory odbytu domácej poľnohospodárskej produkcie a hľadanie alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorú trh práce nepotrebuje. V grafe nižšie uvádzame ostatné činnosti fariem v TSK okrem hlavnej poľnohospodárskej činnosti.

Graf. č.15
Iné zárobkové činnosti fariem v TSK 2010

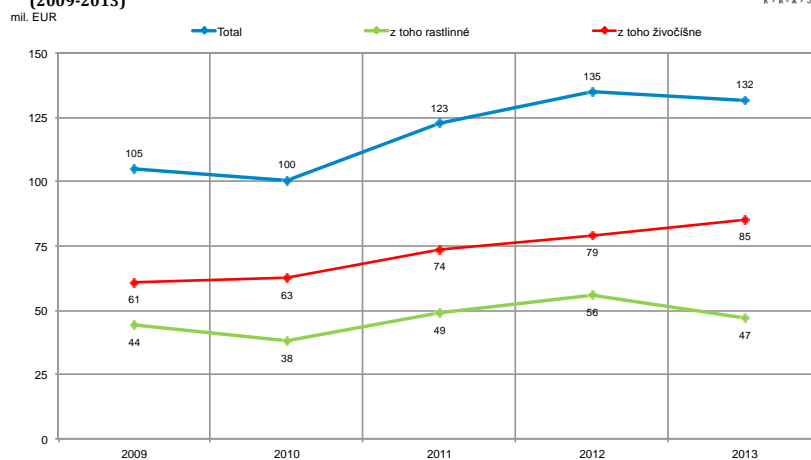

Budovanie logistického centra pre agrokomodity v TSK, ktorého výsledkom by malo byť vytvorenie regionálnych distribučných centier pre predaj lokálne produkovaných komodít.

POLNOHOSPODÁRSTVO A LESNÉ HOSPODÁRSTVO

Polnohospodárska pôda zaberá dve pätiny územia. Z hľadiska poľnohospodárskej výroby má kraj rôzne prírodné podmienky. Rastlinná výroba je špecifická v teplejších, nižšie položených oblastiach, produkuje sa tu najmä jačmeň, cukrová repa a pšenica. Významné je ovocinárstvo a pestovanie chmeľu. So stúpajúcou výškou pribúdajú lúky a pasienky, na ktoré nadväzuje chov hovädzieho dobytku. Dôležitú úlohu má v kraji *lesníctvo*. Bukové, dubové a borovicové porasty pokrývajú takmer polovicu celkovej plochy kraja. Poľnohospodárstvo je najrozvinutejšie v okrese Prievidza.

Graf. č. 16
Vývoj tržieb za predaj poľnohospodárskych výrobkov z prvovýroby (2009-2013)

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie 2015

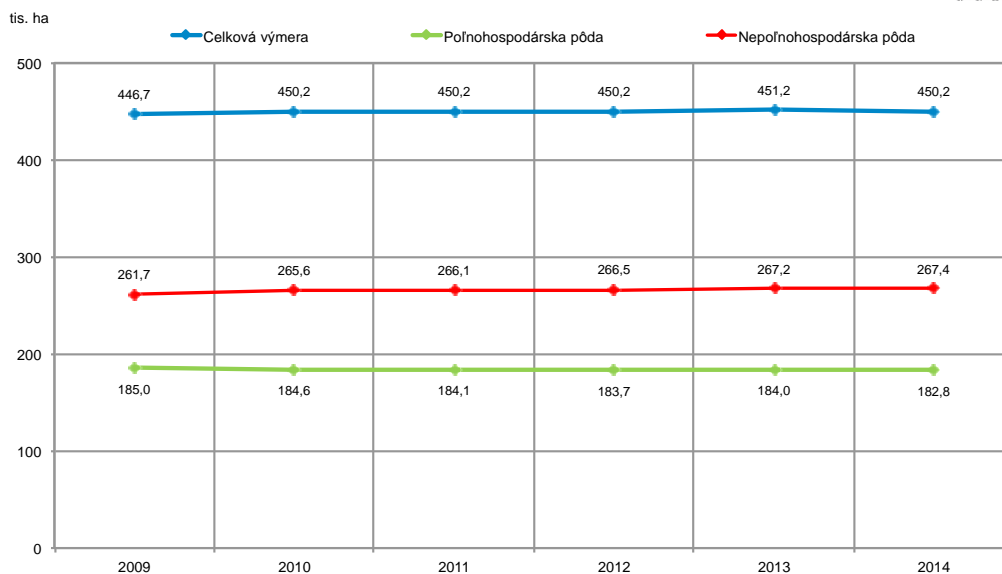
V medziročnom porovnaní (2009/2013) sa zvýšili tržby z prvovýroby poľnohospodárstva o 27 mil. eur. Najväčší nárast zaznamenali živočíšne výroky (71,7 %), predovšetkým mliečnych výrobkov, rastlinná prvovýroba stagnovala. Aj napriek potenciálu kraja TSK patrí k menej produktívnym poľnohospodárskym regiónom SR s celkovou výmerou poľnohospodárskej pôdy 182 822 ha, a to je po Bratislavskom kraji najmenej (podiel poľnohospodárskej pôdy k celému územiu SR). Tržby z predaja poľnohospodárskych výrobkov dosiahli na Slovensku v roku 2014 niečo viac ako 1,5 mld eur. TSK sa podieľal na týchto tržbách takmer deväťpercentným podielom. Najväčší takmer tretinový podiel mal Nitriansky kraj nasledovaný Trnavským krajom. TSK bol v tržbách na treťom mieste. Tržby z predaja živočíšnych výrobkov na Slovensku (695 mil. eur) medziročne klesli o 2,2 %, v TSK v roku 2014 zostali tržby živočíšnej výroby na rovnakej úrovni (0,1 %). Tržby z predaja rastlinných výrobkov medziročne rástli v TSK o 8 %.

Podľa cenzu fariem v r. 2010 existovalo v Trenčianskom samosprávnom kraji 1 371 podnikov zameraných na poľnohospodársku činnosť s celoslovenským podielom päť percent z celkového počtu poľnohospodárskych podnikov v SR. Najviac fariem, takmer 40 % hospodáril na výmere menšej ako 2 ha p. p. Ďalšou početne rozhodujúcou skupinou fariem so štvrtinovým podielom na celkovom počte fariem boli farmy od 2 do 4,9 ha p.p. s minimálnou účasťou na trhu. Na výmere vyššej ako 100 ha hospodáril 9 % fariem, ktoré boli rozhodujúce z hľadiska produkcie a udržania poľnohospodárskej krajiny v dobrom stave. Z pohľadu právnej formy z celkového evidovaného počtu podnikov tvorí 9,3 % právnické osoby a 90,7 % fyzické osoby. V štruktúre fyzických osôb prevládali neregistrované osoby s podielom 72,9 % (výroba pre vlastnú spotrebu) a registrované osoby tvorili podiel 27,1 %. Priemerná výmera farmy dosiahla na Slovensku 77,5 ha. V TSK to bolo takmer 100 ha (99,35 ha). Podľa štruktúrneho cenzu fariem priemerná veľkosť podnikov právnických osôb na Slovensku dosiahla v roku 2010 672 hektárov a fyzických osôb (registrovaných a neregistrovaných) 16,5 hektárov. Z rozdelenia celkového počtu podnikov podľa štandardného výstupu vyplýva, že prevažná časť evidovaných fariem dosahuje veľmi nízku ekonomickú veľkosť.

Z celkovej rozlohy TSK 4 501 km² predstavuje poľnohospodársky pôdny fond 40,87 % výmery okresu a lesný pôdny fond 59,13 %.

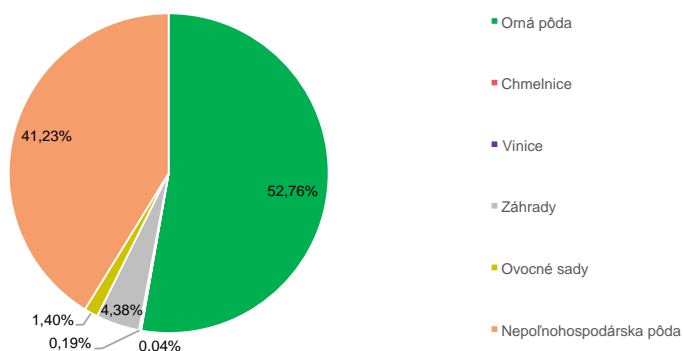
Graf č. 17
Výmera pôdy v Trenčianskom kraji 2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

V priebehu posledných rokov je zaznamenaný v Trenčianskom kraji úbytok poľnohospodárskej pôdy o 101 ha a ornej pôdy o 326 ha. Úbytok je spôsobený individuálnou bytovou výstavbou v obciach alebo mestách, aktivitami developerov pri budovaní priemyselných parkov, ako aj preradením poľnohospodárskej pôdy do nepoľnohospodárskej hlavne lesnej pôdy.

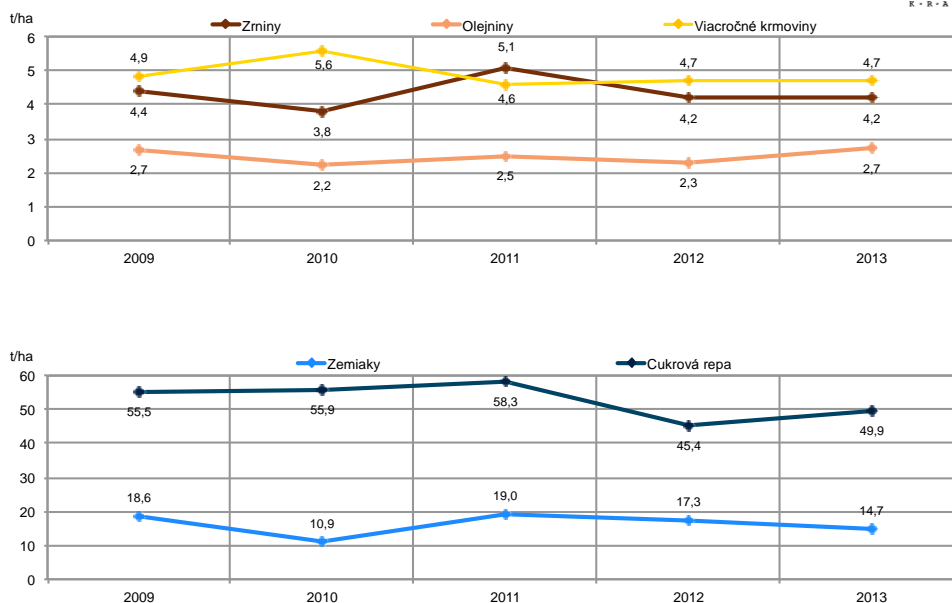
Graf č. 18
Výmera poľnohospodárskeho fondu podľa typu pôdy

Zdroj: ministerstvo pôdohospodárstva, 2015 vlastné spracovanie

V rastlinnej výrobe prevládala produkcia obilnín, olejnín a cukrovej repy. Produkcia jednotlivých plodín bola veľmi rozdielna v závislosti od cenovej úrovne a poveternostných a klimatických podmienok.

Graf č. 19
Vývoj hektárovej úrody vybraných druhov plodín

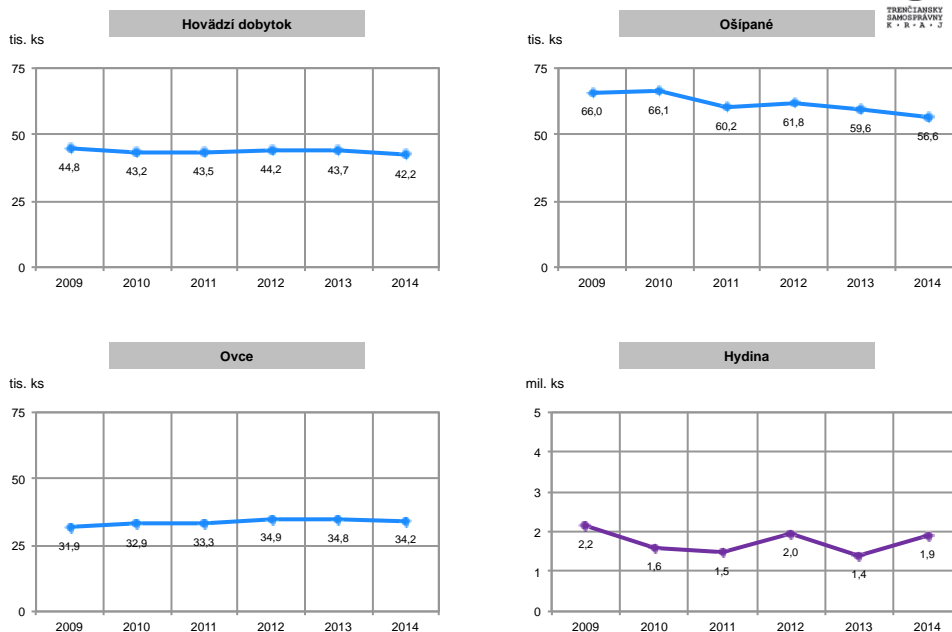
Zdroj: ŠÚ SR 2014 Definitívne údaje o úrode poľnohospodárskych plodín a zelenine

Najvyšší stupeň zornenia majú okresy Partizánske a **Bánovce n/Bebravou**. Najvyšší podiel TTP je v okresoch Púchov a Považská Bystrica. V štruktúre pôdneho fondu majú osobitné postavenie chmeľnice – 546,10 ha. Z toho je 50,0 % v okrese Trenčín a 34,0 % v okrese Nové Mesto nad Váhom. Z celkovej výmery poľnohospodárskeho pôdneho fondu 1,3 % predstavujú ovocné sady. Najvyšší podiel ovocných sadov má okres Prievidza, kde výmera sadov z celkovej výmery sadov kraja predstavuje 24,5 %. Vinohrady sa nachádzajú iba na hranici vinárskej oblasti. Trenčiansky kraj aj napriek značne silnému priemyselnému zastúpeniu svojim pôdnym fondom predstavuje výrazný článok krajnotvorného procesu. V rámci pôdneho fondu kraja najvyšší podiel zastavaných plôch majú okresy Partizánske, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Trenčín a Ilava. Z hľadiska poľnohospodárskej výroby má kraj veľmi *rôznorodé pestovateľské podmienky*. Rastlinná výroba v teplejších, nižšie položených častiach kraja je zastúpená produkciou jačmeňa, cukrovej repy, pšenice a repky olejnej. Vo vyšších polohách sa pestujú zemiaky. So stúpajúcou nadmorskou výškou pribúdajú lúky a pasienky, na ktoré nadväzuje chov hovädzieho dobytku a oviec.

Živočíšna výroba bola a je orientovaná hlavne na produkciu mlieka, mäsa, vajec. Stavby hospodárskych zvierat a hydiny (Graf č. 20) permanentne klesajú v priemere o 3 – 5 % ročne. Od roku 2009 do roku 2014 klesli stavy hydiny o 300 tis kusov. Chov hovädzieho dobytku v rámci Slovenska má už 14 rokov po sebe klesajúcu tendenciu. V TSK sa nachádza deväť percent z celkového počtu 463 tis. kusov dobytku. Najväčšie krajské zastúpenie má Prešovský kraj (18 %).

Graf č.20
Vývoj početnosti chovu hospodárskych zvierat v TSK (2009-2014)

Zdroj: ŠÚ SR 2015 Živočíšna výroba a predaj z prvovýroby

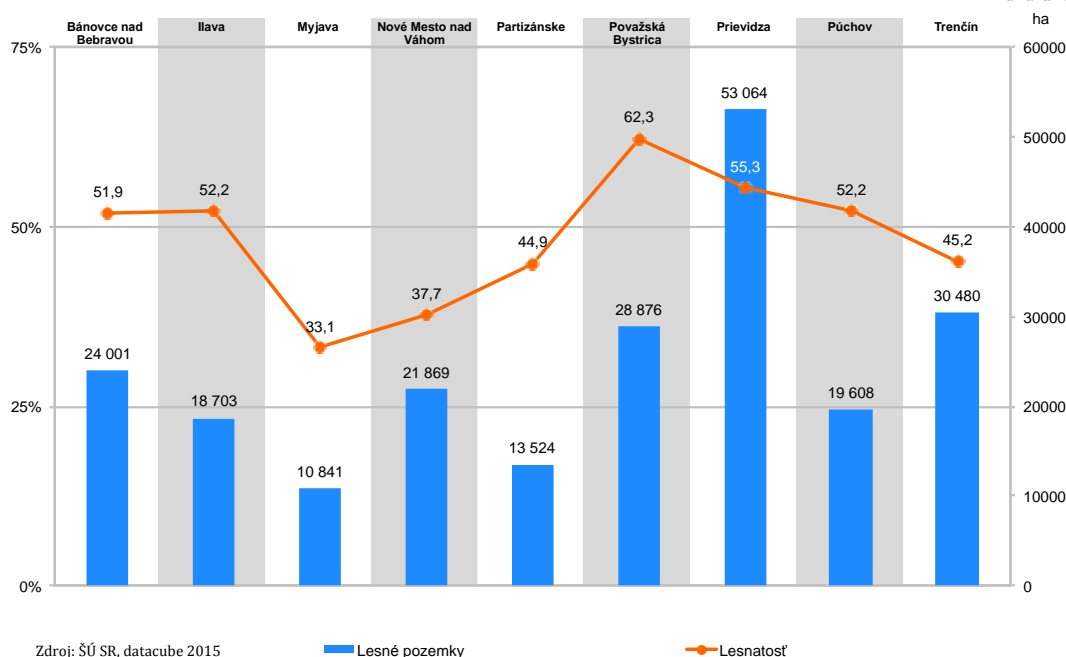
Životné podmienky zvierat

Problematika dobrých životných podmienok zvierat sa stáva aj na Slovensku vecou verejného záujmu, zvyšuje sa tlak mimovládnych organizácií a médií na legislatívne riešenie tejto problematiky a na sankcionovanie porušení zákona chovateľmi; zvyšuje sa skupina spotrebiteľov, ktorí sa zaujímajú o nákup výrobkov s osobitnými kvalitami a vlastnosťami vrátane znakov dobrých životných podmienok zvierat, zvýšenie kvality domácich potravín živočíšneho pôvodu, napr. bravčového, hovädzieho a hydinového mäsa skvalitnením životných podmienok pre zvieratá. Poskytovaním kompenzačných platieb eliminovanie nepriaznivého prístupu chovateľov k parametrom dobrých životných podmienok zvierat v zmysle ekonomickej záťaže a tým zníženej konkurencieschopnosti voči tretím krajinám, ale aj ostatným členským štátom. Nadštandardný prístup k životným podmienkam zvierat si vyžaduje zvýšené investície do chovov, čím sa podporuje žiaduca modernizácia chovov a tým stimulácia trhu s poľnohospodárskymi stavbami a technológiami. Motivácia chovateľov k nadštandardnému prístupu k životným podmienkam zvierat má edukačný význam (dodržiavanie nadštandardu si vyžaduje ovládanie minimálnych - štandardných požiadaviek, ide o zlepšenie vzťahu a celkového postoja chovateľa ku zvieratám ako k cítiacim bytostiam).

Výmera lesného fondu v TSK je k 31. 12. 2014 spolu 222 201 ha, čo predstavuje 49 % celkovej výmery územia kraja. V rámci krajov SR je najviac zalesnený Žilinský kraj, následne Banskobystrický, Trenčiansky a Prešovský. Slovenská republika (41 % celkovej výmery územia) sa zaraďuje medzi európske krajiny s najvyššou lesnatosťou (vyššiu lesnatosť má len 10 európskych krajín). Lesnatosťou sa TSK podieľa viac ako *desatinovým* (11 %) podielom na celkovej

lesnatosti Slovenska. Lesné komplexy pokrývajú najmä predhoria a hory Bielych Karpát, Považského Inovca, Strážovských vrchov, Malých Karpát a Myjavskej pahorkatiny s dominantným zastúpením dubovo-bukových lesov. Najvyššia výmera *lesného pôdneho fondu* (LPF) je v okresoch Prievidza a Trenčín (Graf č 21). Z celkovej výmery okresov však najviac zaberá LPF v okrese Považská Bystrica, Prievidza, Púchov. Najnižšiu výmeru má okres Myjava. Lesná výroba v TSK je zameraná na obnovu lesných porastov (ťažba, približovanie, manipulácia, zalesňovanie), výchova mladých lesných porastov, lesné semenárstvo a škôlkarstvo.

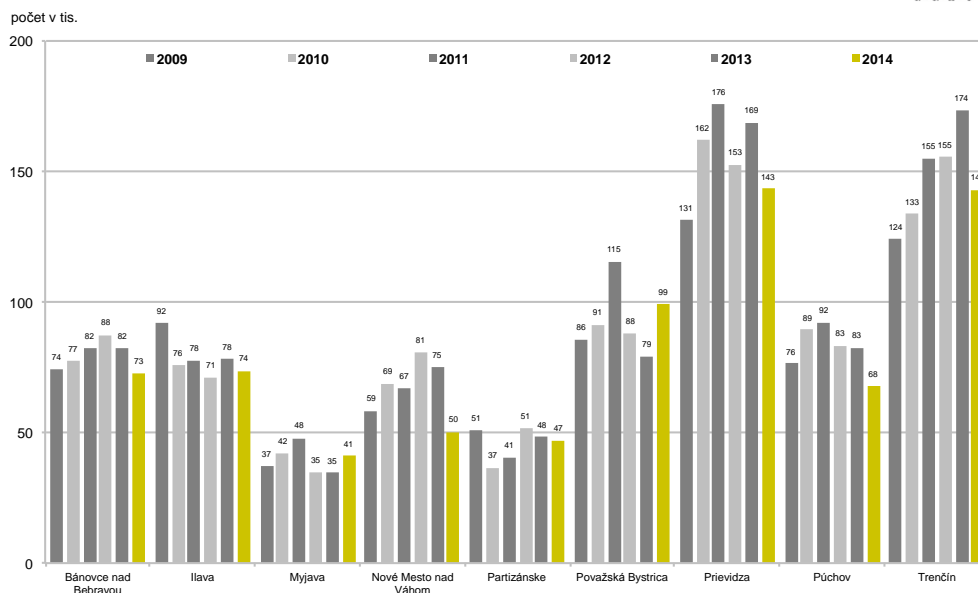
Graf č. 21
Vývoj lesných pozemkov a lesnatosti v okresoch TSK

Vzhľadom na *vysoké percento lesnatosti* a výskyt viacerých druhov zveri v kraji je rozšírené a využívané *poľovníctvo*. Služi na uspokojovanie a relaxáciu členov rôznych poľovných združení. Väčšina rozlohy poľovných revírov patrí do zelenej oblasti, čo len zvyšuje atraktivitu výkonu práva poľovníctva. Len v malej miere sa poľovníctvo využíva v rámci cestovného ruchu a to cestou poplatkových odstrelův. Efektívnosť lesného hospodárstva je daná tržbami za drevo, takmer 70 % lesného fondu v kraji obhospodarujú Lesy SR š.p. (OZ Trenčín, OZ Považská Bystrica, OZ Prievidza). Lesy SR š.p. obhospodarujú lesy vlastné, v prenájme od vlastníkov ako aj časť lesov neodovzdaných (vlastníci nepožiadali o vrátenie, alebo sú nezrovnalosti pri preukazovaní vlastníctva). Najväčšiu lesnatosť viac ako 60 % má okres Považská Bystrica, až takmer 40 % lesnej pôdy je v tomto okrese v súkromnom vlastníctve. Najviac mestských a obecných lesov je v okrese **Myjava**. Perspektíva lesníctva je daná dopytom a efektívnosťou spracovania dreva na Slovensku. Zdroj: (www.nlcsk.sk) V lesoch Slovenska prevládajú z hľadiska drevinovej skladby dreviny listnaté 61,85 %, dreviny ihličnaté tvoria 38,15 %. Najväčšie zastúpenie má buk (33 %), smrek (23,7 %), dub (10,6 %) a borovica (6,8 %). Ťažba dreva v lesoch TSK od roku 2000 priebežne narastá. Ťažba dreva na Slovensku sa v roku 2014 zvýšila. V roku 2014 dosiahla 9 417 tis. m³, čo je v

porovnaní s rokom 2013 nárast o 1 580 tis. m³, t. j. 20,17 %. TSK sa na tejto ťažbe podieľal takmer ôsmimi percentami (739 tis. m³). Najväčší podiel na ťažbe v TSK majú listnaté stromy (63 %). Ťažba dreva v jednotlivých okresoch TSK, najväčšia ťažba je v okrese Prievidza (143 316 m³) za rok 2014.

Graf č. 22
Vývoj ťažby dreva – spolu ihličnaté aj listnaté v okresoch TSK

Zdroj: Ústav lesných zdrojov a informácií 2015.

Hospodársky výsledok lesného hospodárstva Slovenska za rok 2014 je vo výške 51, 62 mil. eur. Najvýznamnejším zdrojom tržieb a výnosov v lesnom hospodárstve aj naďalej ostáva predaj dreva, ktorý v roku 2014 dosiahol 430,18 mil. eur, čo predstavuje 81,70 % z celkových tržieb a výnosov v lesnom hospodárstve.

Ekologické poľnohospodárstvo

Ekologické poľnohospodárstvo je spôsob výroby potravín, ktoré rešpektuje prirodzené životné cykly. To minimalizuje vplyv ľudskej činnosti na životné prostredie a pôsobí tak prirodzene, ako je to možné, v súlade s cieľmi a zásadami, vrátane nasledujúcich: obmedzujú sa syntetické pesticídy, hnojivá a antibiotiká, GMO sú zakázané, hospodárske zvieratá sú chované vo voľnom výbehu. Ekologické poľnohospodárstvo je súčasťou rozsiahleho dodávateľského reťazca, ktorý tiež zahŕňa spracovanie potravín, distribúciu a maloobchodný predaj. Každý článok v tomto reťazci je poskytuje výhody ekologickej produkcie potravín.

EÚ začala rozhovory a konzultácie k revízii európskej politiky v oblasti ekologického poľnohospodárstva v rokoch 2012-2013. Tieto rozhovory boli príležitosťou ku konzultáciám s odborníkmi. Zúčastnené strany a verejnosť iniciovali vytvorenie nového akčného plánu. Komisia schválila [akčný plán](#) (Action Plan for the future of Organic Production in the European Union) o budúcnosti ekologickej produkcie v Európe. Plán predpokladá lepšie informovať

poľnohospodárov v oblasti rozvoja vidieka a poľnohospodárskych politických iniciatív EÚ, podporovať ekologické poľnohospodárstvo, posilniť väzby výskumných a inovačných projektov EÚ a [ekologickej produkcie](#) (A guide on support opportunities for organic producers in Europe) a s cieľom podporiť používanie biopotravín, napr. v školách.

Celková výmera ekologicky obrábanej pôdy v SR v roku 2010 predstavovala 178 235 ha (t. j. 9,0 % z celoštátnej využiteľnej verifikovanej výmery poľnohospodárskej pôdy podľa LPIS).

Podľa nariadenia Komisie (EÚ) č. 271/2010, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 889/2008, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 so zreteľom na logo ekologickej výroby Európskej únie – vstúpilo od 1. júla 2010 do platnosti nové logo ekologickej výroby Európskej únie na označovanie ekologických produktov (bioproduktov a biopotravín).

Logo ekologickej výroby EÚ

Prameň: Nariadenie Komisie (EÚ) č. 271/2010 (Pril., časť A.)

Zoznam prevádzkovateľov [ekologického pôdohospodárstva](#) - v TSK je podľa Odboru životného prostredia a ekologického poľnohospodárstva ÚKSÚP registrovaných 38 producentov ekologického hospodárstva (príloha 1)

VIDIECKY TURIZMUS, SLUŽBY

Kombinácia prírodných a kultúrnych predpokladov vytvára priaznivé podmienky pre vidiecky cestovný ruch. Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu a súvisiacich aktivít predstavuje aj skutočnosť, že kraj je prihraničným regiónom. Trenčiansky kraj má výrazný potenciál pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu spojený najmä s využívaním prírodného a historického potenciálu územia.

Súčasťou výhodných lokalizačných predpokladov pre rekreačné aktivity cestovného ruchu je vhodná členitosť terénu, mierne klimatické podmienky a zachovalé prírodné prostredie. Atraktívne sú najmä Súľovské vrchy, Vršatské bralá a Manínska tiesňava. Z hľadiska cestovného ruchu pri zachovaní trvalo udržateľného rozvoja sú zaujímavé chránené územia, ktoré majú z hľadiska rozlohy kraja významné zastúpenie a z pohľadu cestovného ruchu dotvárajú rekreačné prostredie, v ktorom sa uskutočňujú aktivity cestovného ruchu alebo tvoria panoramatické prostredie pre tieto aktivity. Na území TSK sa nachádza 5 chránených krajinných oblastí (pričom najväčšími sú CHKO Biele Karpaty a CHKO Strážovské vrchy) a 141 ďalších chránených území v ostatných kategóriách ochrany (12 národných prírodných rezervácií, 52 prírodných rezervácií, 3 národné prírodné pamiatky, 71 prírodných pamiatok a 3 chránené areály). V kraji sa nachádzajú prírodné pamiatky v sústave NATURA 2000 a to chránené vtáčie územia (spolu tvoria 12,5 % rozlohy kraja, najväčšie je CHVÚ Strážovské vrchy) a 26 území európskeho významu. Lokalizačné predpoklady v kraji vytvárajú priaznivé podmienky pre turistiku (významnou je napríklad Štefánikova magistrála – Cesta hrdinov SNP) a cykloturistiku (najvýznamnejšou je Považská cyklotrasa, ktorá je súčasťou cyklotrasy vedenej po hrádzach Váhu z Komárna do Žiliny a napája sa na najdôležitejšiu cyklistickú trasu na Slovensku, ktorá má štatút Medzinárodnej podunajskej cykloturistickej trasy.) V rámci zimného cestovného ruchu sú dobré predpoklady pre bežkovanie, región disponuje viacerými bežkáorskými trasami (napr. náročná trasa Myjava – Veľká Javorina (takmer 43 km) alebo Bílo-karpatská bežkáorská magistrála (38 km, 3. stupeň náročnosti). Lokalizačné predpoklady v regióne prispeli k rozvinutiu ovocinárstva, ktorým je región typický (najmä kopaničiarsky región). Výborné sú lokalizačné podmienky aj v súvislosti s kultúrno-historickými a sociálno-kultúrными predpokladmi regiónu, najmä zachované nehnuteľné kultúrne pamiatky využívané pre cestovný ruch a udržiavanie tradícií. Na území TSK sa nachádza vysoká koncentrácia zachovaných hradov a kaštieľov aktívne využívaných v cestovnom ruchu. Medzi najvýznamnejšie v regióne patria Trenčiansky hrad, zámok Bojnice, hrad Beckov, Čachtický hrad. V rámci turistiky a cykloturistiky je zaujímavá lokalita zrúcaniny hradu Tematín, Považský hrad, Vršatec, Sivý kameň, Košeca, Lednica, Uhrovec a iné. Medzi najvýznamnejšie kultúrno-historické pamiatky patrí aj Mohyla M.R. Štefánika na vrchu Bradlo. Región má výborný potenciál v kúpeľníctve, najmä v dôsledku pôsobenia kúpeľov v Trenčianskych Tepliciach, Nimnici a Bojniciach. Kúpele Trenčianske Teplice patria medzi najstaršie a najvyhládávanejšie kúpele na Slovensku. Ročne tu absolvuje komplexnú kúpeľnú liečbu vysokej medicínskej úrovne takmer 20 tis. klientov (pacientov) zo Slovenska a zo zahraničia. Sírnaté termálne pramene majú ideálne vlastnosti potrebné na úspešnú liečbu reumatických chorôb, zápalových ochorení chrbtice, neuralgie, stavy po operáciách a úrazoch

pohybového aparátu. Termálne pramene vyvierajú bez akéhokoľvek zásahu priamo v kúpeľných bazénoch v optimálnej teplote 36,6 - 40,2 °C. Kúpele Bojnice svojou polohou, klímou a zložením termálnych vôd vytvárajú ideálne podmienky pre liečebné procesy, regeneráciu a oddych svojich hostí. Základom liečebných procedúr je prírodná, liečivá, hydrogén-uhlíčanovo-síranová, vápnikovo-horčíková hypotonická akrototerma s teplotou od 28– 52 °C, ktorá vyviera z 9-tich prameňov s výdatnosťou 40 l/s. Liečia sa tu choroby pohybového ústrojenstva, nervové choroby, ženské choroby, choroby obličiek a močových ciest a choroby z povolania. Kúpele Nimnica sú najmladšími slovenskými kúpeľmi a sú minerálnou perlou Slovenska. V kúpeľoch sa nachádzajú pramene alkalických kyseliek, ktorých teplota je 10 – 13 °C a celková mineralizácia cca 5 000 mg/l. Minerálna voda obsahuje sodík, draslík, horčík, železo, vápnik, chlór, jód a voľný oxid uhličitý, je vhodná na pitné kúry i inhalácie (Správa o napĺňaní priorít a cieľov Národnej stratégie regionálneho rozvoja Trenčianskeho kraja, 2014). Ponuku v kúpeľníctve dotvárajú aj Kúpele Malé Bielice pri Partizánskom - základom rehabilitačných procedúr kúpeľov je výskyt čírej liečivej vody bez farby a zápachu s teplotou 43,6 °C pri prameni. Voda je slabo mineralizovaná, hydrouhlíčanová, vápenato - horečnatá, hypotonická. Veľmi dobre pôsobí na pohybové ústrojenstvo, vegetatívny systém a celkovú somatickú regeneráciu organizmu. Kúpele miestneho významu reprezentujú aj Chalmová a Belušké Slatiny.

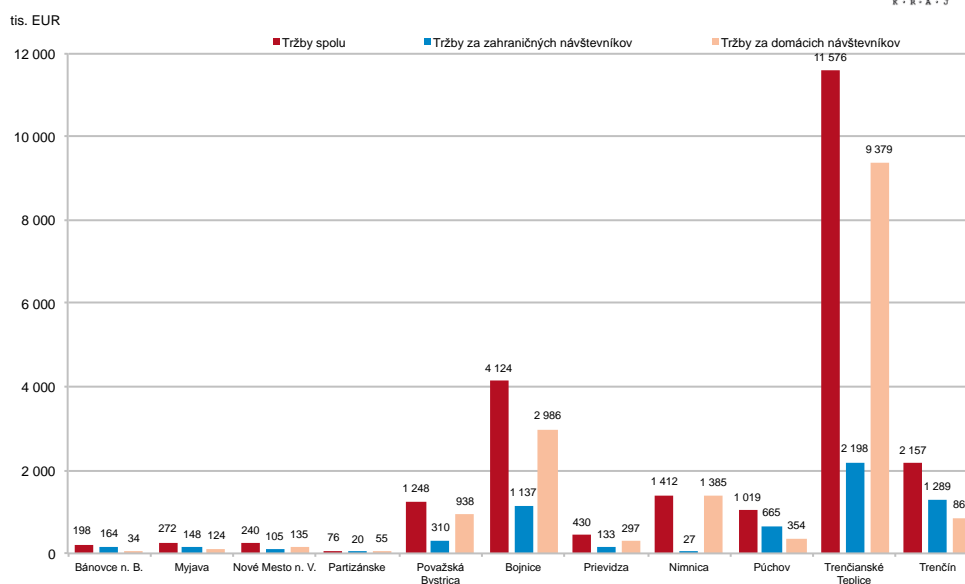
Významnými strediskami cestovného ruchu sú:

Stará Myjava - vodné športy, turistika; **Brestovec** - vodné športy; **Brezová pod Bradlom** - vodné športy, rekreačné pobyty; **Nové Mesto n/V.** - Zelená voda - jazero - stredisko letných športov; **Lubina - Veľká Javorina** - stredisko zimných športov; **Kálnica** - stredisko zimných športov - lyžiarske trate s vlekmí - lyžovanie na tráve; **Stará Turá - Dubník** - dve vodné nádrže - možnosť vodných športov a športového rybolovu; **Stará Lehota - Bezovec** - stredisko zimných športov; **Mesto Trenčín; Trenčín - Opatová, Ostrov** - stredisko vodných športov; **Mesto Trenčianske Teplice; Soblahov - Pod Ostrým vrchom** - turistika a zimné športy, **Bánovce n/B.** - termálne kúpalisko a vodná nádrž, vodné športy, športový rybolov, v blízkom okolí bohaté poľovné revíry, **Uhrovská dolina - Striebornica** - rekreačný areál - turistika; **Závada pod Čiernym vrchom** - turistika, zimné športy; **mikroregión Podhorie** - (Čierna Lehota, Krásna Ves, Podlužany, Slatina n/B., Šípkov, Timoradza a Trebichava) - agroturistika; **Veľké Uherce** - priehradná vodná nádrž - vodné športy, rybárstvo; **Horná Ves** - zimné športy, rekreačné pobyty, turistika, **Garbiar - Slače** (kataster Veľký Klíž) - rekreačné stredisko - turistika, poľovačky; **Nitrianske Rudno** - vodná nádrž - vodné športy; **Fačkovské sedlo, Poruba, Podhradie, Remata, Kanianka, Ráztočno, Valaská Belá** - zimné lyžiarske strediská, turistika; **Homôlka** - rekreačné pobyty, turistika, zimné športy; **Lazy pod Makytou, Lysá pod Makytou - Dešná, Mojtín** - strediská zimného športu; **Nimnica - Priehrada Mládeže** - vodné športy, turistika; **Vršatec** - stredisko zimných športov a turistiky; **Červený Kameň** - zimné športy a turistika; **Zliechov** - zimné športy, turistika, agroturistika; **Manínska tiesňava** - oblasť letnej turistiky, horolezecké terény; **Strážov** - letná turistika; **Javorníky** - letné i zimné športy, **Belušké Slatiny** - kúpele miestneho významu, turistika.

TSK sa podieľa v roku 2014 **7,45 % na celkovom počte lôžok v SR** (v priemere jeden kraj na Slovensku má 19 507 lôžok). Počet ubytovacích zariadení aj ich kapacity oproti roku 2007 klesli (rok 2007 274 ubytovacích zariadení a 14 781 lôžok), aj oproti roku 2013 počet ubytovacích zariadení celkovo klesol (246 ubytovacích zariadení v roku 2013). TSK má spomedzi krajov v SR najnižší počet hotelov (ako kategórie ubytovacích zariadení) a následne aj najnižší počet lôžok v hoteloch, počet návštevníkov v hoteloch a počet prenocovaní. Z celkových kapacít ubytovacích zariadení za rok 2014, čo sa týka počtu zariadení prevažujú penzióny (72 zariadení), ostatné hromadné ubytovacie zariadenia (70 zariadení), hotely *** (27 zariadení) a turistické ubytovne (24). Región má 5 hotelov 4* - 5*. Čo sa týka počtu lôžok, prevažujú ostatné hromadné ubytovacie zariadenia (3914 lôžok), penzióny (2302 lôžok), hotely 3* (1980 lôžok) a turistické ubytovne (1374 lôžok). Kapacity a výkony

Graf č.23
Tržby za cestovný ruch v TSK 2014 - Mestá

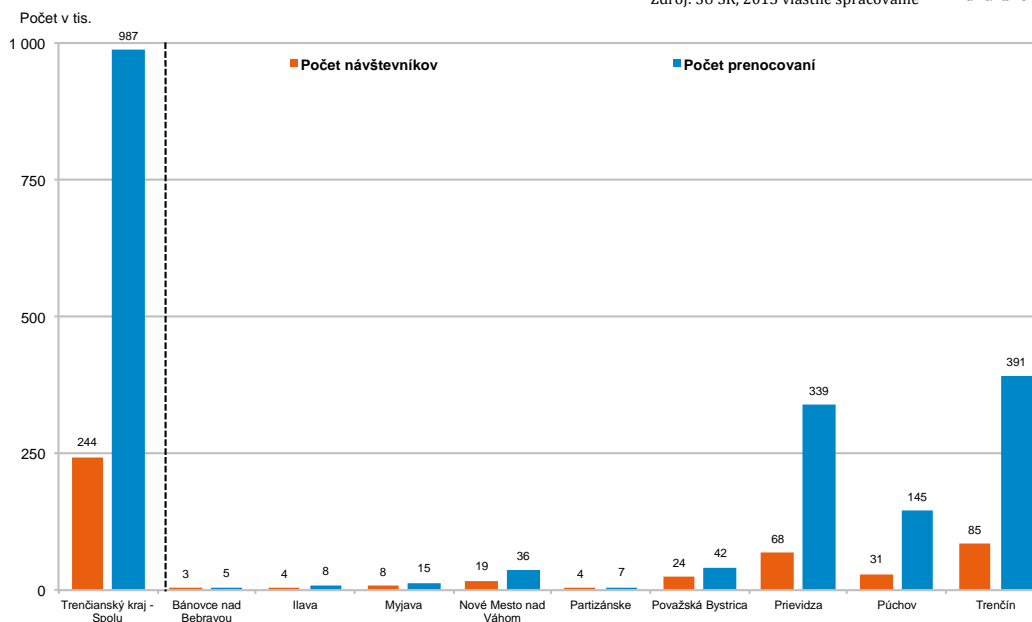
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie 2015

Veľký počet lôžok má aj okres Púchov. Od roku 2007 viaceré okresy zaznamenali pokles počtu ubytovacích zariadení, najmä okresy Bánovce n. B., Ilava a Nové Mesto n. V., v ostatných okresoch sa kapacity nezmenili, resp. mierne vzrástli. Najväčší pokles počtu lôžok zaznamenal okres Myjava. Z miest najväčšími kapacitami ubytovacích zariadení disponujú Trenčianske Teplice, Bojnice a Trenčín. Podľa „Marketingovej stratégie SACR na obdobie 2014-2020“ významnou problémovou oblasťou v našom cestovnom ruchu je nielen nedostatočné využívanie nových informačných technológií, ale aj nedostatočne vybudovaná infraštruktúra.

Graf č.24
Náštevníci v TSK 2014 – počet prenocovaní

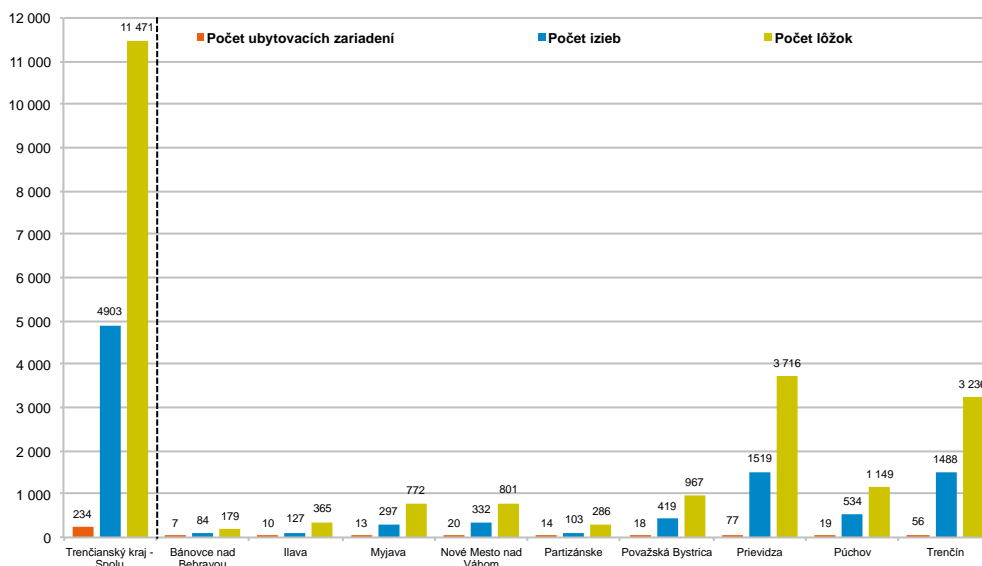
Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

V TSK je celkovo 234 ubytovacích zariadení s takmer päťtisíc izbami (4 903) v ktorých je viac ako desaťtisíc lôžok (11 471).

Graf č. 25
Ubytovacie zariadenia –izby – Lôžka v TSK 2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

V regióne pôsobí záujmové združenie právnických osôb Región Biele Karpaty ako súčasť Euroregiónu Bílé – Biele Karpaty. Slovenská časť euroregiónu má 10 členov (z toho 1 podnikateľský subjekt, dve vzdelávacie zariadenia). Medzi ostatné organizácie, ktoré zasahujú rôznou mierou do rozvoja cestovného ruchu patrí [Matúšovo kráľovstvo, o.z.](#), ale aj miestne akčné skupiny pôsobiace v regióne

(Kopaničiarsky región – MAS, Myjava, MAS Strážovské vrchy, Trenčianske Teplice, MAS Bebrava – Bánovce n. B., MAS Beckov - Čachtice- Tematín, Čachtice, MAS mikroregiónu BABA, Trenčianska Teplá, MAS Rozvoj Hornej Nitry – Nováky, MAS Vršatec – Nemšová). Svoje úlohy plnia v oblasti cestovného ruchu aj viaceré združenia miest a obcí a mnohé občianske združenia. Aj v dôsledku ich aktivity možno v rámci TSK konštatovať významnú aktivitu kultúrno-spoločenských organizácií pri organizovaní rôznych druhov nielen regionálneho, resp. nadregionálneho významu, ale aj medzinárodného charakteru. V regióne sú evidované viaceré turisticko-informačné kancelárie. AICES eviduje 11 kancelárií, TIK v Novom Meste n. V., v Považskej Bystrici, v Bojniciach, v Handlovej, v Partizánskom, v Prievidzi, v Trenčianskych Tepliciach, dve v Trenčíne, ďalej v Dohňanoch a v Lazoch pod Makytou. Okrem toho pôsobia v regióne aj ďalšie TIK v obciach, resp. pri kultúrnych pamiatkach. V rámci TSK funguje SACR - Regionálne pracovisko pre TSK v Trenčíne. V rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja patrí cestovný ruch pod kompetenciu Oddelenia komunikácie a medzinárodných vzťahov, pôsobí tu aj Komisia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu. Cestovný ruch je v rozpočte úradu TSK pod Programom Propagácia a marketing (Podprogram Propagácia kraja a Podprogram Cestovný ruch), aktivity v oblasti cestovného ruchu vzhľadom na ich široký zámer sú však nepriamo obsiahnuté aj v ďalších podprogramoch. Samotný Podprogram Cestovný ruch obsahuje len jeden prvok – Podpora cestovného ruchu s minimálnym rozpočtom.

V roku 2015 vznikla krajská organizácia cestovného ruchu Trenčín región. Hlavným účelom krajskej organizácie je podpora cestovného ruchu na území Trenčianskeho samosprávneho kraja. Krajská organizácia aktívne vytvára podmienky a realizuje aktivity zamerané na rozvoj cestovného ruchu na území Trenčianskeho samosprávneho kraja a chráni záujmy svojich členov. Činnosť KOČR Trenčín región bude financovaná vo veľkej miere najmä z rozpočtu TSK ako zakladajúceho člena. Rozpočet TSK počíta s každoročným členským príspevkom TSK do KOČR Trenčín región.

V rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007– 2013, prístupu LEADER pokračuje implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia (ISRÚ). Miestne akčné skupiny (MAS) pre svojich beneficentov z územia MAS vyhlasujú výzvy na implementáciu projektov v zmysle opatrení zadefinovaných v ISRÚ. Počet fungujúcich MAS v SR je 29 (r. 2012, PSCI 15).

ENERGIE A OBNOVITELNÉ ZDROJE

Pozvoľné napredovanie vo využívaní obnoviteľných zdrojov energie (OZE) na Slovensku pokračovalo aj v roku 2014. V roku 2009 bola ukončená podpora na pestovanie energetických plodín, ktorá bola poskytovaná od roku 2007 na základe Nariadenia vlády č.158/2007 Z.z., a tak v roku 2010 už nebolo možné podávať žiadosti o platbu na pestovanie energetických plodín.

K podporným formám na zvýšenie využívania OZE patrilo poskytovanie nenávratných finančných prostriedkov v rámci operačných programov Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a ďalších ministerstiev. Program rozvoja vidieka 2007- 2013 podporoval výstavbu poľnohospodárskych bioplynových staníc, tiež rekonštrukciu a modernizáciu výrobných objektov na využívanie OZE a v opatrení Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam podporuje doplnkovú výrobu nepoľnohospodárskeho charakteru vrátane využívania OZE. Podpory v rámci operačných programov prispeli v roku 2010 k spusteniu nových bioplynových staníc do prevádzky a začatiu výstavby ďalších BPS na Slovensku. V rámci opatrenia Modernizácia fariem bolo prijatých 13 projektov na stavebné investície na spracovanie biomasy. Finančnými prostriedkami v rámci PRV 2007-2013 bolo podporované aj zakladanie porastov rýchlorastúcich drevín.

V záujme dosiahnutia maximálnej úspory energie v sektore bývania bude potrebné zamerať sa na dosiahnutie komplexnej obnovy existujúcich bytových domov umožnením ich systematickej (nie čiastočnej) obnovy nad rámec nákladovo-optimálnych požiadaviek uvedených v Smernici o energetickej hospodárnosti budov [i]. Zároveň sa očakáva podpora inovačných nízkouhlíkových technológií a systémový prístup k stavbám znižovaním energetickej náročnosti. Pre dosiahnutie parametrov takmer nulovej budovy je potrebné vychádzať z akceptovania a stanovenia troch na seba nadväzujúcich kritérií:

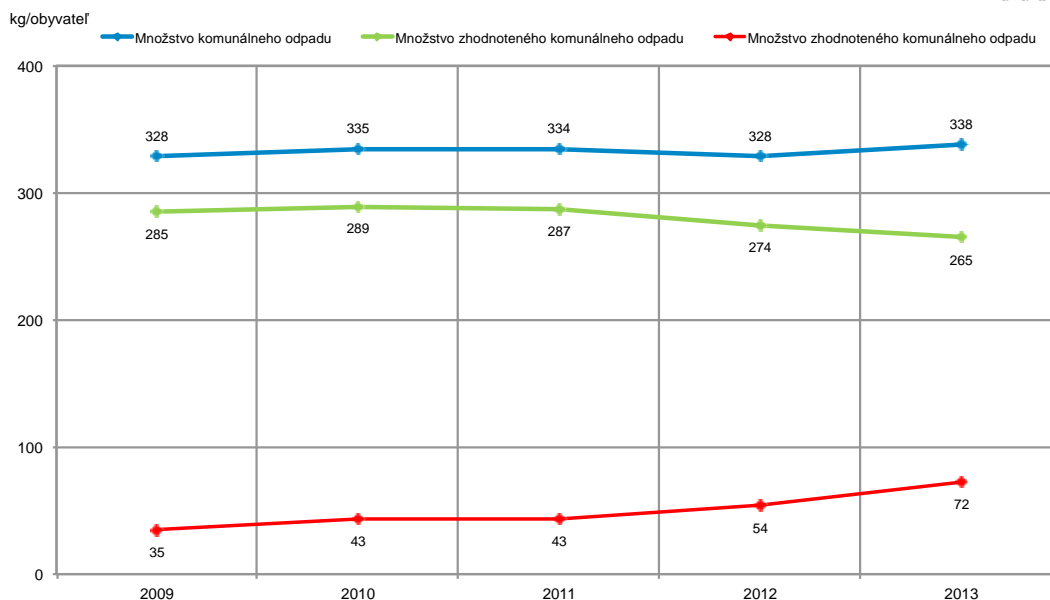
- a) Zníženie mernej potreby tepla na vykurovanie na minimum.
- b) Zníženie spotreby primárnej energie na vykurovanie, chladenie, vetranie, prípravu teplej vody a osvetlenie.
- c) Značné pokrytie celkovej potreby primárnej energie obnoviteľnými zdrojmi energie (ďalej len „OZE“)

NAKLADANIE S ODPADMI

Odpadom je hnutelná vec alebo látka, ktorej sa jej držiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť alebo je povinný sa jej zbaviť podľa platných predpisov. S odpadmi v Trenčianskom samosprávnom kraji sa nakladá podľa ustanovení zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a súvisiacich predpisov a podľa Programu odpadového hospodárstva, ktorý sa vypracováva na obdobie piatich rokov. Zastúpenie jednotlivých kategórií odpadov bolo rôznorodé s kolísavým vývojom

za časové obdobie štyroch rokov (2011-2014). Celková charakteristika spôsobu nakladania s odpadmi v rokoch 2011-2014 je znázornená v grafe č.26. Trenčiansky kraj zaznamenáva v produkcii komunálneho odpadu v rámci Slovenskej republiky šieste miesto s 11 percentným podielom.

Graf č. 26
Vývoj množstva odpadu v TSK (2009-2013)

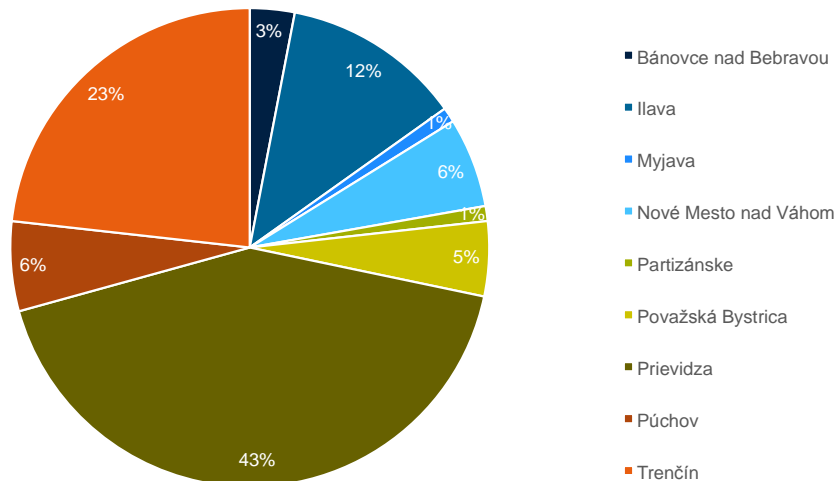
Vznik odpadov celkom - Vznik a nakladanie s odpadmi v Trenčianskom kraji

Tabuľka: Č.4 Vznik odpadov v Trenčianskom kraji v rokoch 2009 – 2013 (v t)

Okres	2009	2010	2011	2012	2013
Bánovce nad Bebravou	111 017,93	107 820,22	102 900,55	121558,90	66 570,47
Ilava	57 561,93	83 935,43	208 989,39	123668,31	251 686,70
Myjava	19 114,24	64 200,55	67 828,72	27458,22	23 040,76
Nové Mesto nad Váhom	49 546,74	266 984,70	83 712,13	150653,79	135 859,34
Partizánske	24 193,37	27 699,00	31 035,41	45790,03	26 229,03
Považská Bystrica	333 892,94	55 191,59	89 768,30	57487,43	96 536,56
Prievidza	877 363,34	903 625,70	968 898,15	1024646,42	893 938,23
Púchov	50 341,05	63 711,28	52 645,73	45111,43	134 392,69
Trenčín	243 945,15	443 974,40	234 897,90	280939,78	486 520,94
Trenčiansky kraj	1 766 976,69	2 017 142,87	1 840 676,28	1 877 314,31	2 114 774,71

Zdroj: RISO

Graf č. 27
Podiel okresov na celkovej tvorbe odpadu v TSK 2013

Zdroj: RISO vlastné spracovanie

V Slovenskej republike platí od 1.1.2010 povinnosť pre obce zaviesť povinný separovaný zber pre štyri zložky komunálnych odpadov: papier, plasty, sklo a kovy. Okrem týchto zložiek separovaného zberu komunálnych odpadov je zavedený aj zber iných, predovšetkým nebezpečných zložiek (napr. použitých batérií a akumulátorov, rozpúšťadiel a farieb, elektroodpadov a pod.). Pozitívom je, že separovaný zber má stúpajúcu tendenciu.

V roku 2013 najviac odpadov vzniklo v okrese Prievidza (42 %) z celkového množstva vzniknutých odpadov a najmenej (1 %) v okresoch Myjava a Partizánske.

Dlhodobým negatívnym trendom nakladania s odpadmi v Trenčianskom kraji je ich **zneškodňovanie skládkovaním**.

Komunálne odpady

Komunálne odpady sú odpady z domácnosti vznikajúce na území obce pri činnosti fyzických osôb a odpady podobných vlastností a zloženia, ktorých pôvodcom je právnická osoba alebo fyzická osoba-podnikateľ, okrem odpadov vznikajúcich pri bezprostrednom výkone činností tvoriacich predmet podnikania alebo činnosti právnickej osoby alebo fyzickej osoby-podnikateľa; za odpady z domácnosti sa považujú aj odpady z nehnuteľností slúžiacich fyzickým osobám na ich individuálnu rekreáciu, napríklad zo záhrad, chát, chalúp, alebo na parkovanie alebo uskladnenie vozidla používaného pre potreby domácnosti, najmä z garáží, garážových stojísk a parkovacích stojísk. Komunálnymi odpadmi sú aj všetky odpady vznikajúce v obci pri čistení verejných komunikácií a priestranstiev, ktoré sú majetkom obce alebo v správe obce, a taktiež pri údržbe verejnej zelene vrátane parkov a cintorínov a ďalšej zelene na pozemkoch

právnických osôb, fyzických osôb a občianskych združení. V podmienkach SR nie je sledovaný osobitný vznik odpadov z domácnosti, preto aj všetky ciele a opatrenia musia vychádzať z hodnotenia komunálnych odpadov ako celkovej skupiny, ktorá je podľa Katalógu odpadov vymedzená kódom 20.

Tabuľka č. 4: Vznik komunálnych odpadov v Trenčianskom kraji v rokoch (v t)

Okres	2009	2010	2011	2012	2013
Bánovce nad Bebravou	9 306,05	10 109,52	10 548,23	10 354,67	9 529,40
Iľava	18 957,49	20 429,25	18 861,36	18 571,68	14 121,37
Myjava	9 803,34	8 279,26	7 923,81	9 032,87	6 806,65
Nové Mesto nad Váhom	19 197,05	20 475,09	20 973,42	20 260,25	19 287,92
Partizánske	14 422,54	15 045,49	14 718,09	14 948,97	14 360,60
Považská Bystrica	20 615,88	15 938,10	24 701,55	18 946,33	19 988,92
Prievidza	50 636,24	58 364,15	50 860,44	49 177,60	41 985,26
Púchov	13 380,27	13 880,18	13 060,53	12 866,86	12 386,06
Trenčín	40 335,17	38 006,73	37 036,72	40 399,57	36 449,48
Trenčiansky kraj	196 654,03	200 527,77	198 684,15	194 558,80	174 915,66

Zdroj: RISO

Vznik komunálnych odpadov v Trenčianskom kraji mal od roku 2011 do roku 2013 klesajúcu tendenciu.

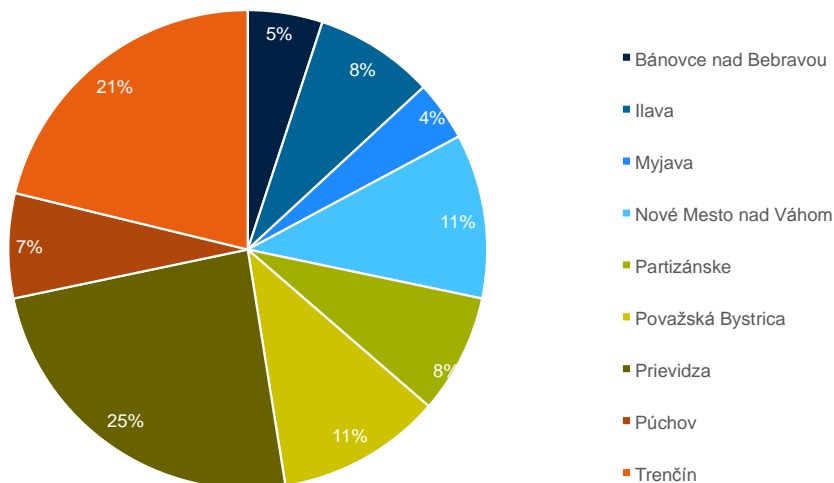
V roku 2013 vzniklo najviac komunálnych odpadov v okrese Prievidza (24 %) a najmenej v okrese Myjava (4 %).

Tabuľka č.5 : Podiel vzniku komunálnych odpadov v Trenčianskom kraji (t)

Ukazovateľ	Rok			
	2010	2011	2012	2013
Vznik odpadov/ 1 obyvateľa (kg)	335	334	328	338
Podiel Trenčianskeho kraja na celkovom vzniku KO v SR (%)	11,09 %	11,24 %	11,13 %	11,47 %

Zdroj: MŽP SR

Graf č. 28
Podiel okresov na celkovej tvorbe komunálneho odpadu v TSK 2013

Zdroj: RISO vlastné spracovanie

Spôsob nakladania s komunálnymi odpadmi

Tabuľka č.6 Spôsob nakladania s komunálnymi odpadmi v TSK v roku (v t)

Okres (2013)	Zhodnocovanie			Zneškodňovanie			Iné
	materiálové	energetické	ostatné	skládkovaním	spaľovaním	ostatné	
Bánovce nad Bebravou	208,68	15,00	53,25	7 359,91	-	1 867,53	26,00
Ilava	2 219,56	38,25	741,87	11 118,71	-	0,98	3,05
Myjava	1 068,30	16,00	45,13	5 650,23	-	-	27,71
Nové Mesto nad Váhom	2 899,93	57,34	200,2	16 075,76	-	55,00	
Partizánske	706,11	-	365,96	13 289,15	-	-	
Považská Bystrica	3 354,90	11,00	58,30	16 565,00	-	-	
Prievidza	3 074,77	710,00	1 569,18	36 384,02	-	108,16	137,56
Púchov	239,63	10,00	686,10	11 420,80	-	30,00	
Trenčín	4 035,26	94,58	3 717,6	28 378,70	-	222,90	
Trenčiansky kraj	17 807,14	952,17	7 437,62	146 242,28	-	2 284,57	194,32

Zdroj: RISO

Najväčšie množstvo komunálneho odpadu, ktoré vzniká v Trenčianskom kraji je zneškodňované skládkovaním. V roku 2013 sa 83,6 % z celkového množstva komunálnych odpadov, ktoré vznikli na území Trenčianskeho kraja zneškodňovalo skládkovaním, čo nie je v súlade so záväznou hierarchiou a cieľmi odpadového hospodárstva, ktoré sú ustanovené v § 3 zákona o odpadoch.

Od 1. 1. 2010 majú obce povinnosť zaviesť povinný separovaný zber pre 4 zložky komunálnych odpadov - papier, plasty, sklo a kovy. V roku 2010 bolo v kraji

vyseparovaných 134 662 ton piatich zložiek komunálnych odpadov (papier, plasty, sklo, kovy a bioodpad), čo predstavuje 24,8 kg na jedného obyvateľa.

Podľa programu odpadového hospodárstva je v Trenčianskom kraji do separovaného zberu zapojených 225 obcí z celkového počtu 276 obcí, čo predstavuje 89,81 % obyvateľstva zapojeného do separovaného zberu. Pre separovaný zber v komunálnej sfére je zavedený kontajnerový alebo vrecový zber komunálnych odpadov a vytriedených zložiek komunálneho odpadu, ako aj kalendárové zbery zamerané najmä na nebezpečné odpady a elektroodpady. Zhodnocovanie odpadov zo separovaného zberu je podmienené nielen dobrým systémom separovaného zberu, ale hlavne vybudovaním zberných miest a dotried'ovacích zariadení na dobré dotriedenie odpadov a zložiek z komunálneho odpadu. Umiestnenie takých zariadení je podmienené princípom blízkosti a sebestačnosti.

V obciach, kde je zriadený zberný dvor, zber elektroodpadu prebieha celoročne. Problémom vyskytujúcim sa pri odovzdávaní elektroodpadu od fyzických osôb na zberný dvor alebo spoločnosti prevádzkujúcej zber elektroodpadov je skutočnosť, že odovzdávaný odpad je z väčšej časti nekompletný. Pre zber použitých batérií a akumulátorov je zavedený systém zberu priamo v predajniach u distribútorov. V menšom množstve sa použité batérie a akumulátory od fyzických osôb zberajú na zbernom dvore. Staré vozidlá je ich držiteľ povinný odovzdať iba autorizovanému zariadeniu na spracovanie vozidiel alebo zariadeniu na zber starých vozidiel, ktoré držiteľovi vystaví potvrdenie o prevzatí starého vozidla na spracovanie. Bez tohto potvrdenia nie je možné vozidlo odhlásiť z evidencie vozidiel. V komunálnej sfére sú staré opustené vozidlá bez poznávacích značiek, ktorých majiteľ nie je známy. V Trenčianskom kraji sa nachádza jedno zariadenie na zber opotrebovaných pneumatík. V obciach je systém zberu biologicky rozložiteľného odpadu z parkov a záhrad najčastejšie zavedený formou kalendárového zberu. V obciach, kde je zriadené komunitné kompostovisko do 10 ton, majú fyzické osoby prístup celoročne. Na zber biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu obce nie sú pripravené ani materiálne (nádoby na biologicky rozložiteľný komunálny odpad) ani informovanosťou občanov o systéme zberu. V Trenčianskom kraji sú prevádzkované prevažne mobilné zariadenia na stavebné odpady. V obciach je odpad zo stavebných prác (prevažne rekonštrukcií) a demolačných prác ukladaný na zbernom dvore obce. Po zhodnotení – úprave tohto odpadu - je využívaný v obci na rôzne zemné úpravy.

Skládky odpadov

V roku 2013 bolo v Trenčianskom kraji v prevádzke 15 skládok odpadov.

Tabuľka č.7 Počet a voľná kapacita skládok odpadov v Trenčianskom kraji v roku 2013

Ukazovateľ	Skládka odpadov na inertný odpad	Skládka odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný	Skládka odpadov na nebezpečný odpad	Celkový počet skládok
Počet skládok	2	13	1	15
Voľné kapacity skládok k 31.12. 2013	2 655 560	1 176 194	127 810	3 959 564

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka č.8: Počet skládok odpadov v TSK v roku 2010 podľa okresov

Ukazovateľ	Skládka odpadov na inertný odpad	Skládka odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný	Skládka odpadov na nebezpečný odpad	Celkový počet skládok
Bánovce nad Bebravou	0	0	0	0
Ilava	0	2	0	2
Myjava	1	2	0	3
Nové Mesto nad Váhom	0	0	0	0
Partizánske	1	1	1	3
Považská Bystrica	0	1	0	1
Prievidza	0	4	0	4
Púchov	0	1	0	1
Trenčín	0	0	0	0
Trenčiansky kraj	2	11	1	14

Zdroj: Program odpadového hospodárstva TSK na roky 2012-2015

Spaľovne odpadov

V Trenčianskom kraji boli v roku 2013 v prevádzke tri spaľovne nemocničných odpadov.

Tabuľka č. 9: Spaľovne nemocničných odpadov v TSK v roku 2010

Prevádzkovateľ	Kapacita spaľovne	Množstvo spálených odpadov v roku 2013
Fakultná nemocnica Trenčín	280	266
NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach	300	96
Nemocnica s poliklinikou Myjava	150	11

Zdroj: MŽP SR

V TSK sa nenachádza žiadna spaľovňa komunálnych odpadov.

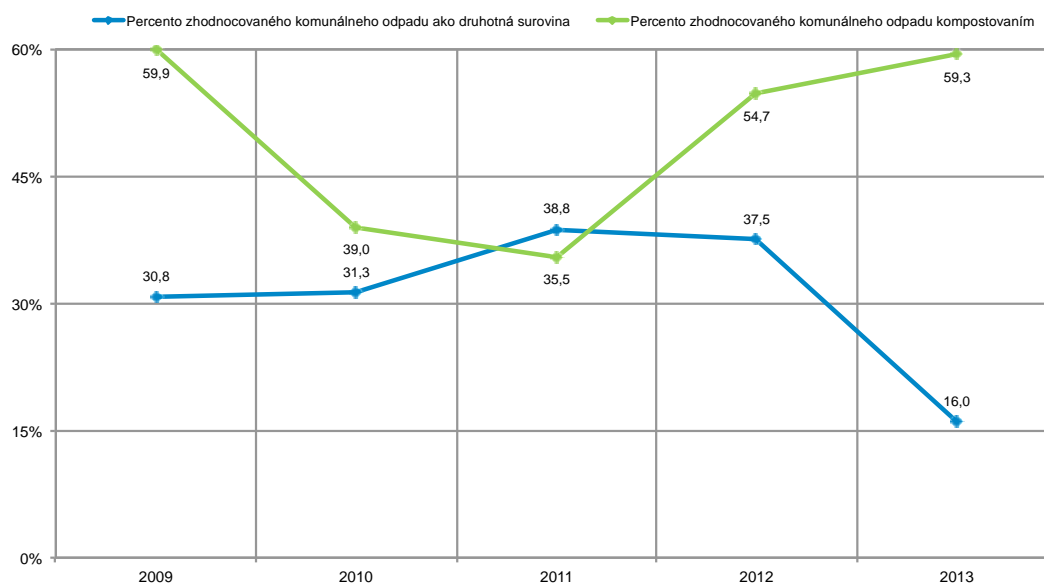
Zariadenia na spoluspaľovanie odpadov

Tabuľka č. 10 : Zariadenia na spoluspaľovanie odpadov v TSK

Prevádzkovateľ	Kapacita zariadenia	Množstvo spálených odpadov v roku 2013
Cemac, a.s.	26 900	22 356
Považská cementáreň, a.s. Ladce	400 000	30 059

Zdroj: MŽP SR

Graf č. 29
Zhodnocovanie odpadu

Analýza činnosti a pôsobenia subjektov aktívnych v oblasti vidieckeho rozvoja v TSK

REGIONÁLNE ZDRUŽENIA ZMOS
Považskobystrické RZMO
RZMO stredného Ponitria
RZMO stredného Považia
ZMO Hornej Nitry
ZMO Myjavského regiónu
MAS a VSP
MAS Naše Považie
MAS Strážovské vrchy
MAS Vršatec
OZ Kopaničiarsky región MAS
MAS Bebrava
MAS Beckov - Čachtice - Tematín
MAS Inovec
MAS Stredné Ponitrie
MAS Magura - Strážov
MAS Rozvoj Hornej Nitry
MAS Žiar, o.z.
OZ Machnáč - Inovec
Združenie obcí Bielokarpatsko - trenčianskeho mikroregiónu a Mikroregiónu Bošáčka
Národná sieť rozvoja vidieka SR
Regionálne pracovisko Trenčín
ÚNIA regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska
Regionálne poľnohospodárske a potravinárske komory
RPPK Trenčín
RPPK Prievidza
RPPK Bánovce nad Bebravou
RPPK Považská Bystrica

SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY	
SOCIO-EKONOMICKÁ SITUÁCIA	Rastúci trend v počte FO a PO podnikajúcich vo vidieckych oblastiach
	Dostatočne pokryté územie sieťou ciest II. a III. triedy
	Vybudovaný funkčný systém verejnej dopravy, rozvinutý systém prímestskej autobusovej dopravy z hľadiska pokrytia územia
	Dostatočná ubytovacia kapacita vo vidieckych oblastiach a potenciál k rozvoju služieb v cestovnom ruchu
	Rastúci záujem obcí o riešenie cyklodopravy v rámci ich intravilánu a extravilánu
	Rozvinutá cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu
	Zavedenie wi-fi do autobusov, využívanie dopravných aplikácií (odchod/príchod) na niektorých linkách
	Dostatočná tradícia remeselnej výroby a tradícií na vidieku TSK
SEKTORY	Kvalitná produkcia poľnohospodárskej prvovýroby
	Konkurencieschopná výroba tradičných domácich komodít
	Existencia národného systému kvality potravinárskych výrobkov (SLOVAK GOLD)
	Potenciál na produkciu dreva, biomasy a ostatných OZE
	Významné kultúrne pamiatky v regióne využiteľné pre kultúrny priemysel v kraji a cestovný ruch

SILNÉ STRÁNKY

PRÍRODNÉ PROSTREDIE

Produkčný potenciál pre ekologické poľnohospodárstvo
Vysoká lesnatosť a stav divokej zveri v lesoch
Zníženie používania agrochemických vstupov a nízka intenzita živočíšnej výroby
Relatívne zachované prírodné prostredie pre rozvoj CR
Dostatočný podiel území s vysokou prírodnou hodnotou
Bohaté zdroje minerálnych vôd - 188 prameňov
Chránené územia Európskeho významu - až 44
Dostatok vodných zdrojov pre potreby zásobovania obyvateľstva pitnou vodou
Výhodný terén na budovanie spádových systémov
Geotermálne pramene pre ďalší rozvoj CR

ĽUDSKÉ ZDROJE

Mzdová politika v kraji nad celoštátnym priemerom
Dostatok pracovných síl pre rozvoj vidieckych oblastí
Vzdelanostná úroveň obyvateľov vo vidieckych oblastiach

SLABÉ STRÁNKY

SOCIO-EKONOMICKÁ SITUÁCIA

Chýbajúci integrovaný dopravný systém

Nedostupnosť základných služieb vo vidieckych oblastiach

Zlá kvalita ciest II. a III. triedy - viac ako pätina v nevyhovujúcom stave a nedokončené prepojenie ciest R2 a R6

Nedostatočné regionálne prepojenie centier osídlenia na sieť TEN- T

Nízka úroveň HDP na obyvateľa vo vidieckych oblastiach TSK - iba 56 % EÚ

Slabé pokrytie širokopásmovým internetom a slabé využívanie IKT

Nízky podiel MAS obyvateľstvom, slabá aktivita od obyvateľov

Nízky podiel miestnych TSK potravinárskych produktov v obchodnej sieti Slovenska

Export poľnohospodárskych surovín s nízkou pridanou hodnotou

Nedostatočne využívaný potenciál pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu

Slabo rozvinuté krátke dodávateľské reťazce (iba 3 % poľnohospodárskej produkcie sa predáva priamo z farmy)

Slabá sieť cyklistických komunikácií a ich nevyhovujúci stav

Iba 60 % obyvateľov pripojených na verejnú kanalizáciu

SLABÉ STRÁNKY

PRÍRODNÉ PROSTREDIE

Slabá poľnohospodárska produkcia k potenciálu regiónu

Úbytok poľnohospodárskej pôdy na úkor výstavby bytov a priemyselných parkov

Nedostatočné sprístupnenie lesov, chýbajúce lesné cesty

Nerovnomerné pokrytie územia stokovou sieťou

Nedostatočné využívanie potenciálu kraja, jeho atraktivít v oblasti cestovného ruchu

Nedostatočné technológie v lesnom hospodárstve

SLABÉ STRÁNKY

ĽUDSKÉ ZDROJE

Nepriaznivý vývoj sociálno-demografickej štruktúry vidieckeho obyvateľstva, priestorová asymetria podľa stupňa vzdelania

Nedostatok pracovných príležitostí a vysoká nezamestnanosť vo vidieckych oblastiach kraja v porovnaní s mestskými oblasťami TSK

Zlá veková štruktúra pracovníkov v poľnohospodárstve, nedochádza k prirodzenej obnove pracovnej sily

Nízky podiel pracovníkov 25- 64 r. zapojených do celoživotného vzdelávania

PRÍLEŽITOSTI

SOCIO-EKONOMICKÁ SITUÁCIA

Zvýšenie inovácií a spolupráce v poľnohospodárskom priestore

Rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku v radoch nepoľnohospodárov

Budovanie logistického centra „inteligentný nákupný systém“ pre agrokomodity v TSK, ktorého výsledkom by malo byť vytvorenie regionálnych distribučných centier pre predaj lokálne produkovaných komodít

Vytvorenie podmienok na využitie a uplatnenie tradičnej ľudovej kultúry v procese miestneho a regionálneho rozvoja a v procese budovania znalostnej spoločnosti

Zavedenie integrovaných dopravných systémov

Rozvoj priameho predaja formou miestnych farmárskych trhov

Potenciál k využívaniu CR v poľovníctve

Využitie potenciálu existujúcich kultúrnych inštitúcií v regióne ako súčasti inštitucionálneho vybavenia kultúrneho a kreatívneho priemyslu v regióne

Zaznamenané zvýšenie aktivít občanov na používaní cyklistiky ako dopravného prostriedku a podpora cyklodopravy v dokumentoch EÚ a vládou SR schválená národná cyklostratégia

PRÍLEŽITOSTI

PRÍRODNÉ PROSTREDIE

Napojenie nových vodných zdrojov na infraštruktúru

Možnosť napojenia obcí na vodovodnú a kanalizačnú sieť

Zvýšený prílev turistov na vidiek a rastúci dopyt po službách agroturistiky a rekreácie

Využitie prírodných zdrojov a kultúrneho dedičstva pre udržateľný rozvoj vidieka

Ekologickosť a bezpečnosť PAD a MHD - nižšie kongescie, menší obsah emisií v ovzduší a to aj vďaka využívaniu ekologických vozidiel, nižší hluk, vyššia bezpečnosť a kvalita prepravy

LUDSKÉ ZDROJE

Zastavenie vytlačania pracovnej sily, rozvoj vidieka formou podpory odbytu domácej poľnohospodárskej produkcie a hľadanie alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorú trh práce nepotrebuje.

Rozvoj ľudských zdrojov s dôrazom na rozvoj hlavných sektorov priemyslu, odvetví lesníctvo a ekológia a služieb

Napojenie sektora VVI na univerzitný a priemyselný sektor, pružnejšie reagovanie na potreby priemyslu a zapojenie sa do vedecko-výskumných sietí na úrovni EÚ

Tvorba regionálnych programov podpory kultúrneho a kreatívneho priemyslu, komplexná podpora začínajúcim talentom a podnikateľom v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu

Príležitosť pre mladých lekárov na uplatnenie v ambulanciách, zvýšenie kompetencií pre iných zdravotníckych pracovníkov

Mobilizácia vidieckeho obyvateľstva do tvorby verejno - súkromných partnerstiev a miestnych rozvojových stratégií na stimuláciu rozvoja miestneho ľudského kapitálu

Zjednodušenie spolupráce výskumníkov a inovátorov v rámci EÚ

SOCIO-EKONOMICKÁ SITUÁCIA	<p style="text-align: center;">OHROZENIA</p> <p>Úbytok vysokokvalifikovanej pracovnej sily do Bratislavy a zahraničia</p> <p>Efektívnosť využívania verejných prostriedkov z európskych, medzinárodných alebo regionálnych zdrojov</p> <p>Slovensko ako málo známa destinácia, konkurencia regiónov s podobnou ponukou v oblasti cestovného ruchu doma a v zahraničí</p> <p>Stagnácia a útlm ekonomiky na vidieku TSK, pokles reálnych príjmov obyvateľstva, sociálna izolovanosť odľahlých a malých vidieckych sídiel</p> <p>Obmedzené finančné prostriedky VÚC/samosprávy na dobudovanie infraštruktúry</p>
PRÍRODNÉ PROSTREDIE	<p style="text-align: center;">OHROZENIA</p> <p>Na území TSK je až 142 citlivých a zraniteľných katastrálnych oblastí</p> <p>Nedostatočná synergia súkromných investícií, verejných financií a dobrovoľných aktivít v ochrane životného prostredia</p> <p>Geodynamické javy obmedzujúce až znemožňujúce využívanie územia</p> <p>Ohrozenie kvality podzemných vôd nefunkčnými žumpami a septikmi v oblasti zdrojov pitných vôd</p> <p>Nezáujem niektorých občanov o napojenie sa na stokovú sieť</p>
ĽUDSKÉ ZDROJE	<p>Ľudské zdroje - odliv pracovných síl z blízkosti hraníc , pričom za vysokoškolsky vzdelané obyvateľstvo chýbajú náhrady, marginalizácia vidieckych oblastí</p> <p>Stagnujúci počet obyvateľov a podnikateľov, prevaha starnúceho obyvateľstva vidieckych oblastí, nízka kúpna sila</p> <p>Nárast počtu neaktívneho obyvateľstva</p>

STRATEGICKÁ ČASŤ

Vízia a ciele

Strategická časť priamo nadväzuje na analytickú časť. Jej záverečná časť SWOT analýza vyústila do špecifikácie základných rozvojových faktorov a rizík. Prehľad východiskových dokumentov je uvedený v úvode analytickej časti. Druhá strategická časť má za cieľ na základe výsledkov analýz sformulovať ciele SRV TSK 2013 - 2020, zostaviť intervenčnú logiku stratégie pozostávajúcu z dlhodobých, merateľných a špecifických cieľov stratégie rozvoja vidieka, ako aj ich systém výsledkov a výstupov, vyjadrených prostredníctvom priorit a opatrení predstavujúcich skupiny aktivít, ktoré budú podporované v rámci SRV.

STATÉGIA ROZVOJA VIDIEKA TSK 2013 - 2020 bude vychádzať z existujúcej výskumnej infraštruktúry a formou spolupráce bude vytvárať prostredie na podporu inovácií, prenos poznatkov do praxe, transfer technológií, na podporu inkubátorov, start-up a tvorbu a rozvoj klastrov vrátane pilotných inovačných aktivít. Tieto aktivity budú úzko prepojené na spoločenské výzvy EÚ a regiónu v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka najmä prostredníctvom Európskeho inovačného partnerstva (EIP). EIP by malo slúžiť ako „spojka“ medzi podnikateľskou sférou (farmári, potravinári, lesníci, MSP), vedou, poradenstvom a ostatnými partnermi v regióne a zároveň ako „spojka“ na prepojenie zoskupení s podobnými cieľmi v rámci Európy. EIP je prostriedkom na otvorenie diskusií medzi podnikateľmi a vedecko-výskumnými kapacitami na jednej strane o ponuke výskumných organizácií pre prax a na druhej strane o reálnych potrebách malých a stredných podnikateľov.

Inovácie (priorita 1) sú jednou z podmienok zlepšenia konkurencieschopnosti Európy. V rámci pôdohospodárstva a rozvoja vidieka sa týkajú všetkých priorit PRV 2014 - 2020. V rámci **priority 2** sa bude klásť dôraz najmä na inovácie smerujúce k inovatívnym technológiám a opatrenia, ktoré zabezpečujú efektívnejšie využívanie pôdy. V rámci **priority 3** sa inovácie týkajú najmä vývoja trhových novínok (produktov) v oblasti potravín vrátane inovatívnych systémov zabezpečovania kvality (technológií a postupov). V oblasti **priority 4 a 5** sa predpokladá postupné zavádzanie systémových inovácií v oblasti ochrany ekosystémov a zlepšenia stavu biodiverzity. Technologické a systémové inovácie vytvárajú priestor pre ich aplikovanie aj v rámci lesného hospodárstva zamerané okrem efektívneho hospodárenia v lese a zadržiavanie vody v krajine aj na znižovanie dopadov klimatických zmien. **Priorita 6** otvára priestor pre inovácie v rámci integrovaných projektov regionálneho charakteru v oblastiach regionálnych zdravých potravín, efektívneho využívania prírodných zdrojov, malého a stredného podnikania, prípadne sociálnych inovácií v rámci aktívneho starnutia. Novým prvkom podnecujúcim inovácie je spolupráca. Spolupráca horizontálna (na úrovni podnikov), vertikálna (prvovýrobca-spracovateľ-obchod) alebo vedomostná (MSP-výskum-poradenstvo) bude vytvárať podmienky na inovatívne myšlienky a ich realizáciu. Cieľom je motivovať viac podnikov k inováciám, resp. vytvárať adekvátne predpoklady na dosiahnutie tohto cieľa.

V PRV SR 2007-2013 sa podpora životných podmienok zvierat realizovala prostredníctvom Opatrenia životné podmienky zvierat a jeho príslušných podopatrení. V PRV SR 2014 – 2020 podpora pohody zvierat (animal welfare - AW) sa v kontexte strategickej priority rezortu podporiť oživenie a rozvoj domácej živočíšnej výroby radí medzi významné nástroje viazanej podpory a spoločne s podporou v rámci čl.18 nariadenia (investície do ŽV) sa očakáva jej vhodný synergický účinok na zvýšenú motiváciu prvovýrobcov venovať sa chovu hospodárskych zvierat. Podpora bude zameraná na zabezpečenie nadštandardných podmienok pre chov hospodárskych zvierat (hydina, ošípané, HD - dojnice). Dodržiavaním špecifických podmienok v rámci chovov hospodárskych zvierat (HZ) sa prostredníctvom zlepšenej pohody, starostlivosti o zvieratá očakáva zníženie stresov a zlepšenie životných podmienok zvierat. Výška platby bude vypočítaná ako kompenzácia za vytvorenie a poskytovanie nadštandardných podmienok chovu HZ. Zároveň je však potrebné, osobitne v súvislosti s ekonomickou krízou, rešpektovať aj ekonomické hľadisko chovu HZ a snažiť sa v súlade s pravidlami trhu udržať prijateľné parametre efektivity chovu. Pri stanovení výšky podpory pre jednotlivé kategórie HZ bude zohľadnená úroveň požiadaviek baseline legislatívy a rozsah akým sa premietne požadovaný nadštandard do praxe chovateľov HZ. Podpora bude v porovnaní s predchádzajúcim obdobím realizovaná na ročnej báze (zrušenie 5-ročných záväzkov). Z vyššie uvedených zistení vyplýva, že je aj naďalej potrebné motivovať chovateľov k dodržiavaniu dobrých životných podmienok zvierat aj cestou poskytovania kompenzácií nákladov prostredníctvom PRV v ďalšom období 2014 – 2020.

Nezameniteľnú úlohu pri rozvoji vidieka stále zohrávajú podnikateľské subjekty vo vidieckom osídlení. Predpoklady pre udržanie zamestnanosti na vidieku spočívajú v zmiernení doterajšieho trendu znižovania počtu pracovných príležitostí v poľnohospodárskej prvovýrobe, avšak pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná diverzifikácia ekonomických aktivít, rozvoj služieb a posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry. Kľúčovou výzvou na miestnej úrovni v spojení s rozvojom podnikania je sociálna inovácia ako rozvoj a uskutočňovanie nových nápadov.

Prioritné oblasti :

1. Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vidieckych oblastiach.
2. Posilnenie **životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov** a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva a presadzovanie inovatívnych poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov.
3. Podpora **organizácie potravinového reťazca**, dobrých životných podmienok zvierat a riadenie rizík v poľnohospodárstve.
4. Obnova, zachovanie a **posilnenie ekosystémov**, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom.

5. Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva.
6. Podpora **sociálneho začlenenia, znižovania chudoby** a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach.

Opatrenie a aktivity na dosiahnutie cieľov

Prioritná oblasť 1 Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach

Východiská:

Prioritná os vychádza najmä z identifikovanej potreby posilnenia vedomostnej základne, transferu znalostí, inovačnej výkonnosti a spolupráce poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva. Zámerom je posilnenie vedomostnej základne pôdohospodárstva cestou koordinácie a revízie zamerania aplikovaného výskumu na odvetvia s reálnou perspektívou uplatnenia výstupov v praxi, výraznejšej aktivizácie spolupráce so súkromným sektorom a prepojenia na štruktúry európskeho výskumného priestoru.

Opatrenie 1.1 Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach

Popis – Cieľom opatrenia je dosiahnutie zvýšenia konkurencieschopnosti podnikov cestou podpory domáceho trhu prostredníctvom inovácií a transferu know-how, nových distribučných kanálov či krátkych reťazcov a dosiahnutie vyššej pridanej hodnoty produkcie na vidieku. Opatrenie je zamerané na horizontálnu aj vertikálnu spoluprácu sektorových aj prierezných aktérov, vrátane spolupráce v rámci „znalostného trojuholníka“ – vzdelávanie, výskum, poradenstvo s podnikateľskou praxou, transfer vedomostí a skúseností, podporu rôznych foriem vzdelávacích aktivít, informačných aktivít a aktívneho poradenstva.

Ukazovatele

Počet prijímateľov, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo.

Opatrenie 1.2 Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín a lesného hospodárstva s výskumom a inováciou

Popis – Opatrenie bude podporovať spoluprácu medzi poľnohospodárskymi podnikmi ako aj medzi poľnohospodármi a spracovateľmi s cieľom lepšej finalizácie produkcie, vytvárania krátkych odbytových reťazcov, rozvoja miestnych trhov, ochrany životného prostredia a zlepšenia starostlivosti o les. Podporované budú projekty spolupráce so zapojením univerzít a vedeckovýskumných inštitúcií zameraných na zvyšovanie konkurencieschopnosti pôdohospodárstva, manažmentu udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov a klimatických zmien a rovnovážny územný rozvoj vidieckych oblastí. Významné je vytvoriť podmienky tvorby spoločných vedeckých a rozvojových klastrov a zakladanie operačných skupín v rámci Európskeho inovačného partnerstva (EIP). Súčasťou je podpora

zakladania inkubátorov, start-up a spin-off firiem. Podporované budú pilotné projekty a vývoj nových výrobkov, postupov, procesov a technológií. Podporená bude spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi (mikropodnikmi) v odvetví poľnohospodárstva, potravinovom reťazci, sektore lesného hospodárstva a v sektore cestovného ruchu s cieľom zvýšiť efektivitu vykonávaných činností.

Ukazovatele

Celkový počet operácií spolupráce (skupiny, siete/klastre, pilotné projekty...), počet operačných skupín EIP, ktoré majú získať podporu (zriadenie a prevádzka).

Opatrenie 1.3 Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

Popis – Cieľom podpory vzdelávania v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve je zabezpečenie zlepšenia prenosu vedomostí v týchto odvetviach. Ide o odborné, celoživotné a ďalšie tzv. neformálne vzdelávanie prostredníctvom informatívnych podujatí, demonštratívnych projektov, kurzov, seminárov a odborných exkurzií. Prioritnými tematickými oblasťami sú najmä zvyšovanie konkurencieschopnosti podniku, efektívnejšie riadenie podniku, zavádzanie inovácií na úrovni podniku, lepšie využitie prírodných zdrojov, ochrana životného prostredia, životných podmienok zvierat a zlepšenie kvality života.

Ukazovatele

Celkový počet účastníkov, ktorí absolvovali odbornú prípravu.

Prioritná oblasť 2: Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva a presadzovanie inovatívnych poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov.

Východiská: Zlepšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov vyplýva zo súčasného stavu sektora. Pre slovenské poľnohospodárstvo a lesníctvo je charakteristická nízka pridaná hodnota a nízke príjmy na hektár poľnohospodárskej pôdy v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ. Prostredníctvom komplexných poradenských služieb by sa mali zlepšiť hospodárske výkony vo všetkých výrobných odvetviach a znížiť negatívne dopady na jednotlivé zložky životného prostredia, agro-ekosystém, resp. lesný ekosystém. Poradenská služba šitá na mieru a orientovaná na konkrétny problém u jednotlivých poľnohospodárov a lesníkov predpokladá individuálny prístup a riešenie konkrétnej situácie, bude viesť k zvýšeniu konkurencieschopnosti podniku a tým bude mať pozitívny vplyv na celkový hospodársky výkon všetkých poľnohospodárskych a lesníckych podnikov.

Opatrenie 2.1 Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie

Popis - Prostredníctvom odovzdávania znalostí a informačných akcií v oblasti produkcie ako i v oblastiach podnikového hospodárstva, by sa mala zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov vo všetkých výrobných odvetviach. Prenos znalostí a informačné akcie majú za cieľ zlepšiť celkovú situáciu poľnohospodárskych podnikov – zvýšiť ich účasť na trhu ako aj poľnohospodársku diverzifikáciu; zlepšiť odbytové možnosti poľnohospodárskych výrobkov; zvýšiť podiel živočíšnej výroby a oživenie v rastlinnej výrobe. Je potrebné venovať pozornosť okrem oblasti prvovýroby aj otázkam spracovania, odbytu ako podstatnému elementu zvyšovania pridanej hodnoty v produkcii.

Ukazovatele:

Zvýšenie počtu malých fariem.

Zvýšenie podielu živočíšnej výroby v produkcii.

Intenzifikácia a špecializácia poľnohospodárskych podnikov.

Zlepšené riadenie procesov a marketing.

Opatrenie 2.2 Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva a najmä generačnej výmeny

Popis - Priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve v SR sa dlhodobo zvyšuje. V ostatných rokoch absentoval prísun mladej generácie a dochádzalo k zvyšovaniu podielu vyšších vekových kategórií zamestnancov. Prevažujú poľnohospodárske podniky so starším manažmentom vo veku od 45-64 rokov. Poradenské služby môžu posilniť generačnú výmenu v poľnohospodárstve a to najmä podporou začatia činnosti mladých poľnohospodárov. K dispozícii budú poradenské produkty pre cieľovú skupinu – mladých farmárov a pre rôzne fázy riadenia podniku – od analýzy východiskovej situácie, cez plánovanie, rozhodovanie, predloženie strategického konceptu o smerovaní podniku až po realizáciu a implementáciu identifikovaných krokov spejúcich k rozvoju podniku v prvých rokoch.

Ukazovatele:

Vyšší podiel mladých ľudí v manažmente poľnohospodárskych podnikov.

Inovatívne prístupy vo výrobe, distribúcii a marketingu.

Zvýšená konkurencieschopnosť nových podnikov.

Opatrenie 2.3 Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva

Popis – Znižuje sa podiel lesného hospodárstva v hrubom domácom produkte. Dôvodom je aj zastaraná mechanizačná technika a vysoké percento mechanizmov a technológií po dobe životnosti. Pre zlepšenie hospodárskeho výkonu lesných podnikov je nevyhnutné používať moderné inovatívne technológie, ktoré zvýšia produktivitu práce, znížia priame aj nepriame náklady a v konečnom dôsledku budú šetrné k životnému prostrediu.

Ukazovatele:

Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesných podnikov vďaka modernizácii technológií.

Zlepšenie lesnej dopravnej siete.

Prioritná oblasť 3: Podpora organizácie potravinového reťazca, dobrých životných podmienok zvierat a riadenie rizík v poľnohospodárstve

Východiská: V súčasnosti je nízka konkurencieschopnosť prvovýrobcov najmä voči vyjednávacjej pozícii veľkých obchodných reťazcov. Prvovýrobcovia nie sú integrovaní, čím sa oslabuje pozícia na domácom trhu pre jednotlivé subjekty. Povedomie o dôležitosti spolupráce je u veľkého počtu účastníkov trhu nízke, rozvoj a inovácie potravinárstva sú málo výrazné. Absentuje transfer informácií o oblastiach s dobrými podmienkami života zvierat, čo sú najdôležitejšie vedomosti nutné v úsilí o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva. Neblahým faktorom sú aj veľké výkyvy počasia v posledných rokoch, ktoré spôsobujú povodne, obdobia sucha, čo prináša značné škody v poľnohospodárstve. Ďalším negatívom lesného hospodárstva je nedostatočná hustota lesnej cestnej siete.

Opatrenie 3.1 Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca.

Popis - Integrácia ponuky prvovýrobcov je najdôležitejším prvkom úsilia o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva. Pre domácich výrobcov potravín je kľúčové udržať si pozíciu na domácom trhu, pričom z hľadiska udržania obratu sa zvyšuje význam miestnych a regionálnych trhov. Cieľom tohto opatrenia je v prvom rade prenos vedomostí vedúcich k zvyšovaniu zručností a znalostí nových postupov v spracovaní poľnohospodárskych produktov. Pre slovenské poľnohospodárstvo a lesníctvo je

charakteristická nízka pridaná hodnota a nízke príjmy z poľnohospodárskej činnosti. Prostredníctvom komplexných poradenských služieb by sa mali zlepšiť hospodárske výkony vo všetkých výrobných odvetviach a znížiť negatívne dopady na jednotlivé zložky životného prostredia, agro-ekosystém, resp. lesný ekosystém. Musí sa vyvinúť systematický prístup k tvorbe poradenskej služby šitej na mieru a orientovanej na konkrétny problém u jednotlivých poľnohospodárov a lesníkov, čo bude viesť k zvýšeniu konkurencieschopnosti podniku. V konečnom dôsledku to bude mať pozitívny vplyv na celkový hospodársky výkon všetkých poľnohospodárskych a lesníckych podnikov. V rámci tohto opatrenia je podopatrenie Investície do hmotného majetku, ktoré sa týka spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov. Cieľom je podpora investícií v rámci vertikálnej spolupráce.

Ukazovatele:

Integrácia ponuky prvovýrobcov a zlepšenie ich konkurencieschopnosti.

Zavádzanie inovácií s cieľom posilniť výrobnú diverzifikáciu.

Zlepšenie pozície poľnohospodárskych podnikov a spracovateľov.

Zlepšenie marketingu poľnohospodárskych produktov.

Integrácia podnikov do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality.

Zvýšenie pridanej hodnoty poľnohospodárskych produktov.

Propagácia na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch.

Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca.

Opatrenie 3.2 Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania

Popis - V posledných rokoch zvýšenie rizika extrémnych prejavov počasia, osobitne záplav, vplyvom pokračujúcich zmien klímy a z toho plynúci nedostatok domácich poľnohospodárskych komodít pre spracovanie v potravinárstve spôsobujú nemalé škody v poľnohospodárstve. Na zmiernenie negatívnych dôsledkov sa budú uplatňovať poradenské služby a riadenie rizika – na prevenciu proti škodám a zvyšovanie povedomia poľnohospodárov o rizikách a zaobchádzaní s nimi, na zmiernenie negatívnych dôsledkov potenciálnych povodní a zaplavenia pôdy. Cieľom opatrenia je efektívne riadenie rizík, ktorým sú poľnohospodárske podniky vystavené v dôsledku prírodných katastrof a

katastrofickým udalostiam. Zavedenie a zlepšenie informovanosti o rizikách umožní znížiť ich následky. Programované operácie budú zamerané prioritne na riešenie prevencie pred negatívnymi dôsledkami povodní, s negatívnym dopadom na potenciál poľnohospodárskej výroby, na zmiernenie negatívnych dôsledkov potenciálnych povodní a zaplavenia pôdy sa budú podporovať preventívne opatrenia investičného charakteru, ktoré by na hydromelioračných kanáloch a na ich zariadeniach zabezpečili ochranu poľnohospodárskej pôdy pred ich nepriaznivými účinkami. Tieto kanály a čerpacie stanice zohrávajú významnú úlohu v prevencii pred škodami na poľnohospodárskej produkcii spôsobenými záplavami. V období sucha zadržiavajú a privádzajú vodu do oblastí s nedostatkom vodných zdrojov.

Ukazovatele:

Znižovanie škôd spôsobených vplyvom výkyvov počasia.

Efektívne riadenie rizík.

Zavádzanie preventívnych opatrení voči prírodným katastrofám.

Prioritná oblasť 4: Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom.

Východiská: prioritná os vychádza z potreby obnovy, zachovania a zvýšenia biologickej diverzity na vidieckych územiach. Prispieje k zachovaniu biodiverzity prostredníctvom vytvárania multifunkčných okrajov polí, podpory ochrany plôch poloprírodných a prírodných trávnych porastov, ako aj podpory integrovanej produkcie vybraných plodín, ktorá prispieje k zníženiu ohrozenia hnojivami a herbicídmi a taktiež k ochrane proti erózii vybranými agrotechnickými opatreniami. Pridanou hodnotou prioritnej oblasti je aj motivácia poskytovateľov služieb získavať environmentálne certifikáty

Opatrenie 4.1 Obnova, zachovanie a posilnenie biologickej diverzity

Popis – Opatrenie smeruje k vytvoreniu podmienok pre uchovanie biologickej rôznorodosti a dosiahnutie trvalo udržateľného využívania biologických zdrojov. Najväčšie zásahy do prírodného prostredia spôsobuje človek v rámci poľnohospodárskej produkcie, lesníctva, poľovníctva a pod. V prípade devastácie prírodného prostredia ho už nie je možné vrátiť do pôvodného stavu. Ide väčšinou o výrub lesov, spásanie pastvín hospodárskym dobytkom, nadmerná ťažba dreva a pod. Cieľom opatrenia je opätovná obnova, zachovanie a podpora biodiverzity v TSK. Súčasťou opatrenia je prenos poznatkov a informačných akcií v oblasti obnovy a posilnenia biologickej diverzity v poľnohospodárstve a

lesníctve, čo prispieva k rozšíreniu a pochopeniu príslušných environmentálnych opatrení a legislatívy.

Ukazovatele:

Zachovanie rozmanitých rastlinných a živočíšnych druhov.

Zamedzenie rozšírenia monokultúr a invázných druhov.

Vyšší podiel ekologického poľnohospodárstva, ktoré má významný vplyv na biodiverzitu.

Udržanie poľnohospodárskej pôdy v dobrom environmentálnom stave.

Opatrenie 4.2 Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane skladovania a aplikácie hnojív a pesticídov

V posledných rokoch je v SR celkový trend obsahu dusičnanov v podzemných a povrchových vodách klesajúci. Zaťaženie povrchových a podzemných vôd na území TSK nie je kritické. Je potrebné pokračovať v trende znižovania obsahu dusičnanov v poľnohospodárskych pôdach. Treba organizovať vzdelávacie aktivity, ktoré zabezpečia transfer informácií o vplyve poľnohospodárskych postupov na kvalitu vody, optimálneho využívania hnojív a pesticídov a zlepšenia hospodárenia s vodou. Je nevyhnutné chrániť podzemné vody pred znečistením niektorými nebezpečnými látkami a zabrániť priamemu a nepriamemu vypúšťaniu látok do podzemných vôd. Ohrozenie je aj vo vypúšťaní toxických látok do tečúcich riek a potokov, ktoré môže spôsobiť čiastočné, alebo úplné vymieranie organizmov vo vodných tokoch. Jeho stupeň závisí od množstva, charakteru a toxicity vypúšťaných látok.

Ukazovatele:

Zachovanie kvality vôd.

Zvýšenie environmentálnej efektívnosti podpôr na ochranu pred znečistením vôd z poľnohospodárskej činnosti.

Zlepšenie hospodárenia s vodou.

Udržateľné systémy hospodárenia na pôde zamerané na hospodárenie s hnojivami.

Opatrenie 4.3 Prevencia pôdnej erózie a zlepšenie obhospodarovania pôdy

Popis - Dôležitými predpokladmi pre úrodnosť pôdy je dostatočný obsah organických látok, ako aj protierózna ochrana zabezpečujúca ochranu pôdy. S pribúdajúcim obsahom pôdneho humusu stúpajú zásoby uhlíka, zadržovanie vody a aktivity živočíchov v pôde, zatiaľ čo klesá nebezpečenstvo erózie. Prostredníctvom aktívneho poradenstva v oblasti obhospodarovania s pôdou zameraného na účinnejšiu ochranu pôdy a zachovanie jej úrodnosti sa zaručí trvalo udržateľné hospodárenie s pôdou. V tejto súvislosti je dôležité ukázať a

priblížiť farmárom postupy obhospodarovania zabraňujúce erózii, opatrenia podporujúce obsah humusu a také, ktoré sú šetrné voči poľnohospodárskej pôde, postupy na vytváranie stimulov na zachovávanie TTP. Nebezpečnou činnosťou sú práce v rámci meliorácie a rekultivácie pozemkov. Vzniká riziko zániku mnohých unikátnych spoločenstiev rastlín a živočíchov.

Ukazovatele:

Dostatočný obsah organických látok.

Protierózna ochrana zabezpečujúca ochranu pôdy.

Zlepšenie kvality a úrodnosti pôdy.

Zamedzenie erózií a vylepšenie vodného režimu v krajine.

Obnova lesného potenciálu poškodeného požiarom a inými prírodnými

katastrofami vrátane škodcov, chorôb a katastrofických udalostí a javov súvisiacich so zmenou klímy.

Opatrenie 4.4 Environmentálna certifikácia služieb cestovného ruchu

Popis - Cestovný ruch môže byť jedným z akceleratorov rozvoja vidieka TSK. Environmentálna certifikácia služieb zmierňuje negatívny vplyv cestovného ruchu na prírodné prostredie. Odporúčame vzdelávacie aktivity v rámci certifikácie a pomoc miestnym podnikateľom získavať ocenenia, najmä neformálne (Green Key, Green Globe, Green Apple, World Tourism Green Award a pod.).

Ukazovatele:

Vznik ohľaduplných podnikateľských subjektov v cestovnom ruchu.

Zníženie negatívnych vplyvov cestovného ruchu na ekosystém.

Prioritná oblasť 5: Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva

Východiská - Reštrukturalizácia podnikov môže viesť k stabilizácii starostlivosti a pôdu a podpore inovatívnosti výroby. Vplyv pozemkových úprav má jednoznačne pozitívny vplyv z hľadiska udržateľnosti hospodárenia na pôde a environmentálnej udržateľnosti. Je potrebné vytvoriť systém opatrení, zabraňujúcich erózii pôdy, v lesnom hospodárstve sa kladie dôraz na priaznivú vekovú a drevinovú štruktúru lesa. Všetky podporené investície budú v súlade s podmienkami ochrany životného prostredia. Nové podporené technológie by mali mať vyššiu energetickú účinnosť a tým by mali prispieť aj k zmierneniu zmeny klímy.

Opatrenie 5.1 Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve

Popis - Otázky efektívneho hospodárenia s vodou sú kľúčové najmä vo vzťahu ku klimatickým zmenám. Poľnohospodárstvo nie je adaptačne pripravené na tieto zmeny. Spotreba vody na hektár pôdy neustále klesá, čo je dôkaz nízkeho využívania závlah ako intenzifikačného faktora s priamym dopadom na konkurencieschopnosť poľnohospodárskej prvovýroby. Je treba podporovať investície do infraštruktúry zavlažovacích káblov, investície do tvorby zásob vody ako aj do modernizácie závlahovej infraštruktúry a úsporných technológií zavlažovania (presné zavlažovanie, kvapkové závlahy) v poľnohospodárskych podnikoch. Zároveň sa budú podporovať poradenské služby, ktoré zabezpečia transfer poznatkov a skúseností z oblasti moderných zavlažovacích technológií.

Ukazovatele:

Zvýšenie spotreby vody na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy.

Zavádzanie moderných zavlažovacích systémov.

Školenia a semináre o moderných zavlažovacích technológiách.

Opatrenie 5.2 Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín

Popis - TSK (a celé Slovensko) je mimoriadne náročným krajom na spotrebu energie v priemyselnom sektore. Je preto potrebné stanoviť adekvátne opatrenia týkajúce sa spotreby energie. Značné rezervy v úsporách energie v pôdohospodárstve sú najmä v zateplení budov, lepšom využívaní technologických a skladových kapacít a pod. Je potrebné podporovať investície do podpory a obnovy zastaraných technológií s nižšou energetickou náročnosťou a obnovy budov.

Ukazovatele:

Znižovanie energetickej náročnosti v poľnohospodárstve.

Modernizácia poľnohospodárskych budov a skladových priestorov.

Obnova a inovácie spracovateľských technológií.

Opatrenie 5.3 Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky

Popis - Slovenská republika sa zaviazala do roku 2020 dosiahnuť podiel 14 % energie z obnoviteľných zdrojov. K splneniu tohto cieľa je potrebné podporovať

zariadenia produkujúce čisté formy energie, ktoré využívajú biomasu (najmä odpadovú), ktorá pochádza z vlastnej činnosti.

Ukazovatele:

Znižovanie vlastných nákladov na spotrebu energie.

Zvýšenie podielu spracovania biomasy z vlastnej produkcie.

Investície do infraštruktúry obnoviteľných zdrojov energie.

Využitie najnovších inovatívnych postupov využitia obnoviteľných zdrojov energie.

Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych a lesníckych podnikov a ich adaptácia na klimatické zmeny.

Opatrenie 5.4 Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva

Popis - Hlavným cieľom opatrenia je zníženie emisií z poľnohospodárstva a boj proti klimatickým zmenám. Je treba podporovať investície zamerané na odstraňovanie organických hnojív a exkrementov hospodárskych zvierat. Taktiež je potrebné znížiť produkciu skleníkových plynov prostredníctvom agroenvironmentálnych schém (znižovanie spotreby hnojív, herbicídov).

Ukazovatele:

Zníženie emisií z rastlinnej a živočíšnej výroby.

Cielené poradenstvo v oblasti znižovania emisií.

Opatrenie 5.5 Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

Popis - Sekvestrácia uhlíka je prioritou v rámci vplyvu pôdohospodárstva na zmiernenie následkov zmeny klímy. Ukladanie uhlíka do pôdy z dlhodobého hľadiska priaznivo ovplyvní multifunkčný potenciál pôdy. Je potrebné implementovať agroenvironmentálne opatrenia na poľnohospodárskej pôde, ktoré plošne zmierňujú eróziu a zabraňujú odbúraniu zásob uhlíka z pôdy. Ďalej je potrebné zlepšenie odolnosti environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov. V tejto súvislosti budú podporené investície do zlepšenia vekovej a drevinovej štruktúry lesných porastov a tým aj jeho odolnosti a ekologickej stability.

Ukazovatele:

Vyššia viazanosť uhlíka v pôde a drevnej hmote.

Investície do zlepšenie vekovej a drevinovej štruktúry lesov.

Investície do agroenvironmentálnych opatrení na poľnohospodárskej pôde.

Znižovanie erózie pôdy.

Prioritná oblasť 6: Podpora sociálneho začlenenia, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Východiská – Prioritná O 6 vychádza z identifikovaných potrieb rozvoja vidieka, ktoré sa vzťahujú na vytváranie nových pracovných miest a posilnenie ekonomickej stability a životaschopnosti malých podnikov na vidieku, zlepšenie kvality života na vidieku a podporu rozvoja miestnych komunít/partnerstiev vo vidieckych obciach ako aj rozvoj IKT vo vidieckych obciach.

Podstatou prioritnej osi je podpora endogénneho rozvoja vidieka. Predpokladom rozvoja vidieka je udržanie pracovných miest a tvorba nových udržateľných pracovných miest cestou oživenia domácej produkcie, podporou investícií do malých fariem a ich vzájomnej spolupráce a rozvojom MSP. Podstatným je vytváranie vhodných podmienok podnikania na vidieku a jeho podpora. Nevyhnutnou súčasťou je podpora projektov vytvárajúcich udržateľné pracovné miesta pre absolventov a uchádzačov o zamestnanie. Prioritná os je zameraná na posilnenie lokálnej infraštruktúry na vidieku, najmä v malých obciach a na realizáciu aktivít so zámerom zlepšenia sociodemografickej štruktúry obyvateľstva vrátane podpory komunitnej činnosti na vidieku. Nevyhnutnou podmienkou hospodárskeho a sociálneho rozvoja vidieka je zvýšené využívanie moderných informačno-komunikačných technológií, podpora zlepšenia prístupu k IKT a jeho rozvoj, zabezpečenie širokopásmového pokrytia na vidieku, rozvoj digitálnych služieb.

Opatrenie 6.1 Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest

Popis – Opatrenie je zamerané na podporu podnikania v nepoľnohospodárskych aktivitách v rámci diverzifikácie ekonomických aktivít na vidieku s cieľom tvorby nových udržateľných pracovných miest v súlade s endogénnym potenciálom konkrétneho vidieckeho územia. Dôraz sa bude klásť na ekonomické aktivity, ktoré dosahujú vysokú pridanú hodnotu produkcie. V rámci TSK ide najmä o rozvoj služieb cestovného ruchu a jeho progresívnych a moderných foriem (vrátane agroturizmu, seminárového a konferenčného CR), služby pre seniorov, detí a občanov so zníženou schopnosťou pohybu, doplnková výroba a služby nepoľnohospodárskeho, neakvakultúrneho a nelesného charakteru, kultúrny a kreatívny priemysel, súčasťou je podpora miestnych sietí podnikateľov (produkčných, inovačných, marketingových, iných) slúžiacich aj na transfer informácií a znalostí. Osobitný dôraz sa bude klásť na projekty rozvoja podnikania využívajúce domáce ľudské zdroje zo sociálne ohrozených skupín obyvateľstva.

Ukazovatele:

Počet nových nepoľnohospodárskych podnikov.

Nové pracovné miesta vytvorené v podporených projektoch.

Počet zamestnaných zo sociálne ohrozených skupín obyvateľstva (dlhodobozamestnaní, osoby s nižším vzdelaním, osoby s vyšším vekom, ženy).

Opatrenie 6.2 Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Popis – Zámerom opatrenia je rozvoj vidieckeho prostredia prostredníctvom využitia jeho endogénneho potenciálu riadený miestnou komunitou (CLLD). Cieľom opatrenia je dosiahnutie zvýšenia kvality života miestneho obyvateľstva. Prostredníctvom opatrenia LEADER sa bude podporovať budovanie verejnósúkromných partnerstiev, podporovať chod miestnych akčných skupín a implementácia ich miestnych rozvojových stratégií. Investície v rámci budovania infraštruktúry na vidieku v rámci tohto opatrenia smerujú do drobnej infraštruktúry, miestnych služieb, základnej obchodnej siete, do vytvárania podmienok pre komunitnú/podnikateľskú činnosť, do objektov voľnočasových aktivít vrátane infraštruktúry pre kultúru a aktivity cestovného ruchu, výstavby, obnovy a údržby krajiny, rekonštrukcie a modernizácie vodovodov, kanalizácie, výstavby ochranných hrádzí pred povodňami, zberných dvorov, modernizácie verejného osvetlenia, energetického využitia druhotných surovín a i.

Ukazovatele:

Nové pracovné miesta vytvorené v podporených projektoch (Leader).

Počet operácií, ktoré získali podporu na investíciu do miestnych základných služieb a infraštruktúry pre vidiecke obyvateľstvo.

Počet operácií, ktoré získali podporu na investíciu do kultúrneho a prírodného dedičstva.

Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb infraštruktúry.

Počet obyvateľov, ktorých pokrývajú miestne akčné skupiny.

Verejné výdavky na podporu realizácie stratégie MRVK.

Opatrenie 6.3 Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach

Popis - Podstatou opatrenia je podpora zvýšenia využívania moderných informačno-komunikačných technológií na vidieku, ich dostupnosti a zabezpečenie širokopásmového pokrytia na vidieku. Realizované budú investície do budovania prístupových sietí v jednotlivých obciach (do 500 obyvateľov).

Ukazovatele:

Percentuálny podiel obyvateľstva, ktoré má prospech z nových alebo lepších služieb/infraštruktúry IKT.

Schéma prepojenia prioritných oblastí a opatrení SRV TSK 2013-2020

INOVÁCIE	Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne
	Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín
	Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania
KONKURENCIESCHOPNOSŤ	Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a ich reštrukturalizácia
	Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s požadovanými zručnosťami, generačná výmena
	Zlepšenie výkonu lesného hospodárstva
ORG. REŤAZCA	Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov, integrácia do reťazca
	Riadenie rizík poľnohospodárstva
OBNOVA EKOSYSTÉMU	Zachovanie a obnova biologickej diverzity
	Zlepšenie vodného hospodárstva, aplikácia hnojív a pesticídov
	Prevenca erózie a zlepšenie obhospodarovania pôdy
	Environmentálna certifikácia
EFEKTÍVNE VYUŽÍVANIE ZDROJOV	Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve
	Uľahčenie dodávok a využívania OZE
	Zvýšenie efektívnosti využívania energie
	Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku
	Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve
SOC. ZAČLENENIE	Diverzifikácia, zakladanie a rozvoj SME podnikov
	Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Implementačná časť

Časový harmonogram

Indikatívny časový rámec hlavných plánovaných aktivít hodnotiaceho plánu v zmysle strategického dokumentu Program rozvoja vidieka SR pozostáva z fázy riadenia programu, prípravy a implementácie programu. Časový harmonogram riadiacej fázy programu je nasledovný:

- Plánovanie zdrojov pre hodnotenie a posilnenie kapacít - 2015
- Organizačná schéma systému hodnotenia a monitorovania - 2014
- Príprava komunikačnej stratégie - 2015
- Príprava zadávacích podmienok a verejného obstarávania pre priebežné hodnotenie (vrátane rozšírených VSV) a ex post hodnotenie - 2015
- Prezentácie a diskusie k VSV na zasadnutiach MV - 2016 - 2024
- Monitorovanie komunikačnej stratégie - 2018 - 2024

Prípravná fáza pozostáva z:

- Revízie metodických postupov pre hodnotenie výsledkov a dosahov - 2016
- Revízie hodnotiacich otázok a kritérií - 2015
- Revízie potenciálnych zdrojov pre zber údajov; identifikácia požadovaných údajov a zdrojov informácií, vrátane bázičných hodnôt - 2014-2015
- Príprava systému na zber údajov - 2015

Implementačná fáza zahŕňa:

- Pravidelné (štandardné) výročné správy o vykonávaní programu (2016, 2018, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)
- Hodnotenie výsledkov PRV intervencií a príspevku k fokusovým oblastiam podľa priorít PRV, odpovede na hodnotiace otázky, závery a odporúčania pre implementáciu programu, hodnotenie využitia zdrojov technickej pomoci, vrátane popisu implementácie podprogramov (rozšírená VSV prezentovaná v roku 2017) - 2017
- Hodnotenie výsledkov PRV intervencií a príspevku k fokusovým oblastiam podľa priorít PRV; príspevok k horizontálnym cieľom; k hospodárnosti, účinnosti a dosahom PRV a príspevok k trom cieľom SPP; príspevok k dosahovaniu hlavných cieľov Stratégie EÚ 2020, vrátane tematických cieľov CSF; k dosiahnutému pokroku v oblasti integrovaného prístupu využitia zdrojov EAFRD a iných fondov EÚ na podporu územného rozvoja, vrátane LDS, odpovede na hodnotiace otázky, závery a odporúčania pre implementáciu programu (rozšírená VSV v roku 2019) - 2019

- Hodnotenie výsledkov PRV intervencií a príspevku k fokusovým oblastiam podľa priorít PRV; príspevok k horizontálnym cieľom; k hospodárnosti, účinnosti a dosahom PRV a príspevok k trom cieľom SPP; príspevok k dosahovaniu hlavných cieľov Stratégie EÚ 2020, vrátane tematických cieľov CSF; k dosiahnutému pokroku v oblasti integrovaného prístupu využitia zdrojov EAFRD a iných fondov EÚ na podporu územného rozvoja, vrátane LDS, odpovede na hodnotiace otázky, závery a odporúčania pre implementáciu programu (ex-post 2024) - 2024.

Časový harmonogram hlavných míľnikov dosahovaných počas programového obdobia znázorňuje nasledovná tabuľka:

Fáza	Hodnotenie počas programovacieho obdobia				
	2015	2016	2017	2018	2019
		30.6.2016	30.6.2017	30.6.2018	30.6.2019
Informovanie			Posúdenie a poskytnutie informácií o zisteniach z hodnotenia		
Správa		štandardné VSV	rozšírené VSV	štandardné VSV	rozšírené VSV
Implementácia A na výzva & Posudzovanie			Hodnotenie použitia Technickej pomoci (RO, HOD)		Posúdenie dosiahnutých výsledkov intervencií PRV a príspevku k FO a priorit RV (RO, HOD)
			Zodpovedanie hodnotiacich otázok, poskytnutie záverov a odporúčaní vo vzťahu k návrhu programu a jeho implementácii (RO, HOD)		Hodnotenie použitia Technickej pomoci (RO, HOD)
			Hodnotenie dosiahnutých výsledkov intervencií PRV a príspevku k FO a priorit RV (RO, HOD)		Hodnotenie dosiahnutého pokroku v zabezpečení integrovaného prístupu pri uplatnení EFPRV a iných fondov EÚ na podporu územného rozvoja prostredníctvom miestnych rozvojových stratégií (RO, HOD)
					Hodnotenie príspevkov PRV k dosiahnutiu cieľových hodnôt Stratégie EÚ2020 vrátane tematických cieľov (RO, HOD)
					Posúdenie efektívnosti, účinnosti a dosahov PRV (setting out impacts) a príspevku k trom hlavným cieľom SPP (RO, HOD)
					Hodnotenie príspevkov PRV k prierezovým cieľom rozvoja vidieka (RO, HOD)
					Hodnotenie dosiahnutých výsledkov intervencií PRV a príspevku k FO v rámci priorit RV (cieľové hodnoty, doplnkové výsledkové a program špecifické ukazovatele) (RO, HOD)
					Výkon ad hoc hodnotiacich štúdií (RO, HOD)
					Spracovanie a syntéza dôležitých informácií v súlade s vybranými metódami hodnotenia (HOD)
					Hodnotenie pokroku, dosiahnuté výsledky PRV prispievajúce k výkonu vyššie uvedených hodnotiacich úloh (RO, HOD)
Pozorovanie					Monitorovanie pokroku PRV vo vzťahu k cieľovým a výstupovým ukazovateľom (PPA)
					Pozorovanie vývojových trendov a kontextovej analýzy (HOD)
					Zhrňovanie a poskytovanie informácií a údajov o ne-benefičentoch programu pre návrh kontrolných skupín (HOD)

Zdroj: Program rozvoja vidieka SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, 2015

Možnosti a zdroje financovania aktivít

Prioritná oblasť 1: *Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach*

V rámci tematického zamerania prioritnej oblasti 1 sa predpokladá pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja nasledovné finančné vyjadrenie verejných výdavkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky na odbornú prípravu/zručnosti (prierezovo všetkými prioritnými oblasťami)	1 706 700
Celkové verejné výdavky na odbornú prípravu, výmeny poľnohospodárskych podnikov, demonštračné činnosti (prierezovo všetkými prioritnými oblasťami)	1 910 700
Celkové verejné výdavky na poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľ. podnikov a výpomocí pre poľnohospodárske podniky (prierezovo všetkými prioritnými oblasťami)	513 300
Celkové verejné výdavky na spoluprácu (prierezovo všetkými prioritnými oblasťami)	6 467 000

Prioritná oblasť 2: *Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva a presadzovanie inovatívnych poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov.*

Opatrenie 2.1 *Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie*

Na opatrenie 2.1 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	36 276 032
Celkové investície (verejné + súkromné)	57 940 731

Opatrenia 2.2 *Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva a najmä generačnej výmeny*

Na opatrenie 2.2 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	6 400 000
Celkové investície (verejné + súkromné)	4 000 000

Opatrenie 2.3 *Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva*

Na opatrenie 2.3 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	6 973 300
Celkové investície (verejné + súkromné)	5 000 000

Prioritná oblasť 3: *Podpora organizácie potravinového reťazca, dobrých životných podmienok zvierat a riadenie rizík v poľnohospodárstve*

Opatrenie 3.1 *Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca*

Na opatrenie 3.1 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	4 106 600
Celkové investície (verejné + súkromné)	53 000 000

Opatrenie 3.2 *Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania*

Na opatrenie 3.2 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	9 330 000
Celkové investície (verejné + súkromné)	0

Prioritná oblasť 4: *Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom.*

Prioritná oblasť 4 pozostáva zo štyroch opatrení:

Opatrenie 4.1 *Obnova, zachovanie a posilnenie biologickej diverzity*

Opatrenie 4.2 Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane skladovania a aplikácie hnojív a pesticídov

Opatrenie 4.3 Prevencia pôdnej erózie a zlepšenie obhospodarovania pôdy

Opatrenie 4.4 Environmentálna certifikácia služieb cestovného ruchu

Finančný plán je vytvorený pre celú prioritnú oblasť ako celok. Pre prioritnú oblasť 4 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	118 684 000
Celkové investície (verejné + súkromné)	6 000 000

Prioritná oblasť 5: Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva

Opatrenie 5.1 Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve

Na opatrenie 5.1 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja nepredpokladá čerpanie žiadnych finančných prostriedkov.

Opatrenie 5.2 Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín

Na opatrenie 5.2 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja nepredpokladá čerpanie žiadnych finančných prostriedkov.

Opatrenie 5.3 Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky

Na opatrenie 5.3 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	3 330 000
Celkové investície (verejné + súkromné)	4 000 000

Opatrenie 5.4 Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva

Na opatrenie 5.4 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja nepredpokladá čerpanie žiadnych finančných prostriedkov.

Opatrenie 5.5 Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

Na opatrenie 5.5 sa pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	51 150
Celkové investície (verejné + súkromné)	0

Prioritná oblasť 6: *Podpora sociálneho začlenenia, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach*

Opatrenie 6.1 *Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest*

Na opatrenie 6.1 sa predpokladá pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	10 788 000
Celkové investície (verejné + súkromné)	21 576 000

Opatrenie 6.2 *Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach*

Na opatrenie 6.2 sa predpokladá pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	26 304 400

Opatrenie 6.3 *Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach*

Na opatrenie 6.3 sa predpokladá pre územie Trenčianskeho samosprávneho kraja čerpanie nasledovných finančných prostriedkov:

Výdavky	Celková suma v EUR
Celkové verejné výdavky	3 600 000

Systém pre monitoring a hodnotenie - definovanie merateľných ukazovateľov

Účinnosť a efektívnosť programu rozvoja vidieka musia byť monitorované a verifikované. Pre verifikáciu budú použité merateľné ukazovatele, ktoré

vychádzajú z Programu vidieka SR a sú prispôsobené na územie Trenčianskeho samosprávneho kraja.

Merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 1: Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Cieľový stav (2018)
Počet účastníkov, ktorí absolvovali odbornú prípravu/získanie zručnosti	počet	-	857	170
Počet prijímateľov, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo	počet	-	346	69
Celkový počet operácií spolupráce (skupiny, siete, klastre, pilotné projekty, iné)	počet	-	9	2
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré sa zúčastňujú na spolupráci/miestnej propagácii medzi subjektmi dodávateľského reťazca	počet	-	14	3

Merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 2: Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva a presadzovanie inovatívnych poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov.

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Cieľový stav (2018)
Podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré z programu rozvoja vidieka získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie	%	-	5,11	-
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré z programu rozvoja vidieka získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie	počet	-	166	47

Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania pre malé poľnohospodárske podniky	počet	-	80	=
Percentuálny podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré získali z programu rozvoja vidieka podporu na plán rozvoja podnikania/investície v prospech mladých poľnohospodárov	%	-	2,45	=
Počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov (podpora podnikateľského plánu mladých poľnohospodárov)	počet	-	32	13
Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania pre mladých poľnohospodárov	počet	=	80	-

Merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 3: Podpora organizácie potravinového reťazca, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Cieľový stav (2018)
Podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch a skupín/organizácií výrobcov	%	-	0,41	-
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch	počet	-	13	-

kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch a skupín/organizácií výrobcov				
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch a skupín/organizácií výrobcov	počet	-	13	-
Počet operácií, ktoré získali podporu na investície (napr. do poľnohospodárskych podnikov, v oblasti spracovania a uvádzania poľnohospodárskych výrobkov na trh)	Počet	-	13	-

Merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 4: Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom.

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Cieľový stav (2018)
Podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú zmluvy o riadení na podporu biodiverzity a/alebo krajiny	%	-	21,6	-
Podiel lesov/iných zalesnených oblastí, na ktoré sa vzťahujú zmluvy o riadení na podporu biodiverzity	%	-	2,65	-
Podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú zmluvy o riadení na zlepšenie obhospodarovania pôdy a/alebo na prevenciu erózie pôdy	%	-	20,65	-
Podiel lesnej pôdy, na ktorú sa vzťahujú zmluvy o riadení na zlepšenie obhospodarovania	%	-	1,18	-

pôdy a/alebo na prevenciu erózie pôdy				
Plocha s prechodom na ekologické poľnohospodárstvo	Plocha v ha	-	2000	800
Operácie a investície na zlepšenie odolnosti a hodnoty lesných ekosystémov	počet	-	12	-
Počet prevádzok cestovného ruchu, ktoré získajú environmentálne ocenenie	Počet	-	14	-

Merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 5: Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Cieľový stav (2018)
Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania/podporu na investície do nepoľnohospodárskych činností vo vidieckych oblastiach	počet	-	5	-
Percentuálny podiel poľnohospodárskej a lesnej pôdy, na ktoré sa vzťahujú zmluvy o riadení prispievajúce k sekvestracii a zachovaniu oxidu uhličitého	%	-	0,01	-
Plocha, ktorá sa má zalesniť	Plocha v ha	-	34	-

Merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 6: Podpora sociálneho začlenenia, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Cieľový stav (2018)
----------------------	----------------	--------------------------	---------------------	---------------------

Počet pracovných miest vytvorených v podporených projektoch (6.1)	počet	-	120	24
Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov) na investície do nepoľnohospodárskych činností	počet	-	27	6
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (6.2)	počet	-	147	29
Počet podporených operácií na zlepšenie základných služieb a infraštruktúry vo vidieckych oblastiach	počet	-	75	15
Podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré bude benefitovať zo zlepšenej infraštruktúry/služieb	%	-	3,67	-
Podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech z nových alebo lepších služieb/infraštruktúry IKT	%	-	1,09	-

Skratky:

MAS – miestna akčná skupina

VSP – verejno-súkromné partnerstvo

PRV – Program rozvoja vidieka

IKT - Informačno - komunikačné technológie

Inštitucionálny rámec pre implementáciu stratégie rozvoja vidieka TSK vrátane nástrojov TSK pre podporu vidieka

Plnenie Programu rozvoja vidieka TSK bude zabezpečovať koordinačný tím schválený zastupiteľstvom. Koordináčny tím bude spolupracovať s odborne príslušnými komisiami zastupiteľstva a pravidelne predkladať zastupiteľstvu informácie o plnení a návrhy na zmeny a aktualizáciu. Koordináčny tím sa bude skladať z riadiaceho orgánu a monitorovacieho výboru. Organizácia systému je navrhnutá tak, aby sa zabezpečilo monitorovanie a hodnotenie programu rozvoja vidieka s cieľom zabezpečiť kvalitné priebežné a záverečné hodnotenie dosahovania výstupov, výsledkov a dosahov programu s relevantnými odporúčaniami pre zefektívnenie implementácie a riadenia programu rozvoja vidieka a skvalitnenie celej agrárnej politiky TSK. Pri jej návrhu sa vychádzalo z Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie č.1303/2013 a Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie č.1305/2013 o podpore rozvoja vidieka (RDR) ako aj získaných skúseností z minulého obdobia. Navrhnutá organizácia zabezpečí funkčnosť programovej, monitorovacej a hodnotiacej fázy. Systém je tvorený riadiacim orgánom, monitorovacím výborom, širokou verejnosťou, pracovnou skupinou pre hodnotenie, externými subjektmi, centrálnym koordinačným orgánom, ostatnými rezortmi, hodnotiteľmi, platobnou agentúrou a poskytovateľmi údajov.

Úlohy a zodpovednosti hlavných subjektov v systéme monitorovania a hodnotenia sú nasledovné:

riadiaci orgán - preberá na seba zodpovednosť za fungovanie a riadenie monitorovacieho a hodnotiaceho systému ako aj za kvalitu poskytnutých výsledkov zabezpečených v požadovanom čase a ich publicitu. V rámci monitoringu riadiaci orgán zodpovedá za elektronický systém zaznamenávania, uchovávanía, správy a oznamovania štatistických údajov o programe a jeho vykonávaní. Riadiaci orgán monitoruje kvalitu vykonávania programu prostredníctvom finančných, výstupových a výsledkových ukazovateľov a poskytuje monitorovaciemu výboru informácie a dokumenty potrebné pre monitorovanie dosiahnutého pokroku pri realizácii programu vzhľadom na jeho konkrétne ciele a priority. Riadiaci orgán zodpovedá za vypracovanie plánu hodnotenia, ktorý je v súlade s monitorovacím a hodnotiacim systémom. Počas programového obdobia riadiaci orgán organizuje hodnotiace aktivity na základe hodnotiaceho plánu. Riadiaci orgán je tiež zodpovedný za predkladanie každého hodnotenia Komisii ako aj za sprístupnenie hodnotiacich správ na internete. Okrem vyššie uvedených povinností vyplývajúcich z nariadení Riadiaci orgán predsedá pracovnej skupine pre hodnotenie, zabezpečuje verejné obstarávanie hodnotiacich služieb, sprostredkováva spoluprácu medzi účastníkmi monitorovacieho a hodnotiaceho systému. Riadiaci orgán je zodpovedný za prediskutovanie výsledkov z hodnotení s internými a externými účastníkmi monitorovacieho a hodnotiaceho systému, ako aj so širokou verejnosťou,

monitorovací výbor - kontroluje vykonávanie programu a pokrok dosiahnutý v napĺňaní jeho cieľov. Pri tom zohľadňuje finančné údaje, spoločné a špecifické ukazovatele týkajúce sa programu vrátane zmien ukazovateľov výsledkov a pokroku dosiahnutého v napĺňaní kvantifikovaných cieľových hodnôt a čiastkové ciele stanovené vo výkonnostnom rámci. Monitorovací výbor posudzuje a schvaľuje výročné správy o vykonávaní pred ich zaslaním Komisii, tiež sleduje

všetky hodnotiace aktivity a dosiahnuté výstupy súvisiace s hodnotiacim plánom a môže riadiacemu orgánu dať odporúčania týkajúce sa vykonávania programu a jeho hodnotenia. Následne výbor monitoruje činnosti vykonané v nadväznosti na jeho odporúčania,

široká verejnosť - hodnotiace správy budú poskytované širokej verejnosti, ktorá tak bude mať prístup k informáciám ohľadom programu a jeho implementácie, čím sa posilní princíp partnerstva. Cieľom zapojenia verejnosti do procesu hodnotenia je zabezpečiť primerané a aktuálne informácie o programe pre dotknutú verejnosť a poskytnúť priestor na vyjadrenie ich názorov,

pôdohospodárska platobná agentúra (PPA) - zohráva dôležitú úlohu v monitorovacom a hodnotiacom systéme. PPA zbiera údaje na projektovej úrovni od žiadateľov prostredníctvom žiadostí o nenávratný finančný príspevok, monitorovacích správ, žiadostí o platbu, kontrol na mieste a vlastných zisťovaní. PPA na základe dohody o delegovaní činností zabezpečí vhodný elektronický systém pre záznam, uchovávanie, správu a vykazovanie štatistických údajov o programe a jeho implementácii,

pracovná skupina pre hodnotenie - riadiaci orgán zriadi pracovnú skupinu pre hodnotenie, ktorej úlohou bude sprostredkovanie konzultácií medzi účastníkmi systému monitorovania a hodnotenia, prispeje k osvojeniu a riadeniu monitorovacích a hodnotiacich postupov, pomôže zaručiť relevantnosť monitorovacích a hodnotiacich aktivít k potrebám programu. Pracovná skupina dohliada na postup hodnotenia počas programovacieho obdobia, podporuje kontinuitu hodnotiaceho procesu a napĺňanie potrebných administratívnych kapacít,

externé subjekty - sú subjekty, ktoré sú hlavnými zdrojmi údajov najmä pre pracovnú skupinu pre hodnotenie a pre riadiaci orgán a pre celý proces monitorovania a hodnotenia. Zahŕňajú najmä výskumné ústavy, agentúry, skúšobné ústavy a ďalšie inštitúcie, ktoré disponujú informáciami z oblasti pôdohospodárstva kľúčovými pre proces hodnotenia. Informácie zozbierané prostredníctvom externých subjektov napomôžu k zisteniu úrovne napĺňania cieľov a poskytnú tak obraz o programe a jeho vykonávaní. Medzi externé subjekty patria najmä: Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum, Národné lesnícke centrum, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky, Výskumný ústav vodného hospodárstva, Slovenský hydrometeorologický ústav, Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku, Slovenská agentúra životného prostredia a Štatistický úrad,

centrálny koordinačný orgán (CKO) - plní úlohy v oblasti koordinácie riadenia Európskych štrukturálnych a investičných fondov. CKO participuje najmä v oblasti implementácie, monitorovania, hodnotenia a pri vypracovávaní správ a informácií,

ostatné rezorty - zahŕňajú ostatné ministerstvá, ktoré poskytnú súčinnosť pri procese monitorovania a hodnotenia, najmä s prihliadnutím na ekonomické aspekty a aspekty ochrany jednotlivých zložiek životného prostredia. Spoluprácou s relevantnými orgánmi verejnej správy a ďalšími rezortmi sa zabezpečí prepojenie do ďalších oblastí úzko spätých so samotným pôdohospodárstvom,

príjemcovia - ide o príjemcov podpôr z programu, ktorí sú priamo zapojení do procesu monitorovania a hodnotenia dvoma spôsobmi. Prvý spôsob je, že jednotliví príjemcovia sú požiadaní poskytnúť informácie týkajúce sa

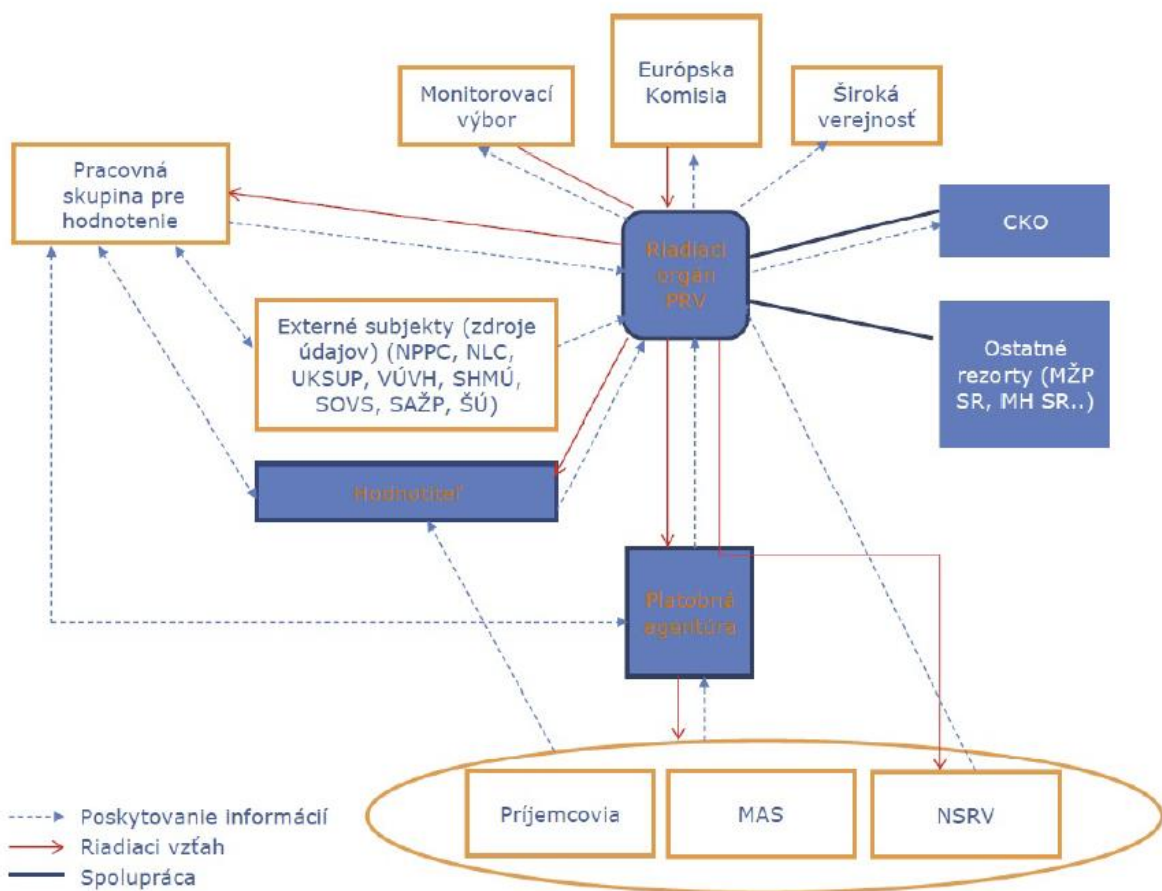
monitorovania a hodnotenia (prostredníctvom žiadostí o nenávratný finančný príspevok, monitorovacích správ, žiadostí o podporu na plochu alebo rôznych hodnotiacich prieskumov). Druhý spôsob zapojenia príjemcov je prostredníctvom ich profesijných združení, ktoré predstavujú dôležitých partnerov programu a sú členmi monitorovacieho výboru,

externí hodnotitelia - zabezpečujú hodnotenie programu rozvoja vidieka v jeho jednotlivých etapách. Hodnotitelia sú funkčne nezávislí od orgánu zodpovedného za vykonávanie programu. Pre hodnotiace potreby získavajú hodnotitelia údaje od riadiaceho orgánu, prijímateľov podpory, miestnych akčných skupín a Národnej siete rozvoja vidieka. V procese hodnotenia spolupracujú hodnotitelia s pracovnou skupinou pre hodnotenie, prezentujú hodnotiace metodiky, poskytujú a prediskutovávajú priebežné výstupy z hodnotenia,

miestne akčné skupiny (MAS) - sú zapojené do monitorovacích a hodnotiacich aktivít viacerými spôsobmi. Sú zaviazané poskytnúť riadiacemu orgánu a/alebo určeným hodnotiteľom alebo iným subjektom povereným výkonom týchto funkcií v jeho mene všetky informácie potrebné na monitorovanie a hodnotenie programu. Okrem toho majú vykonávať vlastné hodnotenia a monitorovanie miestnych rozvojových stratégií,

národná sieť rozvoja vidieka (NSRV) - zabezpečuje prostredníctvom svojej činnosti a regionálnych pracovísk zhromažďovanie a analyzovanie dát od príjemcov podpôr. Zhromažďuje, sleduje a monitoruje údaje v oblasti rozvoja vidieka. Má za úlohu poskytovať spätnú väzbu riadiacemu orgánu a iným štátnym inštitúciám a zodpovedným orgánom vo vzťahu k rozvoju vidieka pri monitorovacích a hodnotiacich aktivitách. Zabezpečuje zber a analýzu údajov od príjemcov podpory pre ad hoc hodnotenie. NSRV je zodpovedná za databázu realizovaných projektov vybraných opatrení PRV a na úrovni regionálnych pracovísk sa tvorí databáza členov NSRV vrátane príjemcov pomoci PRV.

Organizáciu monitorovacieho a hodnotiaceho systému znázorňuje nasledovná schéma:

Zdroj: Program rozvoja vidieka SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, 2015

ZOZNAM POUŽITÝCH DOKUMENTOV

- Aktualizácia Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky – návrh, MDVaRR SR, 2014
- Analýza sociálno-ekonomickej situácie Trenčianskeho samosprávneho kraja a návrhy na zlepšenie v sociálnej a hospodárskej oblasti, Február 2015
- Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu - KOM (2010) 2020
- Európa ako popredná svetová destinácia cestovného ruchu – nový politický rámec pre európsky cestovný ruch – KOM (2010) 352
- Innovation Union Scoreboard, EC, 2013
- Inovačná stratégia SR na roky 2014 - 2020
- Inovatívne Slovensko – východiská a výzvy, SIEA, 2013
- Integrovaný ROP 2014 – 2020, MPRV SR, 2014
- Konceptia starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru do roku 2020, MK SR, 2015

- Marketingová stratégia SACR na roky 2014 – 2020
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (Uznesenie Vlády Slovenskej republiky č. 223, 2013)
- Operačný program Ľudské zdroje 2014 – 2020, MH SR
- Operačný program Výskum a inovácie 2014 – 2020, MH SR
- Poznatkami k prosperite – Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3), 2013
- Program cezhraničnej spolupráce SR – ČR 2014 – 2020, MH SR
- Program rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020
- Program sociálneho a hospodárskeho rozvoja TSK, TSK 2003
- Regional Innovation Scoreboard, EC, 2014
- Regionálna inovačná stratégia pre Trenčiansky samosprávny kraj
- Regionálna integrovaná územná stratégia Trenčianskeho kraja
- Regióny 21, PAS 2010
- SARIO Trenčiansky kraj 2010
- Správa o stave a potenciáli kreatívneho priemyslu na Slovensku, MK SR, 2013
- Správa o stave výskumu a vývoja v SR za rok 2013, MŠVVŠ SR, 2014
- Stratégia Európa 2020 - Akčný plán pre podnikanie 2020, MH SR
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020, MDVaRR SR, 2013
- Stratégia rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 - 2020, MK SR
- Stratégia rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2018, MK SR, 2013
- Konceptia zamerania a podpory výskumu a vývoja v rezorte MK SR na roky 2011 – 2015, MK SR
- Konceptia ochrany pamiatkového fondu, MK SR, 2011
- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky RIS3 SK, 2013
- Štatistické údaje z databázy ŠÚ SR
- ŠÚ SR Správa o hospodárskom vývoji v krajoch SR 2011, 2012, 2013, 2014
- Východiská stratégie rozvoja kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike, MK SR,
- Výsledky európskeho prieskumu medzi obyvateľmi EÚ a ich postojoch k cestovaniu v roku 2014

VYSVETLIVKY SKRATIEK

BN – Bánovce nad Bebravou
CVTI – [Centrum vedecko technických informácií](#)
[EÚ](#) – Európska únia
EÚ SILC - [Statistics on income, social inclusion and living conditions](#) (indikátory príjmov a sociálneho vylúčenia)
HDP – Hrubý domáci produkt
HPH – Hrubá pridaná hodnota
IL – Ilava
IPR – Industrial Property Rights (priemyselné práva)
LPF – Lesný pôdny fond
MAS – Miestne akčné skupiny
MICE – Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions (stretnutia, incentíva, kongresy/konferencie, podujatia)
MY – Myjava
NDS- Národná diaľničná spoločnosť
NM – Nové Mesto nad Váhom
PB – Považská Bystrica
PD – Prievidza
PE – Partizánske
PHSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PO – FO – Právnické osoby – Fyzické osoby
PU – Púchov
PZI – Priame zahraničné investície
RR – regionálny rozvoj
SAD – [Slovenská autobusová doprava](#)
SBA – Slovak Business Agency
SEA – Slovenská energetická agentúra
SHR – samostatne hospodáriaci roľníci
SK NACE - Štatistická klasifikácia ekonomických činností
SME - Small medium sized enterprise (malí a strední podnikatelia)
SWOT – Strengths-Weaknesses, Opportunity-Treats (silné – slabé stránky, príležitosti-riziká)
TEN-T – [Transeurópske dopravné koridory](#)
TN – Trenčín
TSK – Trenčiansky samosprávny kraj
VOD – verejná osobná doprava

PRÍLOHY

Príloha 1.

Akčný plán rozvoja vidieka v TSK na roky 2016 - 2017

Trenčiansky samosprávny kraj by mal plniť úlohu aktívneho sprostredkovateľa medzi predstaviteľmi miestnych samospráv s cieľom zníženia regionálnych disparít medzi vidieckymi a mestskými regiónmi a pre rovnomerný rozvoj celého kraja.

Vízia v oblasti rozvoja vidieka Trenčianskeho samosprávneho kraja predpokladá, že kraj bude regiónom:

- zabezpečujúcim vysokú kvalitu života pre svojich obyvateľov;
- poskytujúcim zdravé podnikateľské prostredie;
- príťažlivým regiónom pre návštevníkov kraja;
- konkurencieschopným regiónom na národnej úrovni, rovnomerne sa rozvíjajúcim a založeným na udržateľnom využití vlastného potenciálu.

Prostredníctvom akčného plánu sa majú naplniť myšlienky a ciele konkrétnymi činmi. V súlade s dobrým riadením by mal byť každý rok aktualizovaný a pripravený s priamou väzbou na rozpočet. Akčný plán sa spracováva na daný rozpočtový rok s výhľadom 2 roky (n+2). Akčné plány jednotlivých obcí a okresov sa spracúvajú samostatne. Plnenie akčného plánu a jeho aktualizáciu bude schvaľovať raz ročne zastupiteľstvo.

V rokoch 2016 a 2017 sa bude klásť osobitný dôraz na celú prioritnú oblasť 1: podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach, z prioritnej oblasti 2 na opatrenie 2.1: zvýšenie počtu poľnohospodárskych podnikov, ktoré z programu rozvoja vidieka získajú podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie a opatrenie 2.2 počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov (podpora podnikateľského plánu mladých poľnohospodárov), časť prioritnej osi 4 zameranej na ekologizáciu poľnohospodárstva a získavanie environmentálnych ocenení v cestovnom ruchu a celú prioritnú os 6: podpora sociálne začlenenie, znižovanie chudoby a hospodársky rozvoj vo vidieckych oblastiach.

Konkrétne merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 1 v rámci akčného plánu a celkové verejné výdavky na realizáciu opatrení uvádza nasledovná tabuľka:

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Cieľový stav (2018)	Celkové verejné výdavky v EUR
Počet účastníkov, ktorí absolvovali odbornú prípravu/získanie zručnosti	počet	170	717 500
Počet prijímateľov, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo	počet	69	103 000

Konkrétne merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 2 v rámci akčného plánu a celkové verejné výdavky na realizáciu opatrení uvádza nasledovná tabuľka:

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Cieľový stav (2018)	Celkové verejné výdavky v EUR
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré z programu rozvoja vidieka získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie	počet	47	10 270 950
Počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov (podpora podnikateľského plánu mladých poľnohospodárov)	počet	13	2 600 000

Konkrétne merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 4 v rámci akčného plánu a celkové verejné výdavky na realizáciu opatrení uvádza nasledovná tabuľka:

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Cieľový stav (2018)	Celkové verejné výdavky v EUR
Plocha s prechodom na ekologické poľnohospodárstvo	Plocha v ha	800	890 000
Počet prevádzok cestovného ruchu, ktoré získajú environmentálne ocenenie	Počet	5	10 000

Konkrétne merateľné ukazovatele prioritnej oblasti 6 v rámci akčného plánu a celkové verejné výdavky na realizáciu opatrení uvádza nasledovná tabuľka:

Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Cieľový stav (2018)	Celkové verejné výdavky v EUR
Počet pracovných miest vytvorených v podporených	počet	24	1 803 000

projektoch			
Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov) na investície do nepoľnohospodárskych činností	počet	6	2 400 000
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch	počet	29	1 950 000
Počet podporených operácií na zlepšenie základných služieb a infraštruktúry vo vidieckych oblastiach	počet	15	720 000

Príloha 2.

Zoznam registrovaných producentov ekologického poľnohospodárstva

Prevádzkovateľ	Okres	Mesto / Obec	Právna forma	Dátum registrácie - začiatku činnosti
SHR - Ing. Miroslav Sedlák, SEDOP	Myjava	Podkylava	SHR	26.5.97
TBS, a.s.	NM	Stará Turá	a.s.	22.7.02
AGROMA CHVOJNICA, spol. s r.o.	Prievidza	Chvojnica	s.r.o.	27.5.04
SHR Štefan Baláž	Myjava	Vrbovce	SHR	3.6.04
EKOFARM, s.r.o.	PB	Pružina	s.r.o.	3.6.04
SHR Milan Baláž	Myjava	Vrbovce	SHR	19.1.05
AGRO-HELPEK, spol. s r.o.	Prievidza	Šútovce	s.r.o.	19.1.05
SHR Juraj Zúbek	Púchov	Beluša	SHR	7.2.05
OBERT SHR Bertin Zúbek	Ilava	Ladce	SHR	8.3.05
Roľnícke družstvo podielnikov, Koš	Prievidza	Koš	dr	26.2.05
Biodynamic Libichava, s.r.o.	BN	Libichava	s.r.o.	13.6.05
FORBART s.r.o.	Prievidza	Prievidza	s.r.o.	5.1.06
SHR Vladimír Hamara	Partizánske	Práznovce	SHR	11.12.006
LEGUSEM s.r.o.	NM	Horná Streda	s.r.o.	11.1.06
Miroslav Grznár MLYN - ZRNO, Veľké Hoste	BN	Šišov	iné	12.1.06
Poľnohospodárske družstvo Poriadie	Myjava	Myjava	dr	21.9.07
SHR Ján Filuš	Myjava	Myjava	SHR	29.2.08

OVOSAD spol. s r.o.	Myjava	Myjava	s.r.o.	14.5.08
SVAMAN spol. s r.o., Myjava	Myjava	Myjava	s.r.o.	11.6.08
Roľnícke družstvo "Turá Lúka" v Myjave	Myjava	Myjava	dr	1.1.09
SHR Ing. Ján Chrenko -dvor Morgov, Partizánske	Partizánske	Partizánske	SHR	19.2.09
SHR Mária Šlapková	PB	PB	SHR	1.1.10
Bio Miezgovce, s.r.o.	BN	Libichava	s.r.o.	1.1.10
Vladimír Zeman	Myjava	Polianka	SHR	31.1.12
Farma Biosante - Ján Panák	Trenčín	Melčice - Lieskové	SHR	16.3.12
Ing. Ján Galan - Galepo, s.r.o.	Trenčín	TP	s.r.o.	16.7.13
Old Herold Hefe s.r.o.	Trenčín	Trenčín	s.r.o.	7.11.13
Coffee Sheep s. r. o.	Trenčín	Trenčín	s.r.o.	28.4.14
Jozef Šnirc SOFTART	Prievidza	Podhradie	SHR	5.8.2014 28.8.2014
BIOMILA spol. s r.o.	Myjava	Rudník	s.r.o.	6.8.14
Martin Kolárik	Myjava	Polianka	SHR	19.12.2014
LIPOVEC, s.r.o.	Myjava	Krajné	s.r.o.	12.1.15
Bezovec - Poľnohospodárske družstvo	Trenčín	Modrová	dr	13.1.2015 6.2.2015
Ján Kachlák	Myjava	Bukovec	SHR	1.1.15
Emako, s. r. o.	Prievidza	Diviaky nad Nitricou	s.r.o.	11.2.15
Marek Ďatko - Corecticks Corp.	Prievidza	Prievidza	iné	16.2.15
DRAGON PLUS s.r.o.	Ilava	DV	s.r.o.	28.5.15
DL Lauko, s.r.o.	Trenčín	Trenčín	s.r.o.	25.8.15

Zdroj: ÚKSÚP Odbor životného prostredia a ekologického poľnohospodárstva

Príloha 3

R o z h o d n u t i e

Okresný úrad Trenčín, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a krajiny a vybraných zložiek životného prostredia kraja, ako príslušný orgán štátnej správy na úseku posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa § 56 písm. b) zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 24/2006 Z.z.) a podľa § 5 zákona č. 525/2003 Z.z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, po ukončení zisťovacieho konania o posudzovaní strategického dokumentu, vykonaného na základe oznámenia o strategickom dokumente „**Stratégia rozvoja vidieka Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013- 2020**“, ktoré predložil obstarávateľ **Trenčiansky samosprávny kraj, K dolnej stanici**

7282/20A, 91101 Trenčín, podľa § 7 ods. 5 zákona č. 24/2006 Z.z. takto rozhodol :

Navrhovaný strategický dokument „**Stratégia rozvoja vidieka Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013 - 2020**“

sa nebude posudzovať

podľa zákona č. 24/2006 Z.z..

Hlavným cieľom strategického dokumentu je určiť priority smerovania rozvoja vidieka a jeho možnosti – zvýšiť ekonomický sociálny a environmentálny štandard života obyvateľov a zlepšenie spravovania vidieka do roku 2020. Pôjde teda o zvýšenie ponuky a rozšírenie sortimentu pracovných miest, skvalitnenie a dobudovanie infraštruktúry vidieka, zlepšenie kvality a dostupnosti sociálnych služieb a zdravotných služieb a rozvíjanie trvalo udržateľného rozvoja prírodného prostredia a zdrojov.

O d ô v o d n e n i e

Obstarávateľ Trenčiansky samosprávny kraj, K dolnej stanici 7282/20A, 91101 Trenčín (ďalej len obstarávateľ) predložil dňa 6.8.2015 Okresnému úradu Trenčín, odboru starostlivosti o životné prostredie (ďalej len OÚ-OSŽP) podľa § 5 zákona č. 24/2006 Z.z. oznámenie o strategickom dokumente „Stratégia rozvoja vidieka Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013 - 2020“ (ďalej len oznámenie).

Strategický dokument „Stratégia rozvoja vidieka Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013 - 2020“ (ďalej len „strategický dokument“) v súlade s § 4 ods.2 zákona

strana 2 rozhodnutia č.j.OU-TN-OSZP2-2015/023362-003 JAN

č. 24/2006 Z.z. podlieha zisťovaciemu konaniu, ktoré OÚ-OSŽP vykonal podľa § 7 zákona č. 24/2006 Z.z.

V rámci zisťovacieho konania OÚ-OSŽP oboznámil písomne dotknuté orgány a obce o oznámení a v zmysle § 6 ods. 2 zákona č. 24/2006 Z.z. zverejnil oznámenie na webovom sídle MŽPSR.

Do termínu vydania tohto rozhodnutia doručili OÚ-OSŽP svoje písomné stanoviská tieto dotknuté orgány a organizácie:

Okresný úrad Bánovce/B., OSŽP, *nepožaduje zámer posudzovať podľa zákona č. 24/2006 Z.z.,*

Okresný úrad Ilava, OSŽP, *žiadne pripomienky a strategický dokument nemusí byť posudzovaný podľa zákona č. 24/2006 Z.z.,*

Okresný úrad Nové Mesto/V., OSŽP,

-štátna vodná správa súhlasí za podmienok : dodržiavať podmienky a režim činnosti určený v jednotlivých PHO vodárenských zdrojov

a v zraniteľných a citlivých oblastiach a dodržiavať vodný zákon, prednostne dbať na ochranu vodárenských zdrojov určených na zásobovanie obyvateľstva vodou a pri všetkých činnostiach, stavbách zabezpečiť ich prevádzku tak, aby nedochádzalo k ohrozeniu kvality podzemných a povrchových vôd. Pri dodržaní týchto podmienok nepožaduje posudzovanie.

- štátna správa ochrany ovzdušia nemá žiadne pripomienky a nepožaduje posudzovanie.

- štátna správa na úseku ochrany pred povodňami - nemá pripomienky a nepožaduje posudzovanie.

- štátna správa odpadového hospodárstva má nasledujúce pripomienky :

- na str. 3 sa hovorí v hlavných cieľoch o vybudovaní infraštruktúry, kde patrí aj doprava a

na str. 4 sa v osnove, v analytickej časti hovorí o vidieckom turizme, službách, poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve vzhľadom na tieto fakty by mal byť dokument

povinne hodnotený podľa § 4 ods.1 zák. č. 24/2006 Z.z.,

- nebol predložený strategický dokument a nie je možné vydať odborné vyjadrenie

Okresný úrad Myjava, z hľadiska ochrany ovzdušia nemáme pripomienky a nepožadujeme posudzovať podľa zákona č. 24/2006 Z.z.,

Okresný úrad Partizánske, OSŽP,

- štátna správa ochrany ovzdušia – nemá žiadne pripomienky a súhlasí bez pripomienok

- odpadové hospodárstvo – nemá pripomienky a nepovažuje aby bol posudzovaný,

- štátna vodná správa - nemá pripomienky a nevyžaduje aby bol posudzovaný,

- úsek OPaK – nepredpokladajú závažné vplyvy na CHÚ a nemajú pripomienky

a nevyžadujú posudzovanie podľa zákona,

Okresný úrad Považská Bystrica, OSŽP, nemáme pripomienky a netrváme na posudzovaní,

Okresný úrad Púchov, OSŽP, bez pripomienok a neodporúčame ďalej posudzovať podľa citovaného zákona,

Okresný úrad Prievidza, OSŽP, nemá pripomienky.

Okresný úrad Trenčín, OSŽP,

- ochrana prírody a krajiny – kompetentným na vyjadrenie je príslušný Okresný úrad v sídle kraja,

- ochrana ovzdušia – nemá k predmetnému oznámeniu pripomienky a nepožadujeme posudzovať,

- odpadové hospodárstvo – nemá k obsahu pripomienky a nepožadujeme posudzovať,

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Trenčíne, nie je potrebné posudzovať,

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Bojniciach, súhlasí s oznámením, bolo zaujaté kladné stanovisko, nepožadujeme posudzovanie podľa zákona,

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Považskej Bystrici,
*súhlasí s návrhom žiadateľa, netrvá na posudzovaní uvedeného
strategického dokumentu podľa zákona č. 24/2006 Z.z. ,*

Trenčiansky samosprávny kraj, súhlasí bez pripomienok.

Z á v e r

Okresný úrad Trenčín, odbor starostlivosti o životné prostredie v rámci zisťovacieho konania posúdil navrhovaný strategický dokument z hľadiska relevantnosti pre podporu trvalo udržateľného rozvoja environmentálnych problémov a rizík vrátane vplyvov na zdravie, ako aj rozsah potenciálnych vplyvov na hodnotené oblasti v zmysle kritérií pre zisťovacie konanie podľa § 7 a prílohy č. 3 zákona č. 24/2006 Z.z. a s prihliadnutím na doručené stanoviská dotknutých orgánov a okresných miest, ako aj pripomienok dotknutej verejnosti a rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

Zo stanovísk dotknutých orgánov a organizácií kompetentných posúdiť jednotlivé zložky životného prostredia vyplynula len jedna požiadavka na ďalšie posudzovanie, a to z Okresného úradu Nové Mesto nad Váhom, odbor starostlivosti o životné prostredie, úsek odpadového hospodárstva. Nakoľko uvedený dôvod pre povinné hodnotenie podľa § 4 ods. 1 zákona č. 24/2006 Z.z., a to vybudovanie infraštruktúry (doprava), vidieckeho turizmu, služieb, poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, sú predmetom záujmu v iných strategických dokumentoch a na úrovni SR bol už strategický dokument Stratégia rozvoja vidieka Slovenska na roky 2013–2020 posúdený z hľadiska vplyvov na životné prostredie, nepovažujeme uvedený dôvod pre ďalšie posudzovanie za relevantný. OÚ-OSŽP preto v súlade s § 7 ods. 4 zákona č. 24/2006 Z.z. rozhodol o neposudzovaní predmetného strategického dokumentu.

Týmto záverom zisťovacieho konania nie je dotknutá povinnosť posudzovania prípadných konkrétnych zámerov podliehajúcich posudzovaniu podľa zákona č. 24/2006 Z.z. Zo stanovísk doručených k oznámeniu o vypracovaní strategického dokumentu Stratégia rozvoja vidieka Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013- 2020 nevyplýnuli žiadne ďalšie pripomienky a požiadavky.

Poučenie :

Zisťovacie konanie sa nevykonáva podľa zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, a preto sa voči nemu nemožno odvolať. Toto rozhodnutie možno preskúmať súdom podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov.

Ing. Juraj Hamaj
vedúci odboru